

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Tlumočení pro migranty

Dostupnost tlumočení pro migranty třetích zemí

Interpreting for Migrants

**Availability of Interpreting Services for Migrants from Developing
Countries**

(Diplomová práce)

Autor: Bc. Tereza Bočková

Obor: Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: Mgr. Marie Sandersová, Ph.D.

Olomouc 2016

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne. ....

Podpis .....

Tímto bych ráda upřímně poděkovala Mgr. Marii Sandersové, Ph.D. za odbornou pomoc, metodické vedení, ochotu, čas a rady, které mi poskytla při zpracování této diplomové práce, mnohdy i nad rámec svých povinností. Také bych ráda poděkovala neziskovým organizacím, Bc. Andree Jirků a Dott. Marcellovi Bolpagnimu, Ph.D. za pomoc při překonávání jazykové bariéry a všem, kteří mě během studia podpořili.

Seznam zkratek

2010/64/EU	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení
ADÜ Nord	Sdružení tlumočnicků a překladatelů v severním Německu
AIDA	Azylová informační databáze
AIIC	Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků
ARCI	Italské kulturní a rekreační sdružení
AssITIG	Italská asociace soudních tlumočnicků a překladatelů
ATICOM	Asociace profesionálních tlumočnicků a překladatelů
AWO	Spolkový dobročinný spolek dělníků
BAGFW	Spolkové společenství práce bezplatných dobročinných spolků
BAMF	Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky
BDÜ	Spolkový svaz tlumočnicků a překladatelů
BMT	Budování vzájemné důvěry
CARA	Přijímací středisko pro žadatele o azyl
CCBE	Rada evropských advokátních komor
CEAS	Společný evropský azylový systém
CIR	Italská rada pro uprchlíky
CLI	Critical Link International
CTI	Územní rada pro imigraci
Čl.	Článek
ČR	Česká republika
DCV	Německý charitativní spolek
DRK	Německý červený kříž
DVÜD	Německá asociace překladatelů a tlumočnicků
DW	Diakonie evangelické církve v Německu
EASO	Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu
ECRE	Evropská rada pro uprchlíky a exulanty
ECHR	Evropská úmluva o lidských právech
ENAR	Evropská síť proti rasismu
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EULITA	Evropská asociace soudních tlumočnicků a překladatelů

EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
FF	Filozofická fakulta
FIT	Mezinárodní federace překladatelů
FRONTEX	Evropská agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU
IAPTI	Mezinárodní asociace profesionálních překladatelů a tlumočnicků
ICMPD	Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky
ImPLI	Zlepšení policejního a soudního tlumočení
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
ITC	Cooperativa
KAA	Katedra anglistiky a amerikanistiky
KST ČR	Komora soudních tlumočnicků České republiky
NAGA	Sdružení dobrovolné právní pomoci a sociální a zdravotní péče pro cizince
Odst.	Odstavec
OFFI	Národní úřad pro překlad a ověřování překladů
OPU	Organizace pro pomoc uprchlíkům
OSN	Organizace spojených národů
PICUM	Platforma pro mezinárodní spolupráci v oblasti migrantů bez dokladů
Písm.	Písmeno
PPI	Poradna pro integraci
Rada	Rada Evropské unie
Sb.	Sbírka zákonů
SCEP	Nezletilí bez doprovodu v Evropě
SOZE	Sdružení občanů zabývajících se emigranty
TraiLLD	Školení pro méně časté jazyky
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UP	Univerzita Palackého
Úř. věst.	Úřední věstník
WASLI	Světová asociace tlumočnicků znakového jazyka
ZWST	Centrální sociální spolek Židů v Německu

Seznam Tabulek

Tabulka č. 1 – Výzkumné otázky, předmět zkoumání a cíle komparace str. 5

Tabulka č. 2 – Projekty str. 67-68

Obsah

1	Úvod	1
2	Metodologie práce.....	3
2.1	Vymezení komparace.....	4
2.2	Počet porovnávaných případů.....	6
2.3	Výběr porovnávaných případů.....	7
2.4	Volba jednotek komparace.....	9
2.5	Práce s daty při komparaci – sběr a analýza dat.....	9
3	Hlavní prameny práva zmiňující tlumočení.....	11
3.1.	Mezinárodní systém ochrany práv	12
3.2.	Unijní právo (Evropská ochrana práv).....	12
3.2.1	Listina základních práv Evropské unie.....	13
3.2.2	Cestovní mapa pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení.....	13
3.2.3	Směrnice Evropského parlamentu o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení	14
3.2.4	Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právu na informace v trestním řízení. 15	
3.2.5	Nářízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu.....	16
3.3	Česká republika.....	18
3.3.1	Listina základních práv a svobod.....	19
3.3.2	Trestní řád.....	19
3.3.3	Zákon o azylu.....	20
3.3.4	Zákon o znalcích a tlumočnících	21
3.4	Německo	23
3.4.1	Základní zákon Spolkové republiky Německo.....	24
3.4.2	Zákon o Federálních ústavních soudech.....	24

3.4.3	Federální trestní řád	25
3.4.4	Azylový zákon	26
3.5	Maďarsko	26
3.5.1	Základní zákon Maďarska	27
3.5.2	Azylový zákon	27
3.5.3	Zákon o vstupu a pobytu	28
3.6	Itálie.....	28
3.6.1	Ústava Italské republiky	28
3.6.2	Italský trestní řád	28
3.6.3	Azylový zákon	29
3.7	Shrnutí.....	31
4	Organizace a instituce zabývající se tlumočením pro migranty třetích zemí .	34
4.1	Mezinárodní organizace	36
4.1.1	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)	37
4.1.2	Mezinárodní organizace pro migraci (IOM).....	40
4.2	Evropské organizace	42
4.2.1	Evropský podpůrný úřad pro azyl (EASO).....	43
4.2.2	Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE)	43
4.2.3	Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky (ICMPD)	44
4.3	Česká republika.....	45
4.3.1	Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU).....	46
4.3.2	Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)	47
4.3.3	Poradna pro integraci (PPI).....	48
4.3.4	Slovo 21	49
4.4	Německo	49
4.4.1	Spolkové společenství práce bezplatných dobročinných spolků (BAGFW)	

4.5	Maďarsko	55
4.5.1	Menedék – Maďarská asociace pro migranty	57
4.5.2	Nadace Artemisszió	57
4.5.3	Mighelp	58
4.6	Itálie.....	58
4.6.1	Italská rada pro uprchlíky (CIR).....	60
4.6.2	Sdružení dobrovolné právní pomoci a sociální a zdravotní péče pro cizince (NAGA).....	61
4.6.3	Italské kulturní a rekreační sdružení (ARCI).....	61
4.7	Shrnutí.....	62
5	Problémy s tlumočením a jeho dostupností pro migranty třetích zemí a snaha o jejich řešení.....	66
5.1	Projekty Evropské unie zaměřené na tlumočení	66
5.1.1	Projekty Grotius	69
5.1.2	Projekt AGIS: Aequilibrium.....	71
5.1.3	Projekty BMT: Budování vzájemné důvěry	72
5.1.4	Projekty AVIDICUS	72
5.1.5	Projekt ImPLI	73
5.1.6	Projekt Qualitas.....	74
5.1.7	Understanding Justice	74
5.1.8	Projekt TraiLLD	75
5.1.9	Projekt LIT Search.....	75
5.1.10	Projekt TRAINAC	76
5.2	Problémy společné pro všechny srovnávané země	77
5.2.1	Trestní řízení	77
5.2.2	Správní řízení.....	77
5.3	Problémy charakteristické uvnitř vybraných zemí.....	79
5.3.1	Česká republika.....	79

5.3.2	Německo	80
5.3.3	Maďarsko.....	82
5.3.4	Itálie	83
5.4	Shrnutí.....	85
6	Závěr	87
	Summary.....	100
	Bibliografie	101
	Anotace	119

1 Úvod

„Bez překladu bych byl limitovaný hranicemi své vlastní země. Tlumočník je mým nejdůležitějším spojencem. To právě on mě představil světu.“

Italo Calvino

Migrace je považována za jeden z hlavních globálních problémů první poloviny jednadvacátého století. Dnes, více než kdy jindy v historii lidstva, jsou masy lidí „v pohybu“. V současné době žije okolo 192 milionů lidí mimo své místo narození, což je okolo 3 procent světové populace. To znamená, že zhruba každá 35. osoba na světě je migrant. V letech 1965 až 1990 vzrostl počet migrantů o 45 milionů, při čemž toto číslo odpovídá ročnímu růstu o 2,1 %. Současná roční míra růstu je zhruba 2,9 % a stále se zvyšuje (Lhotová, 2009, s. 6).

Během posledních let Evropská unie zaznamenala značný příliv migrantů třetích zemí a nyní, více než v předchozích letech, je zapotřebí využívat tlumočnické příslušných jazyků, aby umožnili komunikaci mezi institucemi a osobami, které využívají země buď tranzitně, nebo za účelem poskytnutí azylu. Kvůli evropské migrační krizi způsobené z velké části ekonomickými migranty, přibýlo také množství různých národností, jejichž jazyky tlumočníci neovládají, nebo je počet takových tlumočnicků zdaleka nedostačující. Z tohoto důvodu se pověřují osoby, které nemají mnohdy ani základní tlumočnické vzdělání, a v tomto bodě vyvstává mnoho problémů. Aktuálnost tohoto problému, který se dotýká zdaleka nejen oblasti tlumočení, je důvodem výběru tématu této diplomové práce. Jako studentka Tlumočení a překladu na KAA FF UP vidím výzvu nejen v práci v rámci svého oboru, ale také v prolínání s mnoha dalšími oblastmi. Diskuze o migraci osob třetích zemí zahrnuje mnoho perspektiv a je nevyhnutelnou součástí ekonomického a společenského života každého státu od sociální pomoci, přes úpravu právních předpisů po kontroverzní a xenofobní názory jednotlivých států na migrační krizi, jejíž konečné dopady jsou ještě neznámé. Je nutno však podotknout, že správně řízená migrace může být přínosem jak pro jednotlivce, tak pro společnost.

Evropská unie jako politické společenství je charakteristická jazykovou rozmanitostí a její politika zahrnuje plné uznání jazykových práv. V tomto společenství se nachází 28 členských zemí je zde 24 úředních jazyků, okolo 60. regionálních a menšinových jazyků a velký počet jazyků imigrantských komunit. To přináší nespočetné množství jazykových kombinací v jednotlivých členských státech, z nichž všechny musí být pokryty tlumočnickými službami (Giambruno, 2014, s. 149).

Cílem této diplomové práce je poskytnout koherentní mezinárodní pohled na tlumočnickou situaci pro migranty třetích zemí ve vybraných subjektech v podobě komparativní studie se snahou posílit znalosti o daných oblastech. Mezinárodní komparativní výzkumy významně přispívají k rozšíření perspektivy a znalostí. Cílem této práce je tedy rozšíření povědomí o této problematice a poskytnutí informací o daných oblastech v podobě srovnání tlumočení a jeho dostupnosti pro migranty třetích zemí ve vybraných zemích Evropské unie. Tato práce také upozorňuje na nežádoucí jevy v oblasti tlumočení, které se vyskytují ve vybraných zemích – v České republice, Německu, Maďarsku a Itálii.

2 Metodologie práce

Pro práci s textem jsme zvolili komparativní přístup, jehož metodologie je rozepsána níže. Srovnávání je obecný poznávací prostředek. Je to základní myšlenková operace, kterou používáme prakticky neustále. Ve vědě se srovnávání neboli komparace užívá také ve smyslu výzkumné metody, na jejímž základě se konstitují specifické výzkumné specializace, či dokonce samostatné disciplíny. Jejich základní metodologie spočívá právě ve srovnávání. Zřetelně se komparativní výzkum konstitoval jako relativně svébytný obor v jazykovědě (srovnávací jazykověda), obdobně existuje srovnávací literární věda (literární komparatistika). Zvláštní význam a tisíciletou historii má srovnávací metoda ve vědě právní, kde je označována jako právní komparatistika (Vlček, 2015, s. 394).

Po staletí se komparativní přístupy používaly k analýze sociálních fenoménů a jevů a poměrně od nedávna slouží k tvorbě a testování teorií v sociálních a humanitních vědách. Navzdory jejich dlouhé historii, stále vznikají debaty o základních otázkách, které jsou kladeny na základě srovnávacích analýz; konkrétně hlavně v situacích, kde se setkávají národní, kulturní a lingvistické bariéry. Od druhé poloviny osmdesátých let minulého století vzrostl ve velké míře zájem o mezinárodní výzkumné projekty, hlavně v rámci Evropské unie. Vlády vybírají a sestavují výzkumné týmy, jejichž účelem je být mezinárodně aktivní a spolupracovat na mezinárodní úrovni. V Evropě je tato spolupráce nezbytná hlavně proto, abychom byli schopni vytvořit co nejlépe konkurenceschopnou ekonomiku na světě založenou na znalostech a zkušenostech, která je zároveň schopná zajistit udržitelný ekonomický rozvoj a sociální kohezi (Evropská Rada, Závěry předsednictví Lisabonu, 2000) (Hantrais, 2008, s. 8). Mezinárodní komparativní výzkumy jsou nezbytné pro rozšíření perspektivy a znalostí o ostatních systémech (Hantrais, 1996). Stejně tak důležitý je zájem výzkumných pracovníků o pochopení vlastních kultur a systémů, aby mohli případně i zpochybnit vlastní tvrzení a vnímání, čímž se dá vyhnout etnocentrismu (Hantrais, 2008, s. 8).

Komparativní studie představují cesty k objevům a na samém počátku ještě není jasné, co tato cesta odkryje, nicméně bychom na ni měli být připraveni znalostmi o metodologii (Boele-Woelki, 2015, s. 239). Následující kapitoly popisují komparativní teorii, na základě které jsme určili postup při zpracování materiálů po překonání limitu výzkumu, na které se odkazujeme níže.

V této kapitole se zaměříme na obecnou charakterizaci komparativního přístupu, představíme různá chápání komparace, která se objevují v literatuře (komparativní metoda, analýza) a ukážeme specifika komparativního přístupu. V další části se pak budeme věnovat některým klíčovým krokům při provádění komparace, především typům výzkumných cílů a otázek, pro něž je komparativní přístup vhodný, volbě komparovaných případů a proměnných (jednotek komparace) (Geissler, 2011, s. 170).

2.1 Vymezení komparace

Základním vymezením srovnávacího přístupu je zaměření na dvě či více srovnávaných jednotek. Využívání srovnatelných dat ze dvou či více společností však podle některých autorů není dostačující podmínkou (Geissler, 2011, s. 171). Podle Charlese Ragina (1987, s. 4) je pro komparativní výzkum určující také víceúrovňový charakter – komparativní výzkum v sobě obsahuje mikroúroveň zaměřenou na vztahy proměnných v rámci jedné společnosti i makroúroveň zaměřenou na zákonitosti a rozdíly těchto vztahů mezi společnostmi. Podle Michaela Sodara (2007, s. 61) je klíčové postižení vztahu mezi obecným a specifickým – vztah mezi obecnými principy, jevy a jejich projevy v jednotlivých zemích či historických obdobích. V některých oborech jako jsou medicína, fyziologie, biologie, chemie, fyzika, matematika nebo informatika, je užitečnost výzkumu samozřejmostí, kvůli jejich zjevnému použití. V jiných případech je použití méně viditelné, ale výzkum lze považovat za součást oboru. To je případ astronomie, paleontologie, archeologie, historie, filozofie, literárních studií a i našeho případu srovnání dostupnosti tlumočení pro migranty třetích zemí. Tyto oblasti výzkumu lze zařadit do kategorie, která se prolíná s ostatními obory, a to s výzkumem v psychologii, sociologii, s výukou jazyků, politologií a pedagogikou (Gile, 2001, s. 98).

V této kapitole bychom rádi popsali jednotlivé kroky výzkumného procesu při užití komparativního přístupu a poté rozebere, k jakým cílům lze využít komparativní přístup. Dále se bude věnovat počtu a výběru komparovaných případů, proměnných i analytických metod, přičemž se především pokusíme poukázat na výhody a úskalí, které různé volby přinášejí.

Cíle komparace se pokusíme nalézt pomocí reflexe výzkumných otázek a proměnných, které do srovnání vstupují. Komparativní analýza se skládá z několika kroků, které se vyznačují specifickou volbou cílů, otázek, metod i

proměnných. Jednotlivé kroky lze vyjádřit následujícími otázkami, které jsou dále popsány v tabulce:

- V čem se dostupnost tlumočení v daných zemích liší?
- Jak lze rozdíly vysvětlit?
- K jakým dopadům tyto rozdíly vedou? (Geissler, 2011, s. 176)

Tabulka č. 1: Výzkumné otázky, předmět zkoumání a cíle komparace

Pro tuto diplomovou práci je relevantní deskripce, explanace a evaluace.

	1.	2.	3.	(4.)
Výzkumná otázka	V čem se dostupnost tlumočení v daných zemích liší	Proč se liší?	Jaký to má dopad?	(Co se můžeme od ostatních naučit?)
Předmět zkoumání	Vstupy, výstupy, procesy	Vnější faktory, podmínky	Výsledky a dopady	(Kombinace vstupů, výstupů, procesů, podmínek, dopadů)
Příklad	Politika, právní systémy, sociální politika aj.	Tradice, hodnoty, byrokracie, politický systém, rozvoj občanské společnosti, socio-ekonomický vývoj aj.	Nedostatečné pokrytí poptávky tlumočení, zpomalení procesu azylového řízení aj.	
Cíl	Deskripce	Explanace	Evaluace	(Navržení řešení)

Deskripce, explanace a evaluace jsou tedy nejrozšířenějšími cíli komparativního společenskovedního výzkumu. Ačkoliv jsou často sledovány všechny tři cíle, je třeba upozornit na skutečnost, že jednotlivé komparativní výzkumy nemusí vždy sloužit k naplnění všech tří typů cílů. Tato diplomová práce si v cíli primárně vytyčila deskripci tlumočnické situace pro migranty třetích zemí, přičemž v závěru nabízíme i explanaci a evaluaci.

V souvislosti s komparativními studii je třeba zmínit ještě jeden cíl, k němuž je komparace často využívána, a to navržení řešení problémů. Stejně jako je vzájemné porovnání společností, skupin a jedinců, které je běžnou součástí našich

životů, často motivováno potřebou uznání ze strany horších či naopak potřebou vzhlížet k těm lepším, může komparace sloužit i k učení se od ostatních, k hledání zdrojů inspirace pro řešení nově vzniklých sociálních problémů a k vyvarování se kroků, které skončily neúspěchem (Geissler, 2011, s. 177).

2.2 Počet porovnávaných případů

Volba počtu případů samozřejmě velmi úzce souvisí s optikou výzkumu, s výzkumným designem a s cíli výzkumu. Nízký počet komparovaných entit (kvalitativní výzkum) umožňuje výzkumníkovi prozkoumat velké množství proměnných a jít ve srovnání do hloubky. Nízký počet případů je typicky spojen s orientací na případy samotné, a tedy s interpretativním přístupem, s designem komparativní případové studie a kvalitativními daty a metodami. Nevýhodou zařazení malého počtu případů je nemožnost testovat kauzalitu a vztahy a také obtížnost zobecnění, a tedy i tvorby teorií (Geissler, 2011, s. 181).

Vyšší počet případů (kvantitativní výzkum) umožňuje statisticky věrohodnější zobecňování závěrů a odhalování obecně platných vztahů mezi proměnnými. Přístup je tedy typicky spojen s orientací na proměnné. Při vyšším počtu případů lze aplikovat širší škálu kvantitativních analytických metod a lze statisticky testovat hypotézy. Především pozitivisticky orientovaní výzkumníci volí vyšší počet případů, neboť závěry analýzy mají v pozitivistickém¹ chápání vyšší argumentační sílu. Tento přístup má však také řadu slabin. Při vyšším počtu případů nebývá možné jít do hloubky a analýza je skoupější na práci s vysvětlujícími proměnnými. Komparace se často zaměřuje na indikátory na makroúrovni, ale individuální charakteristiky na mikroúrovni či vnitřní strukturu jednotlivých případů nepostihne. Cenou za klasifikaci případů do několika málo kategorií a vytvoření určité teorie či modelu může být i přílišné zjednodušení. Výsledky komparace ve velkém množství států jsou často povrchní a obecné, a proto bez možných implikací pro praxi (Clasen, 1999, s. 49).

Pro tuto diplomovou práci jsme zvolili kvalitativní komparativní přístup. Z hlediska práce s daty v této komparativní studii se nejedná o metody sběru dat, ale

---

¹ Pozitivistické chápání představuje sociologický směr, který vznikl v první polovině 19. století. Předními představiteli tohoto směru je Auguste Comte a Herbert Spencer. Pozitivismus označuje vědění založené na faktech, ne na pouhých spekulacích. Soustřeďuje se na reálné, užitečné, jisté a přesné informace (Dourek, 2012, s. 213).

o metody analýzy dat, jejichž cílem je přispět ke kauzálnímu usuzování prostřednictvím ověřování hypotetických vztahů mezi proměnnými (Kouba, 2011, s. 21). Tato diplomová práce slouží jako komparativní studie v oblasti tlumočení pro migranty třetích zemí obecně jak na nejvytíženějších migračních trasách, tak i v zemích tranzitního charakteru. Z hlediska geografického měřítka rozsah práce pokrývá území Evropy. Co se týče rozsahu, zvolili jsme čtyři srovnávané subjekty. To z toho důvodu, abychom mohli testovat větší počet proměnných, ale abychom zároveň mohli nabídnout dostatečnou hloubku kvalitativního srovnání. Odůvodnění výběru konkrétních zemí Evropské unie popisuje následující kapitola. Výběr kvalitativního komparativního přístupu podpořila také zpracovaná teorie kvalitativního výzkumu v disertační práci Karla Kouby.

2.3 Výběr porovnávaných případů

Při výběru porovnávaných případů bychom se měli řídit systematickým přístupem, díky kterému lze přehledně organizovat, strukturovat a jasně prezentovat komparativní proces a jeho výsledky. Obvyklým argumentem totiž u mezinárodního srovnávacího výzkumu bývá, proč zrovna tyto zvolené země či národy byly nejvhodnější složkou analýzy pro mezinárodní srovnávací studie (Niessen, 1982, s. 33). Komparativní výzkumné práce bez teoretické perspektivy pouze odkazují na deskriptivní výsledky, např. země A je taková a země B je taková. Protože by neexistoval vztah mezi těmito složkami, studie by byly nahodilé a nepodstatné interpretace empirických postřehů. Kritéria pro zodpovězení této otázky nalézáme v Holtově a Turnerově Metodice komparativního výzkumu, které představují administrativní výhoda, maximalizace podobnosti a maximalizace rozdílnosti. (Niessen, 1982, s. 33)

2.3.1.1 Administrativní výhoda

První a nejčastěji používané kritérium je administrativní výhoda. Administrativní výhodou se v tomto případě myslí dostatečně zpracovaná síť veřejné správy a zajištění dostupnosti materiálů. Dostupnost materiálů představuje běžný problém komparativních studií, hlavně kvůli jazykové bariéře. Administrativní výhoda představuje regulaci a řízení činností, které představují záležitosti veřejného zájmu (Niessen, 1982, s. 33). Při výběru zemí jsme se přesvědčili, že vnitřní správa vybraných zemí je na srovnání schopné úrovni. Pro tuto diplomovou práci sloužily jako cenný zdroj výroční zprávy

Evropské unie a nevládních organizací, dostupná online legislativa, projekty a informace z oficiálních webových stránek.

2.3.1.2 Maximalizace podobnosti

„Evropská unie“ nás tedy vede k definici druhého kritéria. Slovo „unie“ jako takové označuje spojení a sjednocení a díky tomu lze odkazovat na opakující se jevy. Česká republika, Německo, Itálie i Maďarsko totiž představují výhodu pro výzkumné pracovníky ve výběru zemí, které jsou členy jedné společné organizace či společenství, protože tak sdílí jeden referenční bod. V rámci tohoto kritéria spojuje země společný fenomén. Výskyt cizinců na území daného státu a opatření, která jsou nutná pro zajištění demokratických postupů. Podobnost mezi Českou republikou, Maďarskem a Itálií v našem případě představuje jejich tranzitní charakter, kdy většina cizinců nevyhledává tyto země jako konečné. Výběr Itálie je pro tuto práci velmi specifický. Představuje pro nás pomyslný bod. Itálie na jednu stranu slouží jako tranzitní země, na straně druhé eviduje velké množství žadatelů o azyl, je tedy i konečnou destinací migrantů. V tomto případě lze využít podobnosti s Německem, které má dlouholetou zkušenost s přijímáním cizinců na své území a slouží jako konečná destinace pro migranty. V neposlední řadě je nutno uvést podobnost České republiky a Maďarska, postkomunistických států, jež podstoupily relativně nedávnou přeměnu politického zřízení na demokratické principy.

2.3.1.3 Maximalizace rozdílnosti

Všechny čtyři země zároveň pro nás představují rozdílnost na národní úrovni kvůli specifčnosti svých právních, politických, ekonomických a sociokulturních systémů a rozdílné geografické poloze, což vede ke třetímu kritériu maximalizace rozdílnosti v každé relevantní oblasti. Poukážeme na rozdíly ve výše uvedených systémech, jejichž součástí je právě zajištění tlumočení pro migranty třetích zemí. Jak již bylo zmíněno výše, nenahraditelnou roli v tomto případě hrají nevládní organizace, které fungují jako mediátoři spolupracující navzdory národním, teritoriálním a administrativním bariérám. Tyto organizace také zajišťují materiál pro komparativní analýzu.

2.4 Volba jednotek komparace

Co vlastně chceme zkoumat pomocí komparace? Jaké oblasti nás zajímají, na jaké aspekty se chceme zaměřit, jaké vlastnosti nám budou připadat významné a jak je budeme popisovat či měřit? To jsou otázky, které úzce souvisí s volbou jednotek komparace – srovnávaných aspektů či proměnných. Jak již uvádí Tabulka 1, různé cíle si kladou různé otázky a soustředí se na různé předměty zkoumání. Je-li naším cílem pouze deskripce rozdílů mezi jednotlivými zeměmi, pak nás nezajímají vztahy mezi proměnnými a nemá tedy význam rozlišovat jejich roli v analýze (Geissler, 2011, s. 183).

Při snaze vysvětlit podobnosti a odlišnosti, stejně jako rozdílné dopady v různých zemích, vyvstává pro výzkumníka dilema, jaké proměnné jsou ještě relevantní, a co už naopak lze pominout. Literatura zabývající se komparativní studií klade v této souvislosti silný důraz na úsporný přístup při vymezování nezávislých proměnných. Tuto úspornost totiž chápe jako jedno z řešení tradičně zdůrazňovaného problému komparativní studie, známého jako problém „hodně proměnných, málo případů“ (Geissler, 2011, s. 184).

Druhý problém týkající se výběru srovnávaných proměnných je v literatuře nazván jako „srovnatelnost konstruktů“. Má-li komparativní výzkum porovnávat různé geografické, historické či věcné jednotky a pátrat po jejich podobnostech a rozdílnostech, je nutné zajistit srovnávání srovnatelného. Srovnatelnost konstruktů tak znamená docílení stavu, kdy analytické koncepty budou použity stejně. Především pro mezinárodní komparaci je tento problém vysoce relevantní, protože mezi institucemi a nástroji v různých zemích jen zřídka dochází k úplné shodě z hlediska funkce a působnosti (Geissler, 2011, s. 184).

V kvalitativním výzkumu je s proměnnými (srovnávanými aspekty) nakládáno volněji, mohou být doplňovány a redefinovány i v průběhu analýzy či na jejím základě. Pro srovnávané aspekty v kvalitativním výzkumu jsme zvolili prameny práva zmiňující tlumočení, organizace a instituce poskytující tlumočení a problémy s tlumočením a jeho dostupností.

2.5 Práce s daty při komparaci – sběr a analýza dat

Získání srovnatelných dat z různých populací (zemí, regionů, epoch), pomocí kterých by se nám podařilo dosáhnout stanoveného cíle, je v praxi velmi obtížné

(jak po stránce časové a organizační, tak i finanční). Z důvodu odlišnosti uvedených zemí a obtížné dostupnosti materiálů zvyšuje komparativní výzkum výskyt obtížností a překážek během zpracování a evaluace dat. Přesto komparativní studie slouží jako cenný zdroj dat. (Szalai, 1997, s. 76), (Geissler, 2011, s. 187).

Mezinárodní komparativní projekty jsou pověstné shromažďováním velkého množství dat, která nejsou v mnoha případech dostupná v potřebných jazycích. Zprávy proto musí být nutně selektivní a výzkumní pracovníci se musí ve všech případech ujistit o přesnosti, konzistenci a optimální komplexnosti. Tímto bychom rádi poukázali na limity výzkumu, včetně charakteristik, které ovlivnily výzkumný proces a výsledek. Komparativní studie, kde je jedna složka analyzována ve více než jednom prostředí, zužují své zaměření, aby mohly nabídnout dostatečnou hloubku studie. Tato diplomová práce se orientuje na složku dostupnosti tlumočení (Hantrais 2008, s. 58).

Problém, na který naráží většina výzkumných pracovníků, představují jazykové bariéry. Hantrais uvádí, že britští výzkumní pracovníci mají obrovskou výhodu v oblasti výzkumu v podobě *lingua franca*, která usnadňuje jejich účast na mezinárodní scéně. Narazí-li výzkumní pracovníci na jazykovou bariéru, musí se co nejvíce přiblížit hledanému jevu (Hantrais, 2008, s. 89). Při práci s dokumenty v cizích jazycích jsme spoléhali na pomoc rodilých mluvčích, kteří byli schopni vysvětlit nejasnosti v oblasti práva a nevládních organizací.

Data podobných studií, jako je tato, ve velké míře využívají sekundární zdroje. Výzkumní pracovníci se čím dál častěji uchylují k volbě těchto zdrojů díky globální dostupnosti elektronických zdrojů a databází. (Geissler, 2011, s. 183), (Babones, 2014, s. 27).

3 Hlavní prameny práva zmiňující tlumočení

Tlumočení je přirozenou součástí dnešní moderní globální informační společnosti. S tlumočením, konsekutivním i simultánním, se setkáváme téměř denně; v televizi či v rozhlasu při živém vysílání besed a diskuzí se zahraničními odborníky, při přímém přenosu mimořádných nebo významných událostí, např. války v Perském zálivu nebo předávání státních vyznamenání na Pražském hradě u příležitosti výročí sametové revoluce anebo třeba při předávání filmových Oskarů (Čenková, 2001, s. 5).

Tlumočení, dá se říct, pomáhalo formovat dějiny; je nejstarší formou zprostředkování jazykové komunikace a má své počátky v dávné minulosti. Od samého vzniku lidské existence příslušníci různých etnických a jazykových skupin cítili potřebu dorozumívat se mezi sebou navzájem (Čenková, 2001, s. 8).

Osoba tlumočnicka je i dnes nesmírně důležitá, možná i víc nežli dříve. Díky tlumočnickovi je umožněn výkon práva na spravedlivý proces, který je zakotvený v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, který přijali a podepsali členové Rady Evropy 4. listopadu 1950 a který navazuje na Všeobecnou deklaraci lidských práv, vyhlášenou Valným shromážděním OSN 10. prosince 1948.

Následující kapitola popisuje prameny práva týkající se tlumočení, které jsou seřazeny hierarchicky dle mezinárodní, evropské a vnitrostátní úrovně. Cílem následujících odstavců je nabídnout přehled právních předpisů vybraných zemí Evropské unie, které zmiňují pojem „tlumočnick“, nebo které na něj nepřímou navazují. Nejdůležitější bod kapitoly o hlavních pramenech práva pro nás představuje závěr této kapitoly, kde uvádíme srovnání právních předpisů jednotlivých zemí. V tomto srovnání jsou zohledněny jak společné faktory, tak i ty rozdílné, na základě kterých určujeme, která úprava dané země je ta nejméně dokonalá.

Protože citační norma ISO 690 nenabízí pravidla pro odkazy na jednotlivé zákony, rozhodli jsme se citovat jednotlivé zákony jak v textu, tak v poznámce pod čarou.

3.1. Mezinárodní systém ochrany práv

Mezi nejdůležitější úspěchy Organizace spojených národů patří vytvoření komplexního souboru lidských práv, který jako první v historii představil univerzální a mezinárodně uznávaný kodex. Základním prvkem tohoto souboru zákonů o lidských právech přijatých ve dvacátém století bylo přijetí Všeobecné deklarace lidských práv dne 10. prosince 1948. Ve třiceti člancích Všeobecné deklarace jsou vyjmenována základní občanská, kulturní, ekonomická, politická a sociální práva, kterých by měli požívat všichni lidé ve všech zemích.²

Ačkoliv výraz „tlumočník“ nezaznívá ani v jednom článku deklarace, je zřejmé, že napomáhá výkonu práva ve článku 2, odst. 1:

„Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarací, bez jakéhokoliv rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.“³

Dalším dokumentem OSN, který v tomto případě již zmiňuje slovo „tlumočník“, je – Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a ve čl.14 odst. 3 písm. f) uvádí:

„Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má se mu dostat pomoci tlumočnicka, jestliže nerozumí jazyku nebo nemluví jazykem, jehož se užívá u soudu.“⁴

3.2. Unijní právo (Evropská ochrana práv)

V Evropské unii je právo na tlumočnicka zakotveno jak v předpisech nejvyšší právní síly, tj. Evropská úmluva pro lidská práva, tak i na úrovni zákonné v podobě směrnic a usnesení. Níže uvedené kapitoly nastiňují přehled o tlumočnických zakotveném v pramenech práva EU.

Ustanovení všech níže uvedených směrnic odpovídají právům zaručeným EÚLP a měla by být prováděna a vykládána v souladu s těmito právy. Dne 30.

---

² Obecné informace. *MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2007 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1109>

³ Valné shromáždění OSN. *Všeobecná deklarace lidských práv*. Paříž: Valné shromáždění OSN, 10. prosince 1948.

⁴ Valné shromáždění OSN. *Mezinárodní pakt ze dne 19. prosince 1966 o občanských a politických právech*. New York: Valné shromáždění OSN

listopadu 2009 přijala Rada Evropské unie usnesení o cestovní mapě pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení, které vyzývá k postupnému přijetí opatření týkajících se práva na překlad a tlumočení (opatření A), viz níže. Dosud byla přijata dvě opatření podle cestovní mapy, a to směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení, viz níže.

3.2.1 Listina základních práv Evropské unie

K jednomu z nejvýznamnějších lidskoprávních dokumentů v Evropě bezesporu patří Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod neboli Evropská úmluva o lidských právech (EÚLP), která byla schválena Radou Evropy dne 4. listopadu 1950 v Římě. Jelikož se nejedná o přímý pramen unijního práva, odkazujeme na Listinu základních práv Evropské unie, která z EÚLP přímo vychází. Ačkoliv EÚLP nemá právní závaznost, je cenným výkladovým nástrojem pro ustanovení Listiny (Vantuch, 2010, s. 13).⁵

Článek 48 Listiny má totožné znění jako čl. 6 odst. 3 EÚLP. Zde je upraveno právo na tlumočení:

„Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo:

- a. být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu,*
- e. mít bezplatnou pomoc tlumočnicka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví.“* (Vantuch, 2010, s. 13)⁶

3.2.2 Cestovní mapa pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení

Usnesení Rady (ES) č. 2009/C 295/01 ze dne 30. listopadu 2009 o cestovní mapě pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním

---

⁵ RADA. Listina základních práv Evropské unie 2007/C 303/01 ze dne 14. 12. 2007. In: *Úřední věstník Evropské unie C 303*, 2007, s. 17-35 [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2007.303.01.0001.01.CES

⁶ Ibid.

řízení pojednává o tlumočnicích v příloze, a to v „Opatření A: Překlady a tlumočení“ následovně:

„Překlady a tlumočení, kdy podezřelá nebo obviněná osoba musí být schopna rozumět tomu, co se (v daném řízení) odehrává, a stejně tak musí být rozuměno jí. Podezřelá nebo obviněná osoba, která nemluví jazykem, jenž je v řízení používán, nebo tomuto jazyku nerozumí, bude potřebovat tlumočnicka a překlad nezbytných procesních dokumentů. Zvláštní pozornost by měla být rovněž věnována potřebám podezřelých nebo obviněných osob s poruchou sluchu.“⁷

3.2.3 Směrnice Evropského parlamentu o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení

Úkolem Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení je stanovení minimálních pravidel EU týkající se práva na tlumočení a překlad v trestním řízení a v řízeních o výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Jedná se o první krok v řadě opatření, který mají v celé EU zavést minimální pravidla pro procesní práva v souladu s cestovní mapou z roku 2009, viz výše.

Směrnice ve čl. 2 uvádí, že tlumočení musí být podezřelým nebo obviněným osobám, které nemluví jazykem trestního řízení nebo mu nerozumí, poskytováno bezplatně, a to i během:

- policejního výslechu,
- podstatných schůzek klienta a advokáta,
- všech soudních slyšení a jiných nezbytných předběžných jednání.⁸

Pro zaručení spravedlivého řízení lze využít tlumočení prostřednictvím videokonference, telefonu nebo internetu, není-li osobní přítomnost tlumočnicka nezbytná, jak uvádí čl. 2, odst. 6.

---

⁷ RADA. Usnesení Rady 2009/C 295/01 ze dne 30. listopadu 2009 o cestovní mapě pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení. In: *Úřední věstník Evropské unie C 295*, 4.12.2009, s. 1-3 [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1481162410693&uri=CELEX:32009G1204\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1481162410693&uri=CELEX:32009G1204(01))

⁸ Spravedlivý proces: právo podezřelých na tlumočení a překlad v trestním řízení. *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. 2015 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX:32010L0064&qid=1481660316429>

Čl. 3 pojednává o tom, že podezřelým nebo obviněným osobám, které nerozumí jazyku řízení, musí být také poskytnut písemný překlad dokumentů, které jsou podstatné pro jejich obhajobu. Patří sem:

- veškerá rozhodnutí zbavující osobu svobody,
- obvinění či obžaloba,
- veškeré rozsudky.

V řízení o výkonu evropského zatýkacího rozkazu musí být v případě potřeby dotýčným osobám zajištěno tlumočení a písemný překlad zatykače.⁹

Čl. 4 určuje, že členské státy nesou náklady na tlumočení a překlad vzniklé při uplatňování čl. 2 a 3 bez ohledu na výsledek řízení.

Čl. 5 popisuje kvalitu tlumočení a překladu. Za účelem podpory přiměřenosti tlumočení a překladu a účinného přístupu k nim členské státy usilují o zavedení rejstříku či rejstříků náležitě kvalifikovaných nezávislých překladatelů a tlumočnicků. Jakmile budou tyto rejstříky či tento rejstřík zavedeny, budou tam, kde je to vhodné, zpřístupněny právním zástupcům a příslušným orgánům. Členské státy zajistí, aby tlumočníci a překladatelé zachovávali mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděli při tlumočení a překladech poskytovaných na základě této směrnice.¹⁰

3.2.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právu na informace v trestním řízení.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení popisuje, že osoby podezřelé nebo obviněné z trestného činu v některé zemi EU musí být informovány o svých procesních právech a obviněních vznesených proti nim. Tyto osoby musí být neprodleně informovány, a to buď ústně, či písemně, o některých procesních právech, mezi které se řadí i právo na tlumočení.¹¹

---

⁹ Ibid.

¹⁰ RADA. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení. In: *Úřední věstník Evropské unie L 280*, 26.10.2010, s. 1-7 [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1481162327811&uri=CELEX:32010L0064>

¹¹ Právo na informace v trestním řízení. *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. 2015 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX:32012L0013&qid=1481661324896>

Čl. 3 popisující právo na informace o právech v odst. 1 uvádí: „*Členské státy zajistí, aby byl každý podezřelý nebo obviněný neprodleně informován alespoň o následujících procesních právech, jak jsou uplatňována podle jejich vnitrostátního práva, aby tato práva mohla být účinně uplatněna:*

...

d) o právu na tlumočení a překlad;“¹²

Tato směrnice představuje druhý krok v řadě opatření, která mají v celé EU zavést minimální pravidla pro procesní práva v souladu s cestovní mapou pro posílení procesních práv z roku 2009. Navazuje na směrnici z roku 2010 o právech na tlumočení a překlad.

3.2.5 Nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu

Pro zachování koherence diplomové práce je zařazeno také Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 439/2010 ze dne 19. května 2010 o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu. Každý z níže uvedených států uvádí tlumočníky v Azylových zákonech. Toto zřizuje Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu s cílem posílit spolupráci mezi členskými státy v této oblasti a pomáhat jim při zvládnání krizových situací. Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO) je agentura Evropské unie a působí od roku 2011. Jeho úlohou je mimo jiné také podpora pro členské státy vystavené mimořádnému tlaku. Tato pomoc zahrnuje zejména vyslání azylových podpůrných týmů do členských států, které o to požádají. Tyto týmy poskytují své odborné znalosti týkající se tlumočnických služeb, informace o zemích původu a znalosti při zpracovávání a správě žádostí o azyl.¹³

Čl. 15 o rezervní skupině pro otázky azylu popisuje v prvním odstavci sestavení seznamu tlumočnicků:

---

¹² RADA. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení. In: *Úřední věstník Evropské unie L 142*, 1. 6. 2012, s. 1-10 [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32012L0013>

¹³ RADA. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 439/2010 ze dne 19. května 2010 o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu. In: *Úřední věstník Evropské unie L 132*, L 132, 29.5.2010, s. 11-28 [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32010R0439>

„1. ...Podpůrný úřad sestaví seznam tlumočnicků, kteří budou součástí rezervní skupiny pro otázky azylu...“

„Při výběru tlumočnicků, kteří mají být uvedeni na seznamu tlumočnicků, jsou podpůrnému úřadu nápomocny členské státy.“

„Členské státy si mohou vybrat, zda tlumočnický vyřadí, nebo je poskytnou k dispozici prostřednictvím videokonference.“¹⁴

---

¹⁴ Ibid.

3.3 Česká republika

Samotné chápání znalecké a tlumočnické činnosti procházelo a prochází vývojem. Potřeba znalců a tlumočnicků vyvstala nejprve v rámci soudních řízení, kdy bylo postupně jejich postavení upraveno procesními předpisy v rámci dokazování. První komplexní československá úprava promítnutá v právním předpise, pochází z vládního nařízení č. 269/1939 Sb., o seznamech stálých soudních znalců, přijatého na základě československého ústavního zákona zmocňovacího z roku 1938 (č. 330/1938 Sb. z. a n.).^{15 16}

Samostatná právní úprava znalecké a tlumočnické činnosti byla na našem území provedena až zákonem č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnicích, která se zaměřovala na regulování a dohled nad činností znalců a tlumočnicků. Zařadila tímto tehdejší Československo mezi země, které činnost znalců a tlumočnicků, kteří podávají posudky nebo překlady pro účely soudních a jiných řízení, regulují. Tento přístup odpovídá právní tradici našeho středoevropského právního prostoru a je obvyklý i přes určité odlišnosti u většiny našich sousedních zemí.^{17 18}

Zákon č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků se snažil změnit pohled na postavení znalců a tlumočnicků. V kontextu tehdejší ideologie snížil postavení znalců a tlumočnicků pouze do polohy pracovníků socialistických organizací, kteří v rámci plnění pracovních úkolů zadanou problematiku řeší a obhajují před soudem. Toto řešení se neujalo. Proto nový zákon o znalcích a tlumočnicích z roku 1967 přinesl koncepční návrat k evidování jinak nestranných a institucionálně nezávislých osob v seznamu znalců a tlumočnicků po vzoru původní zákonné úpravy z roku 1949 (Dörfl, 2009, 8).¹⁹

Po změně politicko-ekonomické situace v listopadu 1989 a díky vstupu České republiky do Evropské unie došlo k velkému rozvoji překladatelské a tlumočnické činnosti, což

---

¹⁵ ČESKO. Vládní nařízení č. 269/1939 Sb., o seznamech stálých soudních znalců. In: Sbírký zákonů a nařízení státu československého, 1939. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-asp/?Id=8134&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

¹⁶ Návrh věcného záměru o zapsaných tlumočnicích a překladatelích. *Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, z.s.* [online]. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.cktzj.com/navrh-vecneho-zameru-o-zapsanych-tlumocnicich-a-prekladatelich>

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnicích. In: *Sbírký zákonů a nařízení státu československého*, 1949.

¹⁸ Návrh věcného záměru o zapsaných tlumočnicích a překladatelích. *Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, z.s.* [online]. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.cktzj.com/navrh-vecneho-zameru-o-zapsanych-tlumocnicich-a-prekladatelich>

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 47/1959. Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků. In: *Sbírký zákonů a nařízení státu československého*, 1959.

vedlo k její částečné profesionalizaci a dalším pozitivním jevům. Mezi tyto se dá zařadit např. vznik různých profesních sdružení, jako je například Komora soudních tlumočnicků aj. Jejich činnost zvyšuje odbornou úroveň v oblasti překladatelské a tlumočnické činnosti a umožňuje tlumočnickům a překladatelům taktéž celoživotní vzdělávání (Dörfl, 2009, 8).

Podobně jako v předpisech EU, v České republice je právo na tlumočnicka zakotveno jak v předpisech nejvyšší právní síly, tj. Listina základních práv a svobod, tak i na úrovni zákonné v podobě Zákona o azylu a Trestního řádu. Níže uvedené kapitoly nastiňují přehled o tlumočnických zakotveném v české legislativě.

3.3.1 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod upravuje právo na tlumočnicka v hlavě páté, konkrétně tedy ve čl. 37, odst. 4. Ačkoliv znění Listiny z hlediska vymezení tohoto základního práva pojednává o tlumočnických spíše stručně, odstavec zní: *„Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočnicka.“*²⁰

3.3.2 Trestní řád

Nemalou zmínku o tlumočnických nalezneme také v zákoně č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád). § 2 odst. 14 uvádí, že orgány činné v trestním řízení vedou řízení a vyhotovují svá rozhodnutí v českém jazyce. Každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá.²¹

Pokud tak účastník trestního řízení prohlásí, následné § 28 až § 29 jsou věnovány tlumočení. Např. v § 28 odst. 1 zákon uvádí, že tlumočnick může být zároveň zapisovatelem. Neuvede-li obviněný jazyk, který ovládá, nebo uvede-li jazyk či dialekt, který není jazykem jeho národnosti nebo úředním jazykem státu, jehož je občanem, a pro takový jazyk nebo dialekt není zapsána žádná osoba v seznamu tlumočnicků, ustanoví orgán činný v trestním řízení tlumočnicka

---

²⁰ ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

²¹ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141#Top>

pro jazyk jeho národnosti nebo úřední jazyk státu, jehož je občanem. Jde-li o osobu bez státního občanství, rozumí se jím stát, kde má trvalý pobyt, nebo stát jeho původu. Využije-li obviněný právo uvedené v § 2 odst. 14, přibraný tlumočnický přetlumočí na jeho žádost i jeho poradu s obhájcem v průběhu procesních úkonů.²²

§ 28 odst. 2 uvádí, že za podmínek uvedených v odst. 1 je třeba obviněnému písemně přeložit usnesení o zahájení trestního stíhání, usnesení o vazbě, usnesení o nařízení pozorování obviněného ve zdravotnickém ústavu, obžalobu, dohodu o vině a trestu a návrh na její schválení, návrh na potrestání, rozsudek, trestní příkaz, rozhodnutí o odvolání a o podmíněném zastavení trestního stíhání; to neplatí, jestliže obviněný po poučení prohlásí, že pořízení překladu takového rozhodnutí nepožaduje. Týká-li se takové rozhodnutí více obviněných, přeloží se obviněnému jen ta část rozhodnutí, která se jej týká, pokud ji lze oddělit od ostatních výroků rozhodnutí a jejich odůvodnění. Pořízení překladu rozhodnutí a jeho doručení zajišťuje orgán činný v trestním řízení, o jehož rozhodnutí se jedná.

§ 29 odst. 1 odkazuje na Zákon o znalcích a tlumočnících:

O ustanovení tlumočnicka, o způsobilosti k této funkci a o vyloučení z ní, o právu odepřít provedení tlumočnického úkonu, o slibu a o připomenutí povinností před provedením tlumočnického úkonu, jakož i o náhradě hotových výloh a odměně za tlumočnický úkon platí zvláštní předpisy.

§ 29 odst. 2 upravuje výši náhrady a odměny tlumočnicka. Tu určí orgán, který tlumočnicka přibral, a v řízení před soudem předseda senátu bez zbytečného odkladu, nejpozději do dvou měsíců od vyúčtování náhrady a odměny tlumočnicka. Nesouhlasí-li ten, kdo tlumočnicka přibral, s výší vyúčtované náhrady a odměny tlumočnicka, rozhodne usnesením. Proti usnesení je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

3.3.3 Zákon o azylu

Zákon č. 325/1999 Sb. o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (zákon o azylu) v § 22 odst. 1 opakuje právo na jednání v mateřském jazyce účastníka řízení, nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět, jak je

---

²² Ibid.

uvedeno v zákoně č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád) § 2 odst. 14.

V § 22 odst. 2 až 3 odkazuje na bezplatné poskytnutí tlumočnicka na úkony, ke kterým byl ministerstvem předvolán nebo vyzván. Účastník řízení je také oprávněn přizvat si na své náklady tlumočnicka podle své volby.

§ 23 odst. 5 uvádí možnost volby tlumočnicka stejného pohlaví:

„Z důvodů hodných zvláštního zřetele nebo na výslovnou žádost žadatele o udělení mezinárodní ochrany zajistí ministerstvo vedení pohovoru, a je-li to v jeho možnostech, i tlumočení osobou stejného pohlaví.“

3.3.4 Zákon o znalcích a tlumočnících

Platná právní úprava znalecké a tlumočnické činnosti je obsažena především v zákoně č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Zákon upravuje jmenování a odvolávání znalců a tlumočnicků, výkon znalecké a tlumočnické činnosti, odměňování a náhradu nákladů znalců a tlumočnicků, znaleckou činnost ústavů, jakož i působení znalců a tlumočnicků nezapsaných do seznamu znalců a tlumočnicků. Podrobnosti o řízení znalecké a tlumočnické činnosti, o výkonu znalecké a tlumočnické činnosti, o odměňování ústavů a o odměnách za znalecké posudky a tlumočnické úkony a náhradách nákladů v souvislosti s nimi stanoví vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících (Dörfl, 2009, 8).²³

Tato právní úprava vzhledem k době svého přijetí a se zřetelem k tomu, že od nabytí účinnosti byla velmi zřídka novelizována, je obsoletní a nevyhovující současným podmínkám vyvstalým v důsledku vývoje společnosti a technologického rozvoje. Dosavadní právní úprava tak obsahuje instituty a terminologické názvosloví, které v dnešní době a praxi nelze použít, a pro nově vzniklé subjekty, společenské vztahy a postupy, které vznikly v důsledku vývoje od roku 1967, adekvátní řešení neobsahuje (Dörfl, 2009, 8).²⁴

---

²³ Návrh věcného záměru o zapsaných tlumočnících a překladatelích. *Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, z.s.* [online]. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.cktjz.com/navrh-vecneho-zameru-o-zapsanych-tlumocnicich-a-prekladatelich>

²⁴ Ibid.

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících je rozdělen do šesti oddílů; první oddíl upravuje účel a rozsah zákona v § 1 a § 2.

Druhý oddíl upravuje jmenování znalců a tlumočnicků (§ 3 – § 7), výkon znalecké (tlumočnické) činnosti (§ 8 – § 16), odměňování a náhradu nákladů (§17 – §19), pozastavení práva vykonávat činnost (§ 20) a zánik práva vykonávat znaleckou nebo tlumočnickou činnost (§ 20 písm. a), b), c). Třetí oddíl popisuje znaleckou činnost ústavů (§ 21 – § 23).

Čtvrtý oddíl upravuje činnost znalců (tlumočnicků), kteří nejsou zapsaní do seznamu:

„§24

(1) Orgán veřejné moci může ustanovit znalcem (tlumočnickem) osobu, která není zapsána do seznamu a má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala posudek (provedla tlumočnický úkon) a která s ustanovením vyslovila souhlas,

a) není-li pro některý obor (jazyk) znalec (tlumočnick) do seznamu zapsán,

b) nemůže-li znalec (tlumočnick) zapsaný do seznamu úkon provést,

c) jestliže by provedení úkonu znalcem (tlumočnickem) zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.“²⁵

V tomto případě přichází na řadu pomoc organizací, které nabízejí tlumočnické služby. Více o tomto je uvedeno v následující kapitole. Pátý oddíl řeší správní delikty, konkrétně přestupky v § 25 písm.) a, správní delikty v § 26 písm. b), společná ustanovení ve správních deliktech v § 25 písm. c) a výstrahy v § 25 písm. d). Poslední oddíl uvádí společná, přechodná a závěrečná ustanovení, a to v § 25 až § 29.

Plánovaná novela tohoto zákona má rozdělit tento zákon, který je společný jak pro soudní znalce, tak pro tlumočnický. Přestože již spousta odborníků uvedla, že tento zákon má své „mouchy“, v porovnání s maďarským a italským řádem je na

---

²⁵ ČESKO. Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1967, částka 14. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1967-36>

vysoké úrovni. O tom se budete moci přesvědčit v následujících kapitolách a ve shrnutí v závěru kapitoly.

Tímto se dostáváme do právního řádu ostatních srovnávaných subjektů.

3.4 Německo

Problematika (soudních) tlumočnicků je obsažena pro jednotlivé spolkové země ve zvláštních zákonech o soudních tlumočnících. Německý soudní řád upravuje užívání jazyka a postavení tlumočnicka při soudním řízení v § 184. To stanovuje, že úředním jazykem je němčina a osoba, která nemluví či nerozumí německy má nárok na tlumočnicka. Vedle hlavních předpokladů pro jmenování, kterými jsou především osobnostní rysy a odborné znalosti, je nutné také doložit doklad o jazykové znalosti, především osvědčení o vykonání státní zkoušky, diplom atd. Tyto dokumenty musí být získané ve Spolkové republice Německo nebo na srovnatelné zahraniční instituci.²⁶

Je obecným pravidlem, že tlumočnickem může být jmenována pouze osoba, která složila zkoušku na univerzitě nebo před příslušným státním zkušebním úřadem nebo ten uchazeč, který znalosti prokázal jiným způsobem a splňuje podmínku bezúhonnosti. Kromě těchto obecných předpokladů si každá spolková země může stanovit další podmínky či kritéria, které musí být uchazečem splněny (např. podmínka trvalého bydliště ve spolkové zemi). Dojde-li ke změně trvalého bydliště, pak je tlumočnick automaticky vyškrtnut ze seznamu a zároveň nedochází ani k jeho zapsání k jinému soudu v místě nového bydliště.²⁷

Seznamy tlumočnicků jsou vedeny příslušnými zemskými soudy a jsou veřejně přístupnými.

V oblasti zkoušek je taktéž úprava v každé spolkové zemi částečně odlišná. Např. pro Bádensko-Württembersko musí uchazeč pro to, aby byl jmenován, složit zkoušku v této spolkové zemi. Zkouška může být vykonána buď samostatně pro tlumočnický, nebo pro překladatelský, anebo společně pro tlumočnický i překladatelský. Za hlavní zkoušku je však považována zkouška překladatelská. Po jejím vykonání

---

²⁶ Návrh věcného záměru o zapsaných tlumočnících a překladatelích. *Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, z.s.* [online]. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.cktj.com/navrh-vecneho-zameru-o-zapsanych-tlumocnicich-a-prekladatelich>

²⁷ Ibid.

může být teprve vykonána zkouška tlumočnická, která je tak brána jako jistá nadstavba překladatelské zkoušky.²⁸

3.4.1 Základní zákon Spolkové republiky Německo

Parlament na svém veřejném zasedání v Bonnu dne 23. května 1949 potvrdil, že základní právní předpisy Spolkové republiky Německo. Ty byly ratifikovány v týdnu od 16. do 22. května 1949 parlamenty více než dvěma třetinami zúčastněných německých spolkových zemích. Na základě této skutečnosti parlament, zastoupený svými předsedy, podepsal a vyhlásil Základní zákon, který je zveřejněn ve Spolkové sbírce zákonů v souladu s odst. 3 čl. 145 (German Bundestag, 2012, 11).²⁹

Stejně jako v českém právním řádu, tak i v německém je v předpisech nejvyšší právní síly zmíněno právo na tlumočníka:

„Článek 3: Rovnost před zákonem

(3) Nikdo nesmí být pro své pohlaví, rod, rasu, jazyk, domov a původ, víru, náboženské nebo politické názory poškozen nebo zvýhodněn (Vlček, 1994, s. 92).“³⁰

3.4.2 Zákon o Federálních ústavních soudech

Zákon o Federálních ústavních soudech Spolkové sbírky zákonů, věnuje celý oddíl číslo 15 (odst. 184 až 191 a) jazyku a komunikaci se soudy.

Odst.185 určuje jednací jazyk a možnost zahrnutí výpovědi i v původním jazyce účastníka řízení:

„(1) Nerozumí-li osoby, které se účastní jednání, německému jazyku, musí být přizván tlumočník. Žádné záznamy nebudou provedeny v cizím jazyce, nicméně svědectví a prohlášení uvedené v cizím jazyce by měly být rovněž zahrnuty do rejstříku, nebo k němu připojeny v cizím jazyce,

---

²⁸ Ibid.

²⁹ GERMAN BUNDESTAG. *Basic Law for the Federal Republic of Germany* [online]. Berlin: German Bundestag, 2012 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: https://www.bundestag.de/blob/284870/ce0d03414872b427e57fccb703634dcd/basic_law-data.pdf

³⁰ NĚMECKO. Zákon č. (BGBl. S. 1) o základním zákoně Spolkové republiky Německo. In: *Spolková sbírka zákonů*. 1949. Dostupný také z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/js09/dejiny/web/prameny/09/Zakladni_zakon_SRN_-_Grundgesetz_-_1949.pdf

pokud to soudce považuje za nezbytné vzhledem k důležitosti věci. interpretem by měla být přiložena k záznamu. Dle nutnosti může být k záznamu přiložen také překlad od certifikovaného překladatele.

(1a) Soud může povolit tlumočnickovi, aby nebyl osobně přítomen při průběhu řízení. V takovém případě musí být zajištěn simultánní audio-vizuální přenos řízení.“

Zajímavý poznatek přináší bod č. 3, který popisuje, že tlumočnickem se může stát samotný soudce:

„(3) V rodinných a v nesporných záležitostech není přítomnosti tlumočnicka, a to v případě, že soudce má znalosti jazyka účastníka řízení.“

Německý Soudní řád neobsahuje zmínky o jazyku řízení, tlumočnících, ani překladatelích.³¹

3.4.3 Federální trestní řád

Německý zákon o Federálním trestním řízení soudním Spolkové sbírky zákonů popisuje překlad a tlumočení do příslušného jazyka v odst. 114 písm. a) Oznámení obviněným a v odst. 114 písm. b) Poučení o právech.

„Obviněnému musí být předána kopie zatýkacího rozkazu v době jeho zatčení. Pokud obviněný nemá dostatečné znalosti německého jazyka, musí obdržet překlad v jazyce, kterému rozumí. Pokud to není možné, je nutné, aby byl neprodleně informován ústně v jazyce, kterému rozumí...“

„Obviněný musí být poučen o svých právech neprodleně po zadržení, a to písemně v jazyce, kterému rozumí. Pokud písemný pokyn je jednoznačně nedostatečná, ústní instrukce musí být rovněž uvedeny...“

Podobný popis se objevuje také v odst. 259 písm. a): *„Obžalovaného, který nemluví jazykem soudu, musí tlumočnick informovat v jazyce, kterému rozumí, o závěrečných projevech státního zástupce a obhájce.“³²*

---

³¹ NĚMECKO. Zákon č. [BVerfGG] Sb., o Federálních ústavních soudech. In: Spolková sbírka zákonů, část 1. 1975. Dostupný také z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gvg/englisch_gvg.pdf

3.4.4 Azylový zákon

Zákon o azylu Spolkové sbírky zákonů je podobný tomu českému. Tlumočnickům a překladatelům se věnuje v oddílu 17 v odst. 1 a 2 následovně:

- (1) *V případě, že cizinec nemá dostatečné znalosti německého jazyka, tlumočnický překladatel, nebo jiný mediátor jazyka musí být přítomen u jednání, aby byl zajištěn standardní postup řízení, tj. aby účastník řízení rozuměl tlumočenému jazyku a mohl jím komunikovat.*
- (2) *Cizinec má právo mít k dispozici tlumočnicka dle vlastního výběru, avšak na vlastní náklady.*

Ve všech dalších bodech, podobně jako je uvedeno výše, zákon apeluje na nutnost informovat azylanta v jazyce, kterému rozumí.³³

3.5 Maďarsko

Zákon nejvyšší právní síly tvoří v Maďarsku Základní zákon. Na rozdíl od zemí srovnávaných v této práci prošel zákon nejvyšší právní síly změnami. Účinnosti nabyl od 1. února 2012. Maďarsko také velmi intenzivně mění své ostatní zákony, což souvisí se vstupem do Evropské unie.³⁴ Maďarsko vydává zákony, kterým se mění dosavadní, např. zákon č. 103/2016 ze dne 29. října 2016 o spolupráci v oblasti trestního práva tímto mění zákon č. 53/1994 o soudním vymáhání, zákon č. 1996/38 o mezinárodní pomoci v trestních věcech, zákon č. 1998/19 o trestním řízení, zákon č. 100/2012 o trestním zákoníku, zákon č. 180/2012 o spolupráci v oblasti trestního práva se sedmi členskými státy apod. Tato novela vejde v platnosti 1. ledna 2017.³⁵ Na základě těchto uvedených informací nebude v této kapitole uvedena oblast trestního práva. Ta se totiž odkazuje na směrnice EU. Uvedeme tak pouze Základní zákon, azylový zákon a zákon o vstupu a pobytu..

---

³² NĚMECKO. Zákon č. [StGB] Sb., o Federálním trestním řízení soudním (Federální trestní řád). In. *Spolková sbírka zákonů, část 1*. 2014. Dostupný také z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/index.html

³³ NĚMECKO. Zákon č. [AsylVfG] Sb. o azylu. In. *Spolková sbírka zákonů, část 1*. 2016. Dostupný také z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_asylvfg/englisch_asylvfg.pdf

³⁴ Právo členského státu - Maďarsko. *Portál evropské e-Justice - Právo* [online]. 2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-hu-cs.do?member=1

³⁵ MAĎARSKO. Zákon č. 103/ 2016, kterým se mění zákon č. 53/1994 o soudním vymáhání, zákon č. 1996/38 o mezinárodní pomoci v trestních věcech, zákon č. 1998/19 o soudním řízení trestním, zákon č. 100/2012 o trestním zákoníku, zákon č. 180/2012 o spolupráci v oblasti trestního práva se sedmi členskými státy. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2016. Dostupný také z: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=197961.328518

3.5.1 Základní zákon Maďarska

Základní zákon Maďarska ve čl. 15 odst. 2 zajišťuje základní práva všem, bez ohledu na jejich jazyk:

„Maďarsko zajišťuje základní práva všem, bez jakéhokoli rozlišování na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, zdravotního postižení, jazyku, náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.“³⁶

3.5.2 Azylový zákon

§ 36 zákona č. 80/2007 o azylu a § 66 vyhlášky č. 301/2007 stanovuje pravidla týkající se práva na užití mateřského jazyka v řízení a také způsoby provádění pohovorů, které jsou genderově citlivé. Osoby žádající o azyl mohou používat svůj mateřský jazyk nebo jazyk, kterému rozumí jak, tak i v písemné formě během své azylové procedury. Je-li žádost o azyl předložena ústně a žadatel o azyl nemluví maďarsky, azylový orgán je povinen zajistit tlumočnicka, který mluví mateřským jazykem žadatele nebo jiným jazykem, kterému tato osoba rozumí. Může také nastat situace, kdy asistence tlumočnicka není potřeba, a to pokud úředník mluví mateřským jazykem této osoby nebo jiným jazykem, kterému žadatel rozumí. V takovém případě žadatel o azyl písemně souhlasí, že není zapotřebí asistence tlumočnicka.³⁷ Stejně formulace si můžeme povšimnout výše v německé legislativě.³⁸

Zažádá-li uchazeč o tlumočnicka nebo tazatele stejného pohlaví, musí mu být vyhověno, aby tato překážka nebránila dokončení řízení. Pro žadatele, kteří se potýkají s genderovým pronásledováním, je tato žádost povinná.^{39 40}

---

³⁶ MAĎARSKO. Základní zákon Maďarska. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2011. Dostupný také z: http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968

³⁷ Regular procedure - Hungary. *Asylum Information Database* [online]. The Asylum Information Database [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/Hungary/asylum-procedure/procedures/regular-procedure>

³⁸ MAĎARSKO. Zákon č. 80/2007, Sb. o azylu. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2007. Dostupný z: <http://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/en-act-lxxx-2007-asylum-2007-%C3%A9vi-lxxx-t%C3%B6rv%C3%A9ny-mened%C3%A9kjogr%C3%B3l>

³⁹ MAĎARSKO. Nařízení vlády č. 301/2007 Sb., k provedení zákona o azylu. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2007. Dostupný také z: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=112508.322371

⁴⁰ Regular procedure - Hungary. *Asylum Information Database* [online]. The Asylum Information Database [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/Hungary/asylum-procedure/procedures/regular-procedure>

3.5.3 Zákon o vstupu a pobytu⁴¹

Zákon č. 39/2001 o vstupu a pobytu upravuje práva a povinnosti ve věcech týkajících se vstupu a pobytu cizinců na maďarské území, funkce a pravomoci maďarských orgánů a popis postupů příslušných orgánů. Ve zmínkách a o úředním jazyku používaném během řízení se velmi podobá zákonu o azylu. Zmínku o tlumočnících uvádí zákon ve čl. 67, odst. 2:

„Je-li používán cizí jazyk, kterému zástupce příslušného orgánu nerozumí, je zapotřebí využít služeb tlumočnicka. Poplatky a náklady spojené s tlumočením uhradí stát.“⁴²

3.6 Itálie

Je třeba brát na vědomí, že Itálie, stejně jako Maďarsko, nemá řádně definovanou roli a funkci (soudních) tlumočnicků a ani neexistuje žádný rejstřík, či profesní seznam tlumočnicků, vyjma zákona o trestním řízení, čl. 143–145. To znamená, že každý soud si vybírá tlumočnický podle různých kritérií. Jako ve všech třech předchozích případech, i italská Ústava upravuje rovnost před zákonem, pouze v jiném kabátě:

3.6.1 Ústava Italské republiky

Stejně jako v předchozích třech případech, italská Ústava Italské republiky, která byla schválena 22. prosince 1947, definuje čl. 3 podobně:

„Všichni občané mají stejnou sociální důstojnost a jsou si před zákonem rovni bez rozdílu pohlaví, rasy, jazyka, náboženství, politického přesvědčení a podmínek osobních a sociálních.“ (Vlček, 1994, s. 128)

3.6.2 Italský trestní řád

Ve vyhlášce prezidenta republiky č. 447/1988 o schválení trestního řádu, konkrétně v čl. 143 odst. 3 nacházíme odlišnost v přítomnosti tlumočnicka na rozdíl od ostatních uvedených států. Účast tlumočnicka je povinná i v případě, že soudce, či jiný orgán, rozumí uvedenému cizímu jazyku.

---

⁴¹ <http://www.legislationline.org/topics/country/25/topic/10>

⁴² MAĎARSKO. Zákon č. 39/2001 Sb., o vstupu a pobytu. In: *Sbirka maďarských zákonů*. 2011. Dostupný také z: <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a0100039.TV>

„1. Žalovaná strana, která nerozumí italskému jazyku, má právo na bezplatnou pomoc tlumočnicka, aby byl schopen rozumět obviněním vznesených proti němu a následkům po přijetí opatření, kterých se účastní.

2. Kromě případu uvedeného v odstavci 1 a článek 119, řízení jednotlivých orgánů jmenuje tlumočnicka v případě, že je zapotřebí přeložit text v cizím jazyce nebo dialektu, který není snadno srozumitelný, nebo v případě, že osoba učiní prohlášení o neznalosti italského jazyka. Prohlášení může být podáno písemně a v takovém případě je vloženo do zápisu z jednání.

3. Služeb tlumočnicka je zapotřebí i v případě, že soudce, státní zástupce, soud, nebo policista má znalosti jazyka nebo dialektu, které mají být tlumočeny.“⁴³

Stejně jako v předpisech předchozích zemí, tlumočnick se může účastnit řízení i vzdáleně, avšak pouze v nezbytně nutných případech, jak je uvedeno ve čl. 143 odst. 3. Stejně tak má účastník řízení právo na překlad všech dokumentů, ať už ústně, či písemně.

Trestní řád ve čl. 144 a 145 určuje, kdo tlumočit nesmí, neurčuje však, kdo tlumočnickem být může. Tlumočnickem se nesmí stát osoba nezletilá, či mentálně postižená, stíhaná, či odsouzená osoba, nebo osoba, která pracuje pro jiný soud.⁴⁴

3.6.3 Azylový zákon

Italský azylový zákon nese poněkud odlišný název na rozdíl od předchozích zemí a v loňském roce (2015) prošel velkou úpravou. Nový název zní vyhláška prezidenta republiky č. 21/2015 o nařízení o postupech pro udělování a odnímání mezinárodní ochrany. Toto nařízení se týká změny systému ochrany žadatelů o azyl a uprchlíků a také Národního fondu pro azylovou politiku a

---

⁴³ ITÁLIE. Vyhláška prezidenta republiky č. 447/1988, Sb., o schválení trestního řádu. In. *Úřední věstník* č. 250. 1988. Dostupné z: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:1988-09-22;447>

⁴⁴ ITÁLIE. Vyhláška prezidenta republiky č. 447/1988, Sb., o schválení trestního řádu. In. *Úřední věstník* č. 250. 1988. Dostupné z: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:1988-09-22;447>

služby. Změna azylového zákona byla nutná z důvodu potřeby implementace směrnic:

- o minimálních normách pro přijetí žadatelů o azyl,
- o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany,
- o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka,⁴⁵

Pro tuto diplomovou práci je však důležitá zmínka o tlumočnících v nové vyhlášce, která je upravená ve čl. 3, odst. 1. Podle italských právních předpisů, neexistuje žádný formální časový rámeček pro podání žádosti o azyl. Žadatel může vyjádřit žádost o azyl ústně v jeho jazyce za pomoci jazykového nebo kulturního mediátora. Žadatel by měl však podle čl. 3, odst. 2 svou žádost co nejdříve přeložit písemně. Imigrační legislativa předepisuje lhůtu pro podání 8 dnů od příchodu do Itálie.⁴⁶

Tlumočnický se dále účastní i posuzování žádosti o udělení mezinárodní ochrany, který upravuje čl. 5, odst. 3., a to hlavně při pohovoru a posuzování žádosti. Tlumočnický se účastní řízení i v případě, že žadatel rozumí jazyku řízení.

Další zmínku o tlumočnících nacházíme ve čl. 11, který popisuje ustanovení pro řízení CARA⁴⁷, odst. 2 písm. d):

„Centrum se zaručuje poskytnout služby lingvistických a kulturních mediátorů, které poskytují pokrytí hlavních jazyků, jimiž cizinci hovoří.“

V závěru tohoto zákona bychom chtěli uvést, že dle čl. 13, odst. 1 písm. d) jsou italské orgány povinny poskytovat pravidelná školení a kurzy pro osoby rozhodující o udělení azylu, ale také pro tlumočnický za účelem získávání dovedností potřebných pro vedení pohovoru. Dále uvádí spolupráci s

---

⁴⁵ ITÁLIE. Vyhláška prezidenta republiky č. 21/2015 ze dne 12. ledna 2015 o nařízení o postupech pro udělování a odnímání mezinárodní ochrany. In. *Úřední věstník* č. 53. 2015. Dostupné z: <http://www.abuondiritto.it/it/materiali/50-dpr-n21-del-12-gennaio-2015/file.html>

⁴⁶ Italian Council for Refugees (CIR). *Asylum Information Database* [online]. The Asylum Information Database [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: http://www.asylumineurope.org/reports/country/Italy/asylum-procedure/general/short-overview-asylum-procedure#footnoteref3_ysl3hqb

⁴⁷ Přijímací středisko pro žadatele o azyl (Centri di accoglienza per richiedenti asilo)

Evropským podpůrným azylovým úřadem a Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. K bližším údajům o prováděných školeních pro tlumočníky jsme se však nedostali.

3.7 Shrnutí

Velkou výhodou při zpracování této kapitoly byl společný faktor komparativní studie, tudíž „Evropská unie“. Vzhledem k tomu, že jsou všechny čtyři výše uvedené země členy Evropské unie, zavazují se k implementaci nebo transpozici směrnic a nařízení na základě Smlouvy o Evropské unii. V případě, že by nebyly uvedené země členy EU, by také pomohl fakt, že uvedené země mají demokratický systém státního zřízení, který se shoduje na úrovni nejvyšších právních předpisů. Z hlediska hierarchie se shodují od mezinárodní Všeobecné deklarace lidských práv, Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, přes Evropskou úmluvu pro lidská práva, až po úroveň jednotlivých států v podobě ústavy. V těchto předpisech je tedy stanoveno, že každý má právo na informace v jazyce, kterému rozumí.

Hlavní prameny práva Evropské unie, které zmiňují tlumočení, představují Usnesení Rady o cestovní mapě pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení, Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení, Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právu na informace v trestním řízení a v neposlední řadě Nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu. Není problém tyto prameny najít, protože Evropská unie poskytuje překlad každého pramenu práva v jazycích členských zemí. Tyto prameny jsou k dispozici v elektronické podobě a volně ke stažení na internetových stránkách.⁴⁸ Tyto, či podobné prameny jsme hledali na úrovni právních předpisů jednotlivých států.

S odkazem na metodologii práce bychom rádi poukázali na obtíže autorů komparativních studií v podobě problému s dostupností materiálu v *lingua franca*. Za pomoci rodilých mluvčích jsme vyhledali příslušné právní předpisy, které ač jsou k dispozici elektronicky, zřídka bývají přeloženy do *lingua franca*. V tomto případě do anglického jazyka.

Na základě maximalizace rozdílnosti při výběru zemí (viz Metodologie) jsme se setkali se specifickostí právních a politických systémů, se kterými jsme se potýkali při hledání

---

⁴⁸ <http://eur-lex.europa.eu/>.

konkrétních státních předpisů. V případě Německa jsme se rozhodli jmenovat pouze spolkové zákony. Problematika je totiž často upravena pro jednotlivé spolkové země rozdílně, protože každá ze 16. spolkových zemí má svou vlastní ústavu a vlastní uspořádání, tedy i odlišné zemské zákony. Chtěli jsme se tedy vyhnout zahlcení německou legislativou a pro lepší přehled zmiňujeme pouze spolkové zákony – závazné pro všechny spolkové země. Soustředili jsme se na prvotní právní předpisy (viz Všeobecné deklarace lidských práv, zmíněno výše) a druhotné (ostatní) prameny. Mezi tyto prameny byly zařazeny ty, které zmiňují či popisují tlumočení podobně, jako jim nadřazené prameny Evropské unie uvedené výše.

Zdaleka nejpodobnější úpravu nalézáme u azylového zákona, u ostatních zákonů se úpravy prolínají. Nemá-li tedy cizinec dostatečné znalosti jazyka dané země, tlumočnický překladatel, nebo jiný mediátor jazyka musí být přítomen u jednání, aby byl zajištěn standartní postup řízení, tj. aby účastník řízení rozuměl tlumočenému jazyku a mohl jím komunikovat. Nalezli jsme zajímavý rozdíl mezi maďarskou, německou interpretací na straně jedné a italskou a českou interpretací azylového práva na straně druhé. Při maďarském a německém azylovém řízení může nastat situace, kdy asistence tlumočnicka není potřeba, a to pokud úředník mluví mateřským jazykem této osoby nebo jiným jazykem, kterému žadatel rozumí. V takovém případě žadatel o azyl písemně souhlasí, že není zapotřebí asistence tlumočnicka. Naopak u italského a českého azylového řízení je zapotřebí přítomnosti tlumočnicka i v případě, že příslušný orgán hovoří jazykem žadatele. Domníváme se, že k „vynechání“ tlumočnických služeb dochází za účelem zjednodušení celého procesu, avšak takovéto řešení se časem může ukázat jako kontraproduktivní.

Další společné a rozdílné faktory jsme hledali v trestních řízeních jednotlivých států. S tímto se také pojí právo na tlumočení a překlad v trestním řízení a úprava zákona o tlumočnických jako taková. S problémem nalezení zdrojů jsme se setkali u německých právních předpisů, které každá spolková země upravuje jinak. Například je zde obecným pravidlem, že tlumočnickem může být jmenována pouze osoba, která složila zkoušku na univerzitě nebo před příslušným státním zkušebním úřadem, nebo ten uchazeč, který znalosti prokázal jiným způsobem a splňuje podmínku bezúhonnosti. Kromě těchto obecných předpokladů si každá spolková země může stanovit další podmínky či kritéria, které musí být uchazečem splněny (např. podmínka trvalého bydliště ve spolkové zemi). Dojde-li ke změně trvalého bydliště, pak je tlumočnick

automaticky vyškrtnut ze seznamu a zároveň nedochází ani k jeho zapsání k jinému soudu v místě nového bydliště. Seznamy tlumočnicků jsou vedeny příslušnými zemskými soudy a jsou veřejně přístupnými. V oblasti zkoušek je taktéž úprava v každé spolkové zemi částečně odlišná. Např. pro Bádensko-Württembersko musí uchazeč pro to, aby byl jmenován, složit zkoušku v této spolkové zemi. Zkouška může být vykonána buď samostatně pro tlumočnický, nebo pro překladatelský, anebo společně pro tlumočnický i překladatelský. Za hlavní zkoušku je však považována zkouška překladatelská. Po jejím vykonání může být teprve vykonána zkouška tlumočnická, která je tak brána jako jistá nadstavba překladatelské zkoušky.

Co se týče spolkových německých zákonů, tedy závazných pro všechny země, vybrali jsme si zákon o ústavních soudech a německý trestní řád, abychom se co nejlépe přiblížili nadřazeným evropským právním předpisům. S trestními řády vybraných zemí jsou shodné hlavně v bodě, kdy obžalovaného, který nemluví jazykem soudu, musí tlumočnick informovat v jazyce, kterému rozumí, a to ve všech bodech řízení. V české právní úpravě se tlumočníci a překladatelé dočkali samostatného zákona, který však sdílí i se soudními znalci jako takovými. Domníváme se, že italský trestní řád má nejméně dokonalou úpravu týkající se tlumočení. Důvodem tohoto tvrzení je fakt, že nemá jasně stanovená pravidla týkající se tlumočnicků. Tento trestní řád pouze určuje, kdo tlumočit nesmí, neurčuje však, kdo tlumočnickem být může. Tlumočnickem se tedy nesmí stát osoba nezletilá, či mentálně postižená, stíhaná, či odsouzená osoba, nebo osoba, která pracuje pro jiný soud. U maďarského výkladu trestního řádu je interpretace zdaleka nejjednodušší a to z důvodu jednoho hlavního zákona, kterým implementuje právní předpisy Evropské unie. Nenalezli jsme však samostatný zákon o tlumočení a překladu, či zákon o tlumočnických a překladatelských. Hlavním společným činitelem pro cizince ve vybraných zemích je, že služeb tlumočnicka lze ve všech případech využít bezplatně.

Z předchozích informací pro nás vyplývá, že právní předpisy jednotlivých zemí si jsou velmi podobné, hlavně na poli prvotních pramenů práva, avšak jedinečnost spatřujeme hlavně v německém výkladu práva upravující tlumočení a překlad; to z důvodu odlišného politického a právního systému. Zdaleka nejméně dokonalá se nám jeví právní úprava Itálie, která neudává jasné požadavky na to, kdo se může stát tlumočnickem. Více o jednotlivých problémech daných zemí, které plynou taky z důvodu

nedokonalé právní úpravy, nalezneme v poslední kapitole, která se zaměřuje na nedostatky vybraných zemí.

4 Organizace a instituce zabývající se tlumočením pro migranty třetích zemí

Nenahraditelnou roli a zdroj informací pro komparativní analýzy hrají nevládní a neziskové organizace, které fungují jako mediátoři spolupracující navzdory národním, teritoriálním a administrativním bariérám. V devadesátých letech minulého století bylo impulzem pro vznik a vývoj nevládních a neziskových organizací prohlubování krize státních sociálních zabezpečení. V současné době se nevládní a neziskové organizace potýkají s novými výzvami, mezi které patří hlavně masová migrace a finanční krize. Proto se sektor podobných organizací rychle rozvíjí napříč evropskými zeměmi a aktivně je podporují vlády na vnitrostátní úrovni. Protože státní organizace tak mohou přenést část důležitých sociálních povinností státu, nevládní organizace pak tyto povinnosti plní mnohem efektivněji než vládní struktury. Současným hlavním tématem přenesení povinností je zvláště migrační politika. Potencionální výhoda prakticky všech místních neziskových organizací a agentur se nachází v lepší dostupnosti k obyvatelům, tudíž v jejich blízkosti a schopnosti pochopit a řešit problémy a potřeby různých sociálních skupin. Je ale důležité zdůraznit, že i přes přenesení některých povinností a funkcí státu na nevládní organizace, stát si stále ponechává dominantní roli v rozhodovacích procesech.

Nevládní organizace využívají pro zprostředkování komunikace jak tlumočníky, tak i interkulturní pracovníky (mediátory). Obsah jejich práce je podobný, avšak je třeba upozornit na rozdíly mezi těmito osobami. Tlumočnick působící u nevládních organizací je osoba, která zprostředkovává komunikaci mezi jednotlivcem (cizincem), který neovládá češtinu, a mezi zástupcem instituce, který zase neovládá jazyk cizince. Tlumočnick je nestranným účastníkem komunikace a dbá na to, aby jeho tlumočení bylo co nejdělejší originálu. Jeho úkolem je tlumočit tak, aby mu obě strany rozuměly, a v případě komunikačních problémů, způsobených mnohdy kulturními rozdíly či neznalostí mimojazykové reality, má právo o těchto problémech obě zúčastněné strany informovat a požádat o zopakování či vysvětlení. V každém případě musí na vzniklý problém dopředu upozornit a teprve po případném explicitním vyzvání úřední osobou přispět sám k objasnění situace klientovi (Holupková, 2014, s. 207-208). Interkulturní pracovník má poněkud jinou úlohu. Doprovází klienta na úřadech a pomáhá mu zde

řešit jeho konkrétní situaci. Na rozdíl od tlumočnicka většinou prošel speciálním školením, rozumí velmi dobře oběma kulturám i prostředí v obou zemích, umí vyjednávat, zná základy práva, zejména pak zákon o pobytu cizinců. Jako interkulturní pracovník může vystupovat i jménem svého klienta a hájit jeho zájmy a sám vysvětlovat případné nejasnosti vyplývající například z mezikulturních rozdílů. Navíc pokud ovládá i jazyk klienta a má dostatečné tlumočnické dovednosti (nejlépe pokud prošel odbornou tlumočnickou přípravou), může v případě nutnosti také oběma stranám tlumočit. V každém případě však musí na začátku každého jednání obě strany jasně a zřetelně informovat, z jaké pozice klienta doprovází: zda jako interkulturní pracovník, jenž je schopen i tlumočit, či zda je s ním naopak v roli tlumočnicka – v takovém případě pro něj platí pravidla, jež jsou vlastní tlumočnickům (etický kodex apod.). Může případně nastat i třetí situace, a to, že interkulturní pracovník neovládá jazyk svého klienta a že je s nimi přítomen i tlumočnick, který tlumočí celý průběh jednání mezi klientem, úřední osobou a interkulturním pracovníkem.⁴⁹

Nevládní organizace jsou nezbytnou složkou pro tuto diplomovou práci, protože zprostředkovávají komunikaci mezi migranty třetích zemí a státními institucemi. V mnohých případech si tito migranti nemohou finančně dovolit zajištění profesionálního tlumočnicka, proto role „dobrovolnických“ tlumočnicků velmi důležitá. Jak jsme již výše uvedli, přestože nevládní organizace dostávají volnější ruku a přebírají mnoho povinností z oblasti sociální práce, stát si stále ponechává dominantní roli v rozhodovacích procesech.

Následující kapitoly obsáhnou jak hlavní státní instituce, které mají na starost tlumočení pro migranty třetích zemí, tak i samotné nevládní organizace. V úvodu každé kapitoly uvádíme mimo tyto státní instituce i další instituce, které se podílí na rozhodovacích procesech v trestním a správním právu. Uvedeme také centrální registry tlumočnicků a překladatelů, jsou-li v daném státu dostupné. Společnou organizaci pro profesionální tlumočnický a překladatelský daných zemí představuje mezinárodní nezisková Evropská asociace soudních tlumočnicků a překladatelů (EULITA). EULITA podporuje zájmy národních sdružení profesionálních překladatelů a tlumočnicků, podporuje vznik takovýchto profesních asociací v zemích, kde ještě neexistují, podporuje odbornou

---

⁴⁹ *Komoří bulletin léto* [online]. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, z. s., 2015, 2.(2) [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.cktzj.com/dokumenty>

přípravu a výzkum aj.⁵⁰ Česká republika, Německo, Itálie i Maďarsko jsou členy asociace EULITA. Maďarsko je zatím však pouze přidruženým členem, neboť zatím nesplňuje veškeré podmínky pro členství. Více o jednotlivých zemích se dozvíte v příslušných kapitolách.⁵¹

Jednotky komparace tohoto výzkumu budeme popisovat stejně jako u předchozí kapitoly popisující prameny práva. Z hierarchického hlediska budeme postupovat od mezinárodních organizací po organizace jednotlivých států. U jednotlivých států představují zástupce vládní a nevládní organizace spolupracující na evropské úrovni.

4.1 Mezinárodní organizace

Cílem této kapitoly není zmínit hlavní světové organizace, které zaštiťují tlumočníky a překladatele, nýbrž popsat organizace, zaměřující se na tlumočení pro migranty třetích zemí. I přes tento fakt jsme se rozhodli zmínit neziskovou organizaci, která s tlumočením pro migranty z třetích zemí úzce souvisí. Jedná se o organizaci Red T, která souvisí s tlumočením v podobných podmínkách, kterým čelí pracovníci mnohých dobrovolnických organizací. Tlumočení v uprchlických centrech mnohdy představuje pro zprostředkovatele jazyka nebezpečí, jak jsme se již několikrát přesvědčili v tisku. Red T je nezisková organizace zaměřená na ochranu tlumočnicků a překladatelů v konfliktních zónách a jiných nepřátelských podmínkách.⁵² Překladatelé a tlumočníci, kteří pracují v konfliktních zónách, jsou často neprofesionální lingvisté a hrají klíčovou roli v komunikaci. Při operacích v rizikových prostředích jsou velmi zranitelní a vyžadují zvláštní ochranu během i po skončení konfliktu.⁵³ Red T, která spolupracuje s AIIC (Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků), FIT (Mezinárodní federace překladatelů), IAPTI (Mezinárodní asociace profesionálních překladatelů a tlumočnicků), CLI (Critical Link International) a WASLI (Světová asociace tlumočnicků znakového jazyka), se v současné době mimo jiné snaží, aby tlumočníci a překladatelé získali stejný

---

⁵⁰ Constitution. *EULITA* [online]. the European Legal Interpreters and Translators Association, 2010 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.eulita.eu/constitution>

⁵¹ Members admitted by the Executive Committee of EULITA. *EULITA* [online]. the European Legal Interpreters and Translators Association, 2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.eulita.eu/members-admitted-executive-committee-eulita>

⁵² About Red T. *Red T: Protecting Translators and Interpreters Worldwide* [online]. Red T, 2011 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://red-t.org/about.html>

⁵³ FITCHETT, Linda. AIIC, Red T and FIT introduce the first Conflict Zone Field Guide. *AIIC* [online]. AIIC, 2011 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://aiic.net/page/3853/aiic-red-t-and-fit-introduce-the-first-conflict-zone-field-guide/lang/1>

nebo podobný právní status, kterým jsou chráněni novináři (Rezoluce Úmluvy OSN o ochraně novinářů činných v nebezpečných misích).⁵⁴ Na internetových stránkách můžeme v případě zájmu podpořit právě probíhající petici.

V následujících kapitolách se dozvíte více o hlavních světových organizacích, které poskytují tlumočení pro migranty třetích zemí, konkrétně o Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a o Mezinárodní organizaci pro migraci (IOM).

4.1.1 Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)

UNHCR vznikl po druhé světové válce v době, kdy byla otázka lidských práv vysoko na seznamu priorit mezinárodního společenství (viz Mezinárodní systém ochrany práv). Role UNHCR se v průběhu let vyvíjela. V roce 1950 byl UNHCR uznán jako celosvětový uprchlický úřad s mandátem pro poskytování mezinárodní ochrany uprchlíkům a společně s vládami členských zemí se snažili najít řešení jejich situací (UNHCR, 2009, s. 12). Úřad UNHCR je jedinečný v tom, že ve srovnání s ostatními agenturami OSN má zmocnění dohlížet na provádění mezinárodních opatření pro uprchlíky a státy jsou povinny s tímto úřadem spolupracovat při výkonu jeho funkcí. Z funkčního hlediska se práce organizace také vyvinula a rozšířila, zejména během a po konfliktech v bývalé Jugoslávii v devadesátých letech minulého století. Výsledkem tohoto konfliktu bylo, že se UNHCR chopil vedoucí úlohy při poskytování pomoci a ochrany v konfliktních zónách a složitých humanitárních krizích (Lewis, 2012, s. 109). V souladu se stanovami UNHCR je práce úřadu svým charakterem humanitární a apolitická. Ústředí UNHCR sídlí v Ženevě a po celém světě má úřad své místní kanceláře (včetně čtyřech srovnávaných zemí této diplomové práce) (UNHCR, 2009, s. 13).

UNHCR má v mandátu dvě základní funkce:

1. Poskytovat mezinárodní ochranu uprchlíkům
2. Hledat trvalé řešení problémů:
  - dobrovolná repatriace: obvykle preferované řešení,

---

⁵⁴ Zajímavost: Petice na ochranu tlumočnicků a překladatelů <https://www.change.org/p/urge-the-un-to-protect-translators-and-interpreters-worldwide>

- místní integrace: pomoc uprchlíkům při integraci do hostitelské komunity,
- přesídlení: hledání třetích zemí, které by byly ochotné přijmout a integrovat uprchlíky (UNHCR, 2009, s. 12).

Pro UNHCR jsou tlumočníci nezbytní hlavně pro plnění základních funkcí vyplývajících z jeho mandátu, včetně registrace, určování statusu uprchlíka, přesídlení a poradenství, které v mnoha případech zahrnují také choulostivé otázky týkající se genderového nebo sexuálního násilí. Tlumočníci proto hrají klíčovou úlohu v mnoha kancelářích UNHCR. Správná interpretace prohlášení uprchlíka je nezbytně důležitá pro to, aby UNHCR pochopilo obavy uprchlíka a provedlo patřičné zásahy. Přestože většina tlumočnicků splní svou funkci profesionálním způsobem podle předepsaného vzoru, tuto moc už někteří v minulosti zneužili ke škodě uprchlíků i integrity celého programu UNHCR (UNHCR, 2009, s. 17).

Oblasti zájmu UNHCR, ve kterých je zapotřebí pomoc tlumočníka, jsou:

- registrační procedury: když zaznamenávají osobní informace o uprchlících, vnitřně vysídlených osobách,
- určování statusu uprchlíka: když se provádí pohovor s žadatelem o azyl, aby se rozhodlo, zda splňuje kritéria definice uprchlíka,
- pohovory při přesídlení: když se provádí pohovor s uprchlíkem, aby se určila jeho potřeba přesídlení do třetí země,
- monitorování: když UNHCR sbírá pomocí pohovorů informace o ochraně, právech a zdraví uprchlíků, navrátilců a vnitřně vysídlených osob,
- participační hodnocení: když se vede strukturovaný pohovor s ženami, dívkami, chlapci a muži, kteří spadají do oblasti zájmu UNHCR, s cílem získat přesné informace o konkrétních bezpečnostních rizicích, kterým čelí, a o jejich základních příčinách, aby úřad pochopil jejich postavení a vyslechl jejich navrhovaná řešení,
- poradenské pohovory nebo pohovory u lékaře: když uprchlíci a další osoby spadající do oblasti zájmu UNHCR dostávají zasvěcené a odborné rady o soukromých záležitostech nebo o záležitostech týkajících se onemocnění.

- kontroly lidí, kteří přežili násilí nebo mučení: když je potřeba získat víc informací o psychických nebo fyzických následcích mučení.

Tlumočnický má v tomto procesu za úkol zabezpečit fungování komunikačního kanálu. UNHCR vydává pro tlumočnický tohoto úřadu příručky, které shrnují tlumočení jako takové. Příručka je stručná a přehledná a popisuje oblasti:

- obecné údaje o UNHCR a jeho účelu,
- výběr typu tlumočení, kde jsou vyjmenovány typy tlumočení a jejich variace a dále i typické situace použití různých typů tlumočení,
- tlumočnické poznámky, kde je popis, jakým způsobem provádět poznámky při konsektivním tlumočení, dále co by měli tlumočnický ve svých poznámkách najít, čemu se vyhnout, jak postupovat a na závěr možnost procvičování,
- obecné rady v podobě rozšíření slovní zásoby, zdokonalování dikce a artikulace, přizpůsobení délky překládaného textu, správný tón hlasu, kam se posadit, jak dosáhnout neutrality, tlumočení při pohovorech vedených s nezletilými dětmi či s ženami, práva a povinnosti tlumočnický (UNHCR, 2009, s. 16-17).

Mnoho svěřeneckých úloh vykonává UNHCR prostřednictvím spolupracujících partnerských organizací. Těmito partnerskými organizacemi mohou být orgány místní nebo státní správy příslušné země, případně jiné organizace v rámci OSN, nevládní organizace nebo technické společnosti soukromého sektoru (UNHCR, 2009, s. 14).

Mezivládní organizace, jako například UNHCR, nejsou jediné, které ovlivňují rozhodnutí států úmluvy. Účast občanské společnosti v různých mezinárodních systémech je také významná. Vlady států i nadále hrají hlavní roli ve veřejném rozhodování, nicméně míra účasti subjektů občanské společnosti (jako jsou nevládní organizace) se zvyšuje a rozsah jejich účasti na implementaci smluv se rozšiřuje jak v legislativní, soudní, tak i ve správní sféře. Specializované nevládní organizace tak mohou být v porovnání s oficiálními rozhodovacími orgány zdrojem vynikajících znalostí, informací, dovedností, schopností a pravomocí. Účast na legislativních, soudních a správních postupech týkající se

implementace a uplatňování smluv již není omezena na státy a mezivládní organizace (Lewis, 2012, s. 139).

V posledních letech se v rámci mezinárodní spolupráce rozrostla spleť sítí hlavně ve spojení s globalizací. Vazby těchto sítí občanské společnosti přesahují hranice jednotlivých států za účelem usnadnění přenosu znalostí a technologií v globálním měřítku. V důsledku toho odbornost občanské společnosti se neustále zvyšuje.

4.1.2 Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)

Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) je mezivládní organizace s hlavním sídlem v Ženevě a byla založena v roce 1951. IOM se řídí principem, že humánní a řízená migrace přináší užitek jak migrantům, tak i společnosti. K dnešnímu dni má IOM 162 členských států⁵⁵, přes 100 pozorovatelů z řad států a mezivládních a neziskových organizací a pracuje zde více než 7500 zaměstnanců pracujících na více než 3000 projektech.

Na základě zkušeností z realizace projektů integrace cizinců z různých částí světa, považuje IOM za důležité následující aktivity:

- šíření informací v zemích původu o právech a povinnostech migrantů;
- předodletové poradenství a kurzy socio-kulturní orientace, která usnadní jejich přizpůsobení se životu v nové zemi;
- poskytnutí poradenství o službách v hostitelské zemi a síti neziskových organizací;
- poskytnutí jazykových kurzů a odborných kurzů, které zvýší dovednosti cizinců potřebných v nové zemi.⁵⁶

Mezi činnosti IOM, které zasahují do těchto oblastí, patří také podpora mezinárodního migračního práva, politické debaty a vedení, ochrana práv migrantů, migrace zdraví a genderový rozměr migrace.⁵⁷

---

⁵⁵ Zajímavost: V České republice působí Mezinárodní organizace pro migraci od roku 1998 na základě smlouvy podepsané mezi IOM a Českou republikou dne 15. října 1997. IOM v České republice funguje od roku 1998 a její hlavní aktivity jsou v rámci následujících okruhů: dobrovolné návraty a reintegrace Migrace a rozvoj Pracovní migrace, Prevence a potírání obchodu s lidmi, Budování kapacit v migračním managementu a Integrace cizinců v České republice

⁵⁶ Integrace imigrantů v České republice. *International Organization for Migration: the migration agency* [online]. Praha [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.iom.cz/aktivity/integrace-imigrantu-v-ceske-republice>

IOM je také zdrojem velkého počtu projektů aktivit, ze kterých mohou těžit nevládní organizace vybraných zemí této diplomové práce. IOM má své pobočky v České republice, Německu, Maďarsku i Itálii a je vůbec jedna z nejdůležitějších nevládních organizací v daných státech (společně s UNHCR). IOM hraje v migračním tématu velkou roli již od padesátých let. Mezi nejvýznamnější aktivity této organizace patří zajištění emigrace pro více než 406 000 uprchlíků, vysídlenců a ekonomických migrantů z Evropy do zámořských států, převzetí zodpovědnosti za přesídlení přibližně 180 000 maďarských uprchlíků z Rakouska a Jugoslávie. V 60. letech organizovala přesídlení 40 000 československých uprchlíků z Rakouska, v 70. letech se stala místem pro mezinárodní diskuzi a výměnu zkušeností mezi vládami a dalšími organizacemi zabývajícími se migračními otázkami a v 80. letech rozšířila své působení do Afriky a Asie. Toto je pouze nástin působnosti IOM, která bezesporu patří do této práce.⁵⁸

Při bližším popisu aktivit organizace je zřejmé, že IOM aktivně využívá tlumočnických služeb pro migranty třetích zemí. Pro zajištění kvalitnějších služeb IOM poskytuje řadu kurzů jak pro tlumočníky, tak pro pracovníky IOM, kteří se při své práci s tlumočníky setkávají. Přítomnost tlumočnicka je totiž nezbytná v případech, kdy migrant má naléhavé zdravotní potřeby, nebo když řízení ovlivní právní status migranta a přístup ke službám.⁵⁹ Každé tlumočnické školení zahrnuje:

- teorii tlumočení,
- roli tlumočnicka,
- pracovní povinnosti,
- kognitivní schopnosti,
- tlumočnické techniky,
- tlumočnickou etiku,

---

⁵⁷ O nás. *International Organization for Migration: the migration agency* [online]. Praha [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.iom.cz/o-nas>

⁵⁸ Zajímavost: IOM řídí celosvětový Program dobrovolných návratů (AVR - Assisted Voluntary Return), který je realizován také v České republice. Program nabízí migrantům, kteří porušili pobytový režim, možnost důstojného a bezplatného návratu domů za asistence IOM. IOM se vyjádřila, že náplň překladů a tlumočení, které se momentálně realizuje v IOM, je hlavně v rámci tohoto programu.

⁵⁹ IOM. *Not Lost in Translation: Migrants' interpreters receive training through Cairo Community Interpreter Project* [online]. Ženeva: IOM, 2015 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: https://www.iom.int/sites/default/files/flash_reports/files/IOM-Flash-Report-76_EN.pdf

- klíčové pojmy z oblasti právní pomoci a zdravotní péče,
- psychosociální otázky související s cílovou komunitou,
- lingvistické analýzy a terminologie (IOM, 2015, s. 1).

Mezi další důležitou organizaci patří bezesporu i Červený kříž (celým názvem Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce), ale činnosti této organizace spočívají zejména v předcházení a zmírňování utrpení, ochraně zdraví, podpoře vzájemného porozumění, přátelství a míru mezi národy. Všechny srovnávané země mají pobočky této organizace (Ilášek, 2014, s. 155-156).

4.2 Evropské organizace

Nevládní organizace soustřeďující se na migraci a působící v Evropě spolupracují zejména prostřednictvím platform a uskupení, jako jsou například Spojenci pro mezikulturní akci (UNITED for Intercultural Action), Evropská síť proti rasismu (ENAR), Platforma pro mezinárodní spolupráci v oblasti migrantů bez dokladů (PICUM) a Program Nezletilí bez doprovodu v Evropě (SCEP). Podobné platformy vznikají jako iniciativa různých řadových již existujících organizací jednotlivých států, členů Evropské unie. Všechny víceleté programy EU propojují téma hledání účinného a výkonného systému řízení migrace pomocí vyvážené a propracované migrační politiky EU. V uplynulém desetiletí se rozrostl počet mezinárodních i regionálních lidskoprávních institucí, různých zákonodárných orgánů na úrovni regionů a aktivních jedinců z řad občanské společnosti, kteří se účastní mnohých projektů a programů, a proto byly zmíněny pouze výše uvedené, nejrozsáhlejší programy.⁶⁰ Většina programů vychází pod záštitou Evropské unie, zejména Rady Evropské unie, Soudního dvora Evropské unie, Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu, Výboru regionů, Evropského hospodářského a sociálního výboru, Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU (FRONTEX) aj. Konkrétní projekty jsou rozepsány v následující kapitole.

Díky těmto projektům mohou stávající nevládní organizace jednotlivých států spolupracovat na evropské úrovni.

---

⁶⁰ PICUM: Pětibodový akční plán pro posílení práv migrantů bez řádných dokladů. *Migrace Online* [online]. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2014 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/petibodovy-akcni-plan-prava-migrantu-bez-radnych-dokladu>

4.2.1 Evropský podpůrný úřad pro azyl (EASO)

Úřad EASO je agenturou Evropské unie a byl zřízen na základě nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 439/2010. Tento úřad plní klíčovou úlohu v konkrétním provádění Společného evropského azylového systému (CEAS). Úřad EASO byl založen s cílem zlepšovat praktickou spolupráci v otázkách azylu a pomáhat členským státům plnit jejich evropské a mezinárodní závazky týkající se poskytování ochrany lidem v nouzi. Úřad EASO funguje jako středisko odborných znalostí o azylu a poskytuje podporu členským státům, jejichž azylové a přijímací systémy jsou pod mimořádným tlakem. Kvůli velkým výkyvům v počtu imigrantů a potřebě mít azylový a přijímací proces na vysoké úrovni, Itálie požádala úřad o pomoc s posílením svého azylového a přijímacího systému (EASO, 2014, s. 1-2). Podpora od EASO pro členské státy představuje rozvíjení praktické spolupráce mezi členskými státy EU v oblasti azylu tím, že:

- usnadňuje výměnu informací o zemích původu,
- poskytuje tlumočníky a překladatele úřadu EASO,
- organizuje školení azylových úředníků,
- pomáhá při přemístování osob pod mezinárodní ochranou.⁶¹

Povinnosti a úkoly tlumočnicků úřadu EASO jsou často velmi náročné a očekává se od nich značná flexibilita. Nasazení tlumočnicků nebo kulturních mediátorů může (a nemusí) být na dlouhou dobu (po sobě jdoucích dní nebo týdnů). Tyto osoby asistují nejen pracovníkům EASO u pohovorů žadatelů o azyl, ale i dobrovolníkům a místním úřadům, které potřebují komunikovat s žadateli o azyl a uprchlíky při jiných aktivitách (Cervanová, 2012, s. 15).

4.2.2 Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE)

ECRE je nezávislou specializovanou agenturou a prostřednictvím EU plní své závazky plynoucí z mezinárodního i evropského práva. ECRE představuje evropskou síť 90 nevládních organizací ve 38 evropských zemích (včetně našich 4 srovnávaných zemí) (Cervanová, 2012, s. 17). ECRE chrání a prosazuje práva uprchlíků, žadatelů o azyl a vysídlených osob. Její rozmanité členství sahá od velkých mezinárodních nevládních organizací s globálním rozsahem po malé

---

⁶¹ European Union: European Asylum Support Office (EASO). *Refworld* [online]. United Nations High Commissioner for Refugees, 2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.refworld.org/publisher/EASO.html>

organizace specializovaných aktivistů. Její členové spolupracují na poli humanitární pomoci, poskytování sociálních služeb, právní pomoci, vedení sporů, monitorovací politice, legislativě a vedení kampaní.⁶²

ECRE představuje důležitý zdroj pro tuto práci, protože provádí srovnávací výzkum a analýzu azylového zákona a praxe v Evropě. Jednou z jejich hlavních výzkumných aktivit je Azylová informační databáze (AIDA), což je informační databáze obsahující informace o azylovém řízení, podmínkách přijetí a zadržování migrantů v 20 evropských zemích. AIDA se skládá z podrobných zpráv o jednotlivých zemích a zabývá se významnými nedostatky v ochraně migrantů. Díky těmto zprávám poskytuje cílenou analýzu klíčových otázek azylového práva a politiky. Konkrétní informace z každoročních zpráv AIDA nabídne poslední kapitola.

4.2.3 Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky (ICMPD)

V této práci bychom také rádi zmínili mezivládní organizaci Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky (ICMPD), která přestože se netýká všech srovnávaných zemí, bezesporu patří mezi nejdůležitější hráče migrační politiky a spolupracuje s řadou mezinárodních organizací, mezi které patří také výše zmíněné UNHCR a IOM.

Organizace ICMPD je zaměřená na rozvoj migrační politiky s akcentem na migrační toky směřující do evropských zemí s důrazem na lidská práva a svobody a jejich zachování, proto byla zařazena do „evropské kapitoly“. ICMPD byla založena v roce 1993 a má v současnosti 13 členských států, přičemž geograficky je zaměřená na oblast východní a jihovýchodní Evropy⁶³.

Organizace podporuje budování kapacit v oblastech systému řízení hraničních kontrol, vízové, azylové, imigrační a readmisní politiky a boje proti obchodu s lidmi. ICMPD pomáhá vládám při formulaci jejich národních strategií a při tvorbě a implementaci příslušné legislativy. Pracovní metoda ICMPD je založena na třech základních pilířích: na mezivládním dialogu, budování kapacit a na akademickém bádání a dokumentaci. Výsledky všech tří oblastí jsou

---

⁶² OUR WORK. *European Council on Refugees and Exiles (ECRE)* [online]. Brussels [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <http://www.ecre.org/our-work/>

⁶³ Maďarsko a Česká republika se řadí mezi členské státy ICMPD.

nakonec kriticky porovnávány a systematicky doplňovány tak, aby odpovídaly skutečnosti a mohly být účinně používány.⁶⁴

4.3 Česká republika

Problematikou migrantů se Česká republika začala naplno zabývat po roce 1990. V té době byly zřízeny i hlavní státní orgány zabývající se touto problematikou (Baršová, 2005, s. 239). Mezi nejvýznamnější státní orgány zabývající se touto problematikou, patří:

- Správa uprchlických zařízení Ministerstva Vnitra České republiky,⁶⁵
- Rada vlády pro národnostní menšiny,
- Odbor azylové a migrační politiky,
- Integrace cizinců (Ministerstvo práce a sociálních věcí),
- Cizinecká policie České republiky.

Vedle státních orgánů dále vznikala i celá řada nevládních organizací, které v současné době plní významnou roli na poli azylového práva. Tato kapitola popisuje nevládní organizace působící na území České republiky (Kuric, 1997, s. 9). Závěr komunikace s většinou neziskových organizací v České republice je ten, že tlumočníci pro tyto organizace jsou neprofesionální tlumočníci. Fungují buď jako členové organizace, jejichž hlavní náplň práce není tlumočení, nebo se jedná o rodilé mluvčí, kteří taktéž nemají tlumočnické vzdělání. Tito tlumočníci vypomáhají se sociálními a právními úkony při jednání s českými úřady a organizacemi, lze jde tedy označit za kulturní mediátory. V České republice (a také v Německu) nalzáme možnost výběru profesionálního tlumočnicka v centrálním registru, který představuje Evidence znalců a tlumočnicků. Tuto evidenci vede Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Další evidenci můžeme nalézt u Komory soudních tlumočnicků České republiky (KST ČR), která představuje profesní organizací sdružující soudní tlumočnický jmenované podle zákona č. 36/1967 Sb.⁶⁶

---

⁶⁴ Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky |. *Stálá mise České republiky při OSN, OBSE a ostatních mezinárodních organizacích ve Vídni*[online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/ostatni_mezinarodni_organizace/m_ezinarodni_stredisko_pro_rozvoj/index.html

⁶⁵ Ministerstvo vnitra dále poskytuje informace o pro cizince v České republice a informace o azylu, migraci a integraci.

⁶⁶ *Komora soudních tlumočnicků české republiky* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.kstcr.cz/cz/kst-cr>

4.3.1 Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

Občanské sdružení OPU je nevládní nezisková organizace, jejíž misí je pomáhat cizincům, a to především uprchlíkům, kteří požádali o mezinárodní ochranu z důvodů politického, etnického, náboženského, sociálního nebo rasového pronásledování, a těm osobám, kterým byla na území ČR nebo jiného státu poskytnuta mezinárodní nebo dočasná ochrana. Pod pojmem pomoc OPU rozumí⁶⁷:

- sociální a právní služby a pomoc při jednání s uprchlíky a cizinci s českými úřady a organizacemi,
- ochrana lidských práv uprchlíků a cizinců včetně ochrany cizinců a uprchlíků před diskriminací,
- všestranná pomoc cizincům a uprchlíkům v integraci do majoritní společnosti,
- zlepšování kvality života a sociálních podmínek žadatelů o mezinárodní ochranu v azylových zařízeních, informování uprchlíků a cizinců o právech a povinnostech, zahraniční rozvojová a humanitární pomoc ve prospěch uprchlíků a cizinců,
- pořádání kurzů a seminářů, včetně lektorské činnosti,
- informování a vzdělávání veřejnosti, uprchlíků a cizinců o problematice uprchlictví a migrace, terénní programy pro cizince, prevenci extremismu, xenofobie a rasismu,
- věnování zvláštní pozornosti potřebám znevýhodněných skupin uprchlíků a cizinců, zvláště nezletilým bez doprovodu a mladým cizincům po odchodu ze zařízení ústavní výchovy, sociálně-právní ochrana dětí, pomoc samotným ženám, lidem se zdravotním postižením, seniorům, rozvráceným rodinám atp.,
- dobrovolná činnost ve prospěch uprchlíků a cizinců.⁶⁸

U všech výše uvedených situací je zapotřebí pomoci buď komunitního, nebo i soudního tlumočnicka.

---

⁶⁷ *Organizace pro pomoc uprchlíkům* [online]. [cit. 03-06-2016]. Dostupné z: <http://www.opu.cz/cs/kdo-jsme/>

⁶⁸ *Ibid.*

OPU svébytně působí v Praze, Brně, Českých Budějovicích a v Plzni.⁶⁹

4.3.2 Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)

SOZE je nevládní nezisková organizace, která byla založena v roce 1992 a která působí v Brně a v Olomouci, jejímž posláním je poskytování pomoci uprchlíkům a dalším cizincům, přicházejících do České republiky. Tato pomoc spočívá v bezplatném právním, sociálním a psychologickém poradenství, v realizaci volnočasových a vzdělávacích programů a v komplexní sociálně-právní asistenci dlouhodobě usazeným cizincům a uznaným azylantům v namáhavém procesu integrace do majoritní společnosti.⁷⁰

Podobně jako OPU, SOZE poskytuje právní a sociální poradenství, provozuje azylové domy a pořádá informační přednášky, semináře, výstavy a národní kulturní večery. Pomoc tlumočnicka je zajišťována především v prvních dvou případech, a to při právním a sociálním poradenství, jimiž jsou:

Právní poradenství:

- poradenství ve věcech pobytového oprávnění
- pomoc při azylové proceduře
- pomoc při získání státního občanství
- ochrana před diskriminací a pracovním vykořisťováním
- pracovněprávní poradenství
- mediace při řešení konfliktů
- poradenství v exekucích a výkonech rozhodnutí
- poradenství v oblastech sociálního zabezpečení
- poradenství ve spotřebitelských sporech⁷¹

Sociální poradenství

- asistence při jednání na úřadech a institucích

---

⁶⁹ *Organizace pro pomoc uprchlíkům* [online]. [cit. 03-06-2016]. Dostupné z: <http://www.opu.cz/cs/kdo-jsme/>

⁷⁰ *Sdružení občanů zabývajících se emigranty* [online]. [cit. 03-06-2016]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=2

⁷¹ Právní poradenství. *Sdružení občanů zabývajících se emigranty* [online]. [cit. 03-06-2016]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=10

- hledání zaměstnání
- pomoc při vyplňování formulářů
- nostrifikace dokladů o vzdělání
- poradenství v těžkých životních situacích
- sociální zabezpečení
- zdravotní pojištění⁷²

4.3.3 Poradna pro integraci (PPI)

Poradna pro integraci (PPI) je nezisková nestátní organizace, která poskytuje nezbytnou a adekvátní pomoc zejména prostřednictvím sociálního a právního poradenství za účelem začlenit cizince do běžného života v české společnosti. Cílové skupiny jsou cizinci s různými druhy pobytu, žadatelé o mezinárodní ochranu a státem uznaní uprchlíci, a to již od roku 1997.⁷³

Hlavní činnosti PPI zahrnují:

- Poskytování informací o právech, povinnostech a možnostech vyplývajících z postavení azylanta, sepisování podání, zastupování ve správních a jiných řízeních.
- Poskytování sociálních služeb
- Podporu lidských práv a jejich ochrana
- Spolupráci při zajišťování ubytování
- Pomoc v začlenění do komunity v místě bydliště
- Podporu při uplatnění na trhu práce
- Kulturní, zájmové a vzdělávací činnosti⁷⁴

Organizace PPI využívá tlumočníky, kteří mají pouze dobrou jazykovou výbavu, neorientují se na profesionalitu a výkon tlumočení.

---

⁷² Sociální poradenství. Sdružení občanů zabývajících se emigranty [online]. [cit. 03-06-2016]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=15

⁷³ O PPI. Poradna pro integraci [online]. 2012 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://p-p-i.cz/O-PPI/>

⁷⁴ Ibid.

4.3.4 Slovo 21

Poslední organizací, kterou jsme se rozhodli zmínit, je Slovo 21. Slovo 21 je nevládní nezisková organizace, která začala působit v Praze roku 1999. Práce Slova 21 by se dala rozdělit do dvou hlavních větví; aktivity, které se snaží celkově zlepšit postavení Romů v Česku, a ty, které se zaměřují na cizince ze třetích států. Slovo 21 kromě integrační sociální a právní pomoci realizuje vzdělávací, kulturní, mediální a projekty týkající se zvyšování veřejné informovanosti.

Slovo 21 využívá jak profesionální, tak amatérské tlumočníky, hlavně pro oblast komunitního tlumočení. Slovo 21 organizuje terminologická školení, které musí absolvovat každá osoba ucházející se o možnost tlumočení v rámci této organizace. V současné době využívá Slovo 21 okolo 90. tlumočnicků a překladatelů celkem v 8 jazycích.⁷⁵

Mezi další nevládní organizace s podobnou tematikou (integrační aktivity) se řadí například InBáze, Berkat a META-Sdružení pro příležitosti mladých migrantů.⁷⁶

4.4 Německo

V důsledku neustálé imigrace do Německa přibylo za v posledních 50 letech asi 16 milionů imigrantů, což činí kolem 19 % z celkového počtu obyvatel žijící na území Německa. To s sebou nese nutnost usnadnit imigrační postupy a přijmout opatření k usnadnění integrace přistěhovalců do německé společnosti.⁷⁷

Až donedávna byly organizace orientující se na migranty prakticky vyloučeny z rámce integrační politiky kvůli obavám z negativního vlivu segregace imigrantů a vytváření vlastních struktur. Nicméně nová strategie Spolkové vlády zásadně změnila postoj vůči těmto organizacím. Dnes na ně Spolkové úřady nahlíží jako na občanské a sociální partnery, „stavitele mostů“ jejichž potenciál by měl být využíván a dále rozvíjen (Pöllabauer, 2007, s. 41). Stát tak aktivně podporuje spolupráci mezi německými státními institucemi a nestátními organizacemi orientující se na imigrační problematiku.

---

⁷⁵Kdo jsme. *Slovo 21* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/index.php/ke-stazeni-2/bulletin-slovo?option=com_content&view=article&id=295

⁷⁶ InSTITUTE a organizace v ČR. *Migrace Online* [online]. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2014 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/uzitecne-zdroje/institutions-and-organizations-in-cze-3>

⁷⁷ BOLSHOVA, Natalia. German non-profit organizations to help migrants. *Russian International Affairs Council* [online]. 2012 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=337

Seznam neziskových organizací, které se účastní procesu integrace, je velmi dlouhý a zahrnuje různé nadace, charitativní organizace, církve, náboženské komunity, sdružení, odbory a další neziskové organizace.⁷⁸ Tyto organizace nabízejí širokou škálu služeb:

- tlumočnické služby,
- poradenství,
- organizace akcí,
- kurzy a další vzdělávací akce,
- vzdělávací programy,
- rodičovská výchova,
- integrační projekty.

K posílení role organizací zabývajících se problematikou migrace a integrace by chtěl přispět hlavně Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky (BAMF). Tato státní instituce, která řeší otázky azylu, se řadí mezi ty nejdůležitější a spadá pod Spolkové ministerstvo vnitra.⁷⁹

Podobně jako v České republice i v Německu funguje centrální registr tlumočnicků a překladatelů, přesněji Spolkový svaz tlumočnicků a překladatelů (BDÜ), který zastupuje zájmy tlumočnicků a překladatelů téměř 60 let. BDÜ představuje zhruba 80 % všech překladatelů a tlumočnicků, kteří patří do profesního sdružení v Německu a se svými 7500 členy je kontaktním místem pro politické instituce, průmysl, obchod a vzdělání.⁸⁰

Další registr tlumočnicků a překladatelů nalézáme u poměrně nové Německé asociace překladatelů a tlumočnicků (DVÜD). Vidíme zde také velkou podobnost s KST ČR, která stejně jako DVÜD hájí profesní, pracovní právní a sociální zájmy svých členů a organizuje terminologické semináře, konference, workshopy, kulturní a společenské akce nejen pro své členy a příznivce, ale i pro překladatele a tlumočnický obecně, právníky, justiční úředníky, studenty jazyků a další zájemce.⁸¹ Na rozdíl od KST ČR je však členství v DVÜD zpoplatněno. Existují zde ještě dva velké registry tlumočnicků a

---

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Migrants' organisations. *Federal Office for Migration and Refugees* [online]. 2015 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.bamf.de/EN/Willkommen/VerbaendeOrganisationen/Migrantenorganisationen/migrantenorganisationen-node.html>

⁸⁰ Objectives and aims. *Federal Association of Interpreters and Translators* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.bdue.de/en/bdue/bdue/objectives-and-aims/>

⁸¹ Vorteile einer Mitgliedschaft beim DVÜD e. V. *DVÜD: Deutscher Verband der freien Übersetzer und Dolmetscher* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://dvud.de/kontakt/vorteile/>

překladačů – ADÜ Nord (Sdružení tlumočnicků a překladatelů v severním Německu), kteří působí spíše na severu země, a ATICOM (Asociace profesionálních tlumočnicků a překladatelů).

Následující podkapitola nabízí přehled hlavních nevládních organizací na pomoc migrantům třetích zemí.

4.4.1 Spolkové společenství práce bezplatných dobročinných spolků (BAGFW)

Spolková asociace na pro pomoc potřebný zajišťuje 6 hlavních německých nevládních organizací, které spolu navzájem spolupracují i přes rozdílné ideologické a náboženské motivy a cíle. Členství v této asociaci je spojeno se zvláštními privilegii a zajišťuje monopolní postavení pro poskytování sociálních služeb a spolupráci se státem. K zastřešujícím spolkům patří Spolkový dobročinný spolek dělníků (AWO) v Bonnu, Německý charitativní spolek ve Freiburgu (DCV), Paritní dobročinný spolek ve Frankfurtu, Německý červený kříž v Bonnu (DRK), Diakonie evangelické církve v Německu (DW) ve Stuttgartu a Centrální sociální spolek Židů v Německu (ZWST) ve Frankfurtu (Škarabelová, 2005).

Do BAGFW je zapojeno celkem kolem 1,4 milionu lidí zaměstnaných na plný úvazek a odhadem 2,5 až 3 miliony dobrovolníků.⁸²

4.4.1.1 Dělnický dobročinný spolek (AWO)

Pro Dělnický dobročinný spolek (AWO) je charakteristická jeho dvojí funkce; na jedné straně funguje jako dobročinný spolek a na straně druhé jako společensko-politicky aktivní organizace. AWO provozuje více než 14 000 zařízení a poskytuje služby:

- domovy s pečovatelskou službou,
- denní stacionáře nejen pro děti, ale i pro dospívající a starší osoby,
- informační a poradenská centra, např. pro migranty, nezaměstnané, rodiny, těhotné ženy, starší osoby, osoby se zdravotním postižením, nebo mladistvým,

---

⁸² Freie Wohlfahrtspflege Deutschland. *Bundesarbeitsgemeinschaft der Freien Wohlfahrtspflege* [online]. BAGFW [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.bagfw.de/ueber-uns/freie-wohlfahrtspflege-deutschland/>

- ambulantní služby včetně sociální péče,
- různé typy poradenských center,
- workshopy a vzdělávací centra pro nezaměstnané a různé další semináře (Škarabelová, 2005).

4.4.1.2 Německé sdružení Charita (DCV)

Charita je největší organizace zaměřující se na sociální pomoc v Německu, která byla založena již v roce 1897⁸³. Okolo jednoho milionu zaměstnanců a dobrovolníků pomáhají ve zhruba 25 000 centrech a institucích po celém Německu. Podporuje zhruba 11 milionů lidí ročně při překonávání různých sociálních problémů a obtížných situací.⁸⁴ Cílem je umožnit těmto lidem žít důstojný život, přičemž mnozí potřebují okamžitou pomoc a podporu hned při příjezdu. Charita však poskytuje pomoc a poradenství i ve střednědobém a dlouhodobém horizontu, aby zajistila potřebným lepší budoucnost. Charita také pomáhá formovat politické a právní rámcové podmínky.

Co se týče okamžité pomoci a péče, charita poskytuje neodkladnou péči pro osoby, jež hledají ochranu. Po celém Německu je po této pomoci velmi vysoká poptávka, zvláště v uprchlických centrech na německých migračních trasách.

V rámci střednědobé pomoci, poradenská centra charity poskytují pomoc v otázkách žádosti o azyl. Tato centra pomáhají s přípravou žádostí o azyl a řeší otázky týkající se rezidenčního statusu za pomoci tlumočnicků, což přispívá k urychlení celého procesu. Charita spolupracuje se 30. právníky, se kterými konzultují nejasnosti v oblasti uprchlického a migračního práva. Kromě služeb a center, které jsou zodpovědné za odpovědi na konkrétní otázky a poskytování pomoci pro migranty a uprchlíky, charita pracuje na velkém množství projektů, které se orientují na podporu uprchlíků po příjezdu do Německa, např.

---

⁸³ Freie Wohlfahrtspflege – Ihre Spitzenverbände. *Bundesarbeitsgemeinschaft der Freien Wohlfahrtspflege* [online]. BAGFW [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.bagfw.de/ueberuns/mitgliedsverbaende/>

⁸⁴ What we do. *Caritas Germany* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.caritas-germany.org/aboutus/>

v oblastech vzdělávání, odborné přípravy a kariéry, stejně jako sponzorské programy.⁸⁵

4.4.1.3 Paritní dobročinný spolek (DPWV)

Paritní dobročinný spolek (DPWV) fungující již od roku 1924 je zastřešující organizací pro více než 10 000 nezávislých organizací a sociálních skupin. Paritní dobročinný spolek ve spolupráci s přidruženými organizacemi pomáhá v oblasti sociální práce, která zahrnuje pomoc pro seniory, služby pro zdravotně postižené, pomoc pro uprchlíky, humanitární pomoc, podpora pro rodiny, spolupráce v oblasti migrace aj. Celkové množství dobrovolníků Paritního dobročinného spolku čítá více než jeden milion osob.^{86 87}

Co se týče pomoci migrantům, Spolek spolupracuje se zhruba 500 členskými organizacemi zaměřující se na tuto složku. Spolek je také zapojený do několika federálních programů, např. Poradenství v otázkách migrace pro dospělé imigranty (MBE), kurzy pro ženy a projekty orientované na integraci.⁸⁸

4.4.1.4 Německý červený kříž (DRK)

Červený kříž je součástí celosvětové komunity, která poskytuje pomoc obětem konfliktů a katastrof již od roku 1863. Již po desetiletí Červený kříž v Německu v mnoha ohledech podporuje uprchlíky a migranty jak na německém území, tak i v zahraničí. Německá centra pro uprchlíky poskytují podporu a poradenství ve všech záležitostech týkající se azylového řízení. Tato podpora a poradenství jsou určeny pro všechny imigranty, kteří se hodlají natrvalo usadit na německém území, a pro ty, jimž je udělen status uprchlíka, a zahrnují jazykovou podporu, vzdělání, zajištění zaměstnání, sociální služby a integrační kurzy.⁸⁹

---

⁸⁵ What does Caritas do for refugees in Germany?. *Caritas Germany* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.caritas-germany.org/focus/currentissues/what-does-caritas-do-for-refugees-in-germany?searchterm=asylum>

⁸⁶ Der Paritätische Wohlfahrtsverband. *Der PARITÄTISCHE Gesamtverband* [online]. 2014 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.der-paritaetische.de/verband/>

⁸⁷ Freie Wohlfahrtspflege – Ihre Spitzenverbände. *Bundesarbeitsgemeinschaft der Freien Wohlfahrtspflege* [online]. BAGFW [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.bagfw.de/ueberuns/mitgliedsverbaende/>

⁸⁸ *Der PARITÄTISCHE Gesamtverband* [online]. 2014 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.der-paritaetische.de/verband/>

⁸⁹ Services provided for refugees by the GRC. *Deutsches Rotes Kreuz* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <https://www.drk.de/en/aid-worldwide/what-we-do/refugee-relief/services-provided-for-refugees-by-the-grc/>

Během pobytu uprchlíků při azylovém řízení Červený kříž poskytuje sociální a zdravotní pomoc, řeší záležitosti školní docházky a hledání ubytování. Červený kříž se také v současné době stará o více než 141 000 uprchlíků ve 490. uprchlických táborech. Červený kříž zajišťuje asistenci tlumočnicků ve všech bodech podpory, hlavně při azylových pohovorech a při komunikaci s traumatizovanými uprchlíky a oběťmi mučení, či jiného závažného porušování lidských práv.⁹⁰

4.4.1.5 Diakonie Německo – Evangelický Spolkový svaz

Diakonie je nezisková organizace německých protestantských církví, která se orientuje na sociální péči. Jejími členy jsou charity 21 protestantských německých církví, 9 dalších nezávislých církví integrovaných do Diakonie a 70 agentur působících v různých oblastech sociální práce. Diakonie poskytuje pomoc:

- nemocným osobám nebo osobám se zdravotním postižením,
- dětem a rodinám,
- migrantům a jejich rodinám (poskytuje informace a konzultace pro migranty, specializuje se na služby pro žadatele o azyl a uprchlíky, imigrační služby pro mladé).⁹¹

Kromě toho Diakonie vede diskuse na téma chudoby a sociální nespravedlnosti.

4.4.1.6 Centrální sociální spolek Židů v Německu (ZWST)

ZWST od roku 1917 zastupuje židovské obce a regionální sdružení v oblasti židovské sociální práce. Po pádu železné opony se však zásadně změnila struktura celé německé židovské komunity. Dnes slouží Centrální sociální spolek Židů v Německu jako zaštitující spolek pro 17 státních organizací, 6 nezávislých komunit a 105 židovských komunit. ZWST vidí svůj hlavní cíl v poskytování sociální pomoci, které je založeno na židovském chápání dobročinnosti („cdaka“ a „micva“).^{92 93}

---

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ The social welfare organisation of Germany's Protestant churches. *Diakonie Deutschland* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <https://www.diakonie.de/english/>

⁹² Selbstdarstellung. *Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://zwst.org/de/zwst-ueber-uns/selbstdarstellung/>

Práce ZWST zahrnuje:

- zaměření na sociální práci,
- podporu židovských obcí v Německu, rozšiřování sítě komunit,
- posílení židovské identity,
- integraci židovských migrantů ze zemí bývalého Sovětského svazu,
- poradenství a podporu⁹⁴

4.5 Maďarsko

V Maďarsku je nejdůležitějším orgánem zabývající se migrací, otázkami uprchlictví a imigrační politikou Úřad pro imigraci a národnosti. Tento nezávislý orgán funguje v rámci Ministerstva vnitra, byl zřízen v roce 2000 a byl doplněn oblastními ředitelstvími v krajích od ledna 2002. Ministerstvo vnitra vykonává nad úřadem pouze dohlížející kontrolu.⁹⁵

V současné době má 7 regionálních ředitelství a 24 kanceláří, které posuzují žádosti cizinců v Maďarsku. Veřejní činitelé Úřadu jsou odpovědní za vstup a pobyt zahraničních občanů, žádosti o azyl, připravují žádosti pro získání azylu a rozhodují o obnově a zrušení maďarského občanství. Kromě toho je Úřad odpovědný za rozhodování v případech cizinců, kteří pobývají nelegálně na území Maďarska nebo se dopustí jiných trestných činů. Dále poskytuje azylantům žijícím v Maďarsku různé zásoby a dotace s cílem usnadnit jejich úspěšné integraci.⁹⁶

Úřad úzce spolupracuje s policií i s vojenskými bezpečnostními složkami. Také spolupracuje s Ministerstvem zahraničních věcí, se vzdělávacími institucemi, Ministerstvem správy a sociálních věcí ve věcech zaměstnanosti zahraničních pracovníků.⁹⁷ Úřad má dobré vztahy s pobočkami UNHCR a IOM (viz Mezinárodní organizace) a snaží se neustále zlepšovat svou spolupráci s místními organizacemi,

---

⁹³ Zedaka – Das jüdische Verständnis von Wohltätigkeit. *Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://zwst.org/de/zwst-ueber-uns/leitbild-zedaka/>

⁹⁴ Über uns. *Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.zwst.org/de/zwst-ueber-uns/>

⁹⁵ Office of Immigration and Nationality. *Office of Immigration and Nationality* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=391&Itemid=666&lang=en

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

kteřé poskytují pomoc pŕedevším v oblasti integrace, bydlení, služeb a právní ochrany cizinců.⁹⁸

Na rozdíl od České republiky a Německa, Maďarsko nemá centrální elektronickou databázi soudních pŕekladatelů a tlumočnicků. Odborné pŕeklady nebo tlumočení mohou v rámci zaměstnání nebo jiné formy výdělečné činnosti vyhotovovat pouze kvalifikovaní specializovaní pŕekladatelé a tlumočníci. Vyjma níže uvedených pŕípadů může vyhotovovat ověřené pŕeklady a ověřovat pŕeklady a kopie cizojazyčných dokumentů pouze Národní úřad pro pŕeklad a ověřování pŕekladů (OFFI Ltd.).⁹⁹ Maďarsko je díky OFFI pŕidruženým členem mezinárodní neziskové Evropské asociace soudních tlumočnicků a pŕekladatelů (EULITA). Soudní pŕeklady v Maďarskou mohou vyjma OFFI také vyhotovovat následující:

- podle zákona o notářích č. 41 z roku 1991 mohou notáři, kteří jsou oprávněni vyhotovovat dokumenty v cizím jazyce, vyhotovovat ověřené pŕeklady v těchto jazycích ve věcech, které spadají do působnosti notáře, a mohou ověřovat pŕeklady takových dokumentů. Notáři ověřují pŕeklad originálu pŕipojením ověřovací doložky na konec pŕekladu,
- diplomatické mise, včetně konzulárních oddělení, mohou vyhotovovat pŕeklady, kopie a ověřování cizojazyčných dokumentů, stanoví-li tak zákon nebo mezinárodní smlouvy,
- kvalifikovaní specializovaní pŕekladatelé a specializovaní korektoři mohou rovněž vyhotovovat ověřené pŕeklady výpisů z obchodního rejstříku a ověřené pŕeklady korporátních dokumentů a údajů zapisovaných do obchodního rejstříku do kterékoliv úředního jazyka EU (zvoleného společností).¹⁰⁰

OFFI zajišťuje tlumočení pro soudy, státní zastupitelství a donucující orgány sídlící v Budapešti. OFFI musí rovněž zajišťovat tlumočení pro stejné orgány sídlící mimo Budapešť, pokud nejsou tyto orgány samy schopny zajistit si tlumočnické služby tím, že jmenují kvalifikovaného tlumočnicka nebo jinou vhodnou osoby. Co se tedy tlumočení týče, jediný registr soudních tlumočnicků (a pŕekladatelů), který se může alespoň trochu

---

⁹⁸ Asylum Procedure. *Office of Immigration and Nationality* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=521:asylum-procedure&Itemid=728&lang=en#

⁹⁹ Pokyny pro vyhledávání soudního pŕekladatele nebo tlumočnicka. *Portál evropské e-Justice – Právo* [online]. 2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_legal_translator_or_an_interpreter-116-hu-cs.do?member=1

¹⁰⁰ Ibid.

podobat tomu centrálnímu, vlastní OFFI, avšak není volně dostupný na internetových stránkách.¹⁰¹

Migranti třetích zemí, kteří potřebují využít služeb tlumočnicka, se ale ve většině případů obrací na nevládní organizace, které zároveň poskytují pomoc v oblasti sociální péče.

4.5.1 Menedék – Maďarská asociace pro migranty

Menedék je nezisková organizace, která podporuje sociální integraci cizích státních příslušníků migrujících do Maďarska. Během svého působení asociace zavedla komplexní systém služeb, skrze které podporuje tisíce uprchlíků a cizinců. Menedék pořádá školení pro pracovníky, kteří se zaměřují na migraci, a to zejména pro sociální pracovníky, učitele, policisty nebo pracovníky ozbrojené ostrahy, kteří pracují v imigračních zadržovacích střediscích.¹⁰²

Nedávný projekt Menedék, který byl spuštěn v roce 2015, si klade za cíl zřídit informační centra (asistenční kontaktní místa) pro žadatele o azyl a občanské aktivisty v nově otevřených migračních tranzitních zónách. V těchto centrech má Menedék poskytovat informace o maďarském azylovém systému, což zahrnuje:

- zodpovězení právních otázek žádostí o azyl a změny v této oblasti,
- informace související s podporou integrace pro uprchlíky,
- informace o službách, které poskytují uprchlická centra.

Každé informační centrum funguje 8 denně a operují zde 2 sociální pracovníci, kteří zajišťují informační podporu v otázkách azylu a koordinují aktivity kulturních mediátorů mimo centrum, a 2 rodilí mluvčí, kteří tlumočí pro sociální pracovníky a působí také jako kulturní mediátoři.¹⁰³

4.5.2 Nadace Artemisszió

Nezisková nevládní Nadace Artemisszió se snaží pomoci migrantům lépe pochopit jejich vlastní potenciál a možnosti tak, aby byli schopni učinit

---

¹⁰¹ About us. *Hungarian Office for Translation and Attestation* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.offi.hu/en/company/about-us>

¹⁰² About us. *Menedék Hungarian Association for Migrants* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://menedek.hu/en/about-us>

¹⁰³ Information Points for Asylum Seekers in the Budapest Transit Zones. *Menedék Hungarian Association for Migrants* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://menedek.hu/en/projects/information-points-for-asylum-seekers-in-the-budapest-transit-zones>

konkrétní kroky směrem k integraci.¹⁰⁴ Centra nadace se snaží podpořit dialog a interakci mezi kulturně, eticky a společensky různorodými skupinami. Celkově se Nadace soustřeďuje na integraci sociálně znevýhodněných skupin a pořádá interkulturní kurzy a vzdělávací programy.

Nadace Artemisszió pro tlumočení využívá okolo 4 stážistů, kteří studují tlumočení a překlad.

4.5.3 Mighelp

Mighelp je nezisková organizace, kterou založili bývalí migranti a uprchlíci. Organizace má širokou síť příznivců jak z řad samotných migrantů, tak i maďarských dobrovolníků, kteří se snaží usnadnit uprchlíkům a migrantům s integraci do maďarské společnosti. Pracuje jak s lidmi, jimž byl udělen trvalý pobyt v Maďarsku, tak s těmi, kteří jsou stále v procesu posuzování žádosti. Mighelp pomáhá migrantům hlavně v oblasti sociální integrace, například díky výuce jazyků a pomoci budovat vztahy s místní komunitou.¹⁰⁵ Co se týče tlumočnických služeb, ty poskytují zejména dobrovolníci, kteří nemají tlumočnické vzdělání. Celkový počet těchto dobrovolníků je 10 a všichni jsou rodilí mluvčí daného jazyka, který tlumočí. Je-li zapotřebí tlumočení, kdy migrant komunikuje s úřady ohledně posuzování žádostí o udělení azylu, Mighelp využívá služeb profesionálních tlumočnicků, jejichž služby si zaplatí.

4.6 Itálie

Podobně jako v Německu, i v Itálii je neziskový sektor pevně spjatý s veřejnou správou, hlavně na poli sociálních služeb. Orgán první instance pro azylanty představuje Ministerstvo vnitra. Podobně jako německý BAMF, italskou státní institucí zabývající se imigrací představuje Oddělení veřejné bezpečnosti včetně Centrálního imigračního úřadu pohraniční policie (Barbetta, 1997, s. 20-21). Více než v ostatních srovnávaných zemích se snaží o prevenci a boj proti ilegální migraci.

Ministerstvo zahraničních věcí, prostřednictvím Generálního ředitelství pro italské občany v zahraničí a migrační politiku, má na starosti soudní rozhodnutí ve věcech o

---

¹⁰⁴ Artemisszió Foundation. *Artemisszió Alapítvány* [online]. 2014 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: http://artemisszio.blog.hu/2014/06/17/artemisszio_foundation

¹⁰⁵ Hungary: Migrant's Help Association of Hungary (MIGHelp). *SIRIUS network* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.sirius-migrationeducation.org/hungary-migrants-help-association-of-hungary-mighelp/>

migraci. Generální ředitelství ve spolupráci s mezinárodními organizacemi a agenturami se zabývá věcmi týkající se zahraničních občanů v Itálii a provádí analýzy sociálních a migračních otázek. V Itálii také působí Územní rada pro imigraci (CTI), která je přítomná v každé italské provincii^{106 107}. CTI je složena ze zástupců ministerstev, místních orgánů a organizací působících v jednotlivých oblastech, kde monitorují a napomáhají k sociální a pracovní integraci cizinců.¹⁰⁸ Italské vládní instituce úzce spolupracují se sektorem nevládních organizací, která má poměrně velký vliv. Důkaz vlivu nevládních organizací představuje Ministr pro mezinárodní spolupráci a integraci Andrea Riccardi, který dlouhodobě působí v sektoru „neziskovek“ a je zakladatelem italské Komunity Sant'Egidio.

Existuje zde rozsáhlá síť nevládních a humanitárních sdružení, která se zabývají různými aspekty fenoménu migrace. Některé z nich se soustřeďují na zcela první kontakt migranta s italskými orgány (právní a administrativní pomoc) a integrační opatření (sociální začlenění). Italská komunita „neziskovek“ zahrnuje také velký počet náboženských skupin. Tyto organizace vlastní rozsáhlé záznamy o mobilizaci a získávání finančních prostředků při práci na zahraničních misích. Přestože počet takovýchto organizací převyšuje počet organizací, které jsou předmětem této práce, nebudou v této práci uvedeny.¹⁰⁹

Vzhledem k množství organizací zapojených do těchto aktivit budou v této práci zmíněny pouze ty nejvýznamnější (kromě mezinárodních IOM a UNHCR zmíněných výše), které pro svou práci využívají kulturní mediátory. Ti působí jak ve vzdělávacím a zdravotním sektoru, tak v národních a místních institucích (policie, vězení atd.). Tito kulturní mediátoři jsou nejen tlumočníci, kteří mají překonat jazykové bariéry, ale mají také podporovat sociokulturní interakce a vztahy. Podle odhadů působí v Itálii okolo 4 až 5 tisíc takovýchto mediátorů. Většina z nich jsou samotní imigranti (75 % žen) (EMN, 2012, s. 26).

---

¹⁰⁶ Každé Územní radě pro imigraci /CTI) předsedá prefekt; zástupce státu v provincii.

¹⁰⁷ Consigli territoriali per l'immigrazione. *Ministero dell'Interno* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.interno.gov.it/it/temi/immigrazione-e-asilo/politiche-migratorie/consigli-territoriali-limmigrazione>

¹⁰⁸ Politiche migratorie. *Ministero dell'Interno* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.interno.gov.it/it/temi/immigrazione-e-asilo/politiche-migratorie>

¹⁰⁹ VILLARINO, Eliza. Top global development NGOs in Italy: A primer. *Devex* [online]. 2011 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <https://www.devex.com/news/top-global-development-ngos-in-italy-a-primer-77014>

Je důležité poznamenat, že podobně jako Maďarsko, ani Itálie nevede žádnou vnitrostátní databázi překladatelů nebo tlumočnicků. To dává italským soudcům volnost výběru překladatelů a tlumočnicků dle vlastního uvážení. Jedinými zdroji seznamu tlumočnicků a překladatelů tak mohou být buď zpoplatněná Italská asociace soudních tlumočnicků a překladatelů (AssITIG), která je členem mezinárodní neziskové Evropské asociace soudních tlumočnicků a překladatelů (EULITA), ANTIMI (Národní sdružení překladatelů a tlumočnicků pracující pro italské ministerstvo vnitra) a nevládní organizace ITC. Seznam těchto tlumočnicků však není zpřístupněn na internetových stránkách. Jak již napovídá název ANTIMI, členové této společnosti tlumočí pro italské ministerstvo vnitra¹¹⁰. Členové AssITIG, podobně jako maďarské OFFI, jsou oprávněni překládat oficiální dokumenty a zajišťovat tlumočení u soudu či na policejních stanicích.¹¹¹ ITC je nevládní organizace, která (ačkoliv není nezisková) pokrývá velkou část tlumočení pro migranty v Itálii.¹¹² ITC je sdružení italských tlumočnicků, překladatelů, kulturních a jazykových mediátorů, avšak není členem EULITA. Byla zřízena v roce 2005 a poskytuje služby bezmála 2000 pracovníků rozmístěných po celé Itálii. ITC vytvořila svůj vlastní tým tlumočnicků a mediátorů, kteří mají zkušenosti s kulturami, zákony a tradicemi zemí migrantů a žadatelů o azyl. ITC poskytuje tlumočení a překlad pro státní správu, územní komise pro uznávání mezinárodní ochrany, policii, soudy, zdravotní služby. Seznam tlumočnicků a překladatelů není, bohužel, dostupný online.

4.6.1 Italská rada pro uprchlíky (CIR)

Italská rada pro uprchlíky (CIR) je nevládní a nezisková organizace, která poskytuje pomoc těm, kteří byli nuceni uprchnout ze svých vlastních zemí, a to prostřednictvím přímých služeb a informačních a systémů, které podporují větší porozumění Italů ohledně otázky imigrace.

Mezi služby, které CIR poskytuje, patří:

- právní pomoc, pomoc s komunikací s úřady,

---

¹¹⁰ Chi Siamo: Associazione Nazionale dei Traduttori e degli Interpreti del Ministero dell'Interno. *ANTIMI* [online]. [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: http://www.antimi.org/index.php?&set=548&dom_id=&dom_sld=antimi&dom_tld=org&no_tags=1&sito_gratis=&sito=&local_page=chi-siamo

¹¹¹ Professione. *Associazione Italiana Traduttori e Interpreti Giudiziari* [online]. 2015 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.interpretingiudiziari.org/professione/>

¹¹² The Cooperative. *Cooperativa ITC* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.cooperativaitc.org/en/about-us/the-cooperative>

- pomoc na hranicích, v průběhu azylového řízení,
- sociální podpora, poskytnutí informací o Itálii, integrační kurzy, sloučení rodin,
- péče a rehabilitace pro ty, kteří jsou oběťmi mučení.¹¹³

CIR vydává měsíčník „CIR Notizie“ a další publikace, pořádá kulturní akce a tematická fóra. Spolupracuje s vysokými školami a pořádá kurzy, semináře a vzdělávací moduly o různých aspektech azylového práva. Lobuje pro přijetí moderních a strategických azylových zákonů, spolupracuje s vládními orgány, aby zajistily správné uplatňování azylových zákonů v Itálii, navrhuje nové evropské a mezinárodní právních předpisy týkající se azylu, přistěhovalectví a lidských práv. CIR je také členem národních i mezinárodních sítí podporujících uprchlíků a dodržování lidských práv.¹¹⁴

4.6.2 Sdružení dobrovolné právní pomoci a sociální a zdravotní péče pro cizince (NAGA)

Nevládní nezisková organizace NAGA (Sdružení dobrovolné právní pomoci a sociální a zdravotní péče pro cizince) zajišťuje všeobecnou zdravotnickou a psychologickou péči o nově příchozí migranty, hlavně v okolí Milána. Dobrovolníci této organizace dále poskytují právní služby a administrativní poradenství za účelem zajištění povolení k pobytu. Dále provádějí výzkumy zaměřující se na společenské a kulturní změny, které s sebou nese migrace, a upozorňují na nedodržování práv uprchlíků.¹¹⁵

V současné době pracují pro NAGA 2 profesionální tlumočníci a vypomáhá na 40 dalších tlumočnicků, kteří jsou však pouze rodilí mluvčí bez jakéhokoliv tlumočnického vzdělání. Tlumočení také zajišťují samotní dobrovolníci organizace NAGA, také bez tlumočnického vzdělání.

4.6.3 Italské kulturní a rekreační sdružení (ARCI)

ARCI je jednou z největších italských organizací, čítající na 1 200 000 členů. Skrze dobrovolníky se snaží prosazovat práva migrantů, azylantů a uprchlíků, menšin a postižených lidí. Stejně jako většina ostatních organizací pořádá vzdělávací akce, projekty a výzkumné projekty.

---

¹¹³ What we do. *CIR Consiglio Italiano per i Rifugiati* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.cir-onlus.org/en/what/what-we-do>

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Chi siamo. *NAGA: NAGA - Associazione Volontaria di Assistenza Socio-Sanitaria e per i Diritti di Cittadini Stranieri, Rom e Sinti* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.cir-onlus.org/en/what/what-we-do>

Snaží se informovat, poskytuje právní asistenci, zajišťuje pracovní místa, pořádá kurzy italského jazyka a postgraduální programy, pořádá kampaně a podporuje samostatnost migrantů.¹¹⁶

ARCI využívá na 20 až 25 tlumočnicků, z nichž většina jsou pouze rodilí mluvčí daného jazyka.

4.7 Shrnutí

V této kapitole jsme se dozvěděli, jak nenahraditelnou roli hrají nevládní a neziskové organizace v oblasti poskytování tlumočení pro migranty třetích zemí. Nyní, v době masové migrace, se státní orgány čím dál častěji obracejí právě na nevládní a neziskovou sféru pomoci a převádí na ni část svých důležitých sociálních povinností. Síť těchto organizací je nesmírně spleťtá a neustále se rozvíjející napříč evropskými zeměmi i kontinenty. Je propojená díky nespočtu programů, fondů a mezinárodní spolupráci a vytváří tak samotné téma, které by vydalo na celou disertační práci, avšak v jiném oboru, než je předmět této diplomové práce. Snažili jsme se zahrnout pouze nejrelevantnější zdroje pro tuto diplomovou práci. V rámci sociální pomoci je pro migranty třetích zemí nezbytná jak pomoc tlumočnicků, tak i kulturních mediátorů. Jak jsme se dozvěděli, tlumočnick ve zprostředkování komunikace pro migranty třetích zemí působí hlavně jako nestranný účastník komunikace a snaží se co nejvíce přiblížit originálu. Interkulturní pracovník má poněkud jinou úlohu. Může vystupovat i jménem svého klienta a hájit jeho zájmy, může sám vysvětlovat případné nejasnosti a pokud má dostatečné tlumočnické dovednosti, může v případě nutnosti oběma stranám tlumočit.

Migranti třetích zemí využívají služeb nevládních a neziskových organizací zejména z finančních důvodů. Profesionální tlumočnick si mohou zřídka kdy dovolit. Uvedli jsme také centrální registry srovnávaných subjektů. To z toho důvodu, že se migranti třetích zemí setkávají se soudními tlumočnickými zejména s institucemi státní sféry a v trestním řízení. Zjistili jsme, že ne každá srovnávaná země vede tento registr. Centrální registry vedou pouze Německo a Česká republika. Německý Spolkový svaz tlumočnicků a překladatelů (BDÜ), Německá asociace překladatelů a tlumočnicků (DVÜD), ADÜ Nord (Sdružení tlumočnicků a překladatelů v severním Německu a ATICOM (Asociace profesionálních tlumočnicků a překladatelů) představují německé centrální registry. V České republice existuje Evidence znalců a tlumočnicků, kterou

---

¹¹⁶ L'Arci è. *Arci Associazione* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.arci.it/chi-siamo/dat/>

vede Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Další relevantní registr představuje Komora soudních tlumočnicků České republiky (KST ČR), která představuje profesní organizaci sdružující soudní tlumočnický. Co se týče Itálie a Maďarska, vidíme zde zásadní nedostatky a nutnou snahu o zlepšení tlumočnické situace. Maďarsko zatím nemá centrální registr tlumočnicků a pro oficiální překlady a tlumočení využívá Národní úřad pro překlad a ověřování překladů (OFFI Ltd.), který je přidruženým členem mezinárodní neziskové Evropské asociace soudních tlumočnicků a překladatelů (EULITA). Usuzujeme, že nejhůře ze srovnávaných subjektů se jeví Itálie, která nemá ani zakotvené podmínky pro jmenování tlumočnicka v právním řádu (viz předchozí kapitola). Posuzujeme-li soudní tlumočení pro migranty třetích zemí, Itálie využívá zejména Italskou asociaci soudních tlumočnicků a překladatelů (AssITIG), která je členem mezinárodní neziskové Evropské asociace soudních tlumočnicků a překladatelů (EULITA), a nevládní organizaci ITC. ITC není členem EULITA. Italské Ministerstvo vnitra využívá služeb organizace ANTIMI (Národní sdružení překladatelů a tlumočnicků pracující pro italské ministerstvo vnitra).

Co se týče státní správy, Maďarsko i Itálie fungují na uspokojivé úrovni i přes nedostatky v podobě absence centrálního registru. Oba státy mají zřízené úřady soustřeďující se na otázky migrace. V Maďarsku je nejdůležitějším orgánem zabývající se migrací, otázkami uprchlictví a imigrační politikou Úřad pro imigraci a národnosti. Tento nezávislý orgán funguje v rámci Ministerstva vnitra. V Itálii působí Územní rada pro imigraci (CTI), která je přítomná v každé italské provincii. V České republice je to například Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky, či Integrace cizinců Ministerstva práce a sociálních věcí. Domníváme se, že zdaleka nejlépe zpracovaný a fungující státní systém má Německo, konkrétně Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky (BAMF), který řeší otázky azylu, řadí se mezi ty nejdůležitější a spadá pod Spolkové ministerstvo vnitra.

Jelikož jsou srovnávané země členy Evropské unie, očekává se od nich i spolupráce na evropské a mezinárodní úrovni. Země Evropské unie jsou propojené množstvím programů, sítí a platforem, které se orientují na migraci. Mezi ty nejznámější se řadí například Platforma pro mezinárodní spolupráci v oblasti migrantů bez dokladů (PICUM). Uvedli jsme dvě agentury, prostřednictvím kterých Evropská unie plní své závazky plynoucí z mezinárodního i evropského práva migrantů třetích zemí. Jednou z nich je Evropský podpůrný úřad pro azyl (EASO), který funguje jako středisko

odborných znalostí o azylu a poskytuje podporu členským státům, jejichž azylové a přijímací systémy jsou pod mimořádným tlakem (např. Itálie). Povinnosti a úkoly tlumočnicků úřadu EASO jsou často velmi náročné a očekává se od nich značná flexibilita. Nasazení tlumočnicků nebo kulturních mediátorů na určitý úkol může (a nemusí) být na dlouhou dobu (několika po sobě jdoucích dní nebo v řádu několika týdnů).

Další agenturou Evropské unie je Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE), která představuje evropskou síť 90 nevládních organizací ve 38 evropských zemích. Pro tuto diplomovou práci je ECRE přínosem díky její volně dostupné informační databázi AIDA obsahující informace o azylovém řízení, podmínkách přijetí a zadržování migrantů v 20 evropských zemích. Poslední mezivládní organizací je Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky (ICMPD). Na rozdíl od EASO a ECRE se ICMPD netýká všech srovnávaných subjektů; pouze České republiky a Maďarska. Přestože se netýká všech srovnávaných zemí, domníváme se, že bezesporu patří mezi nejdůležitější hráče migrační politiky. Spolupracuje totiž s řadou mezinárodních organizací, mezi které patří také výše zmíněné UNHCR a IOM. Tyto organizace se v hierarchii nachází na zcela nejvyšším místě spolupráce. Pobočka Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) se nachází v každé ze srovnávaných zemí, stejně jako Mezinárodní organizace pro migraci (IOM). Oblasti zájmu těchto organizací jsou poměrně rozsáhlé a u mnoha z nich je zapotřebí přítomnost tlumočnicka. Jsou jimi například registrační procedury, procedury při přesídlení, monitorování apod. Protože si je UNHCR vědom důležitosti tlumočnicků v těchto procesech, pořádá kurzy a vydává příručky pro tyto své pracovníky. Stejně tak je si IOM vědoma důležitosti tlumočnicků a taktéž pořádá kurzy a školení pro tlumočnický. Mnoho svěřeneckých úloh vykonává UNHCR a IOM prostřednictvím spolupracujících partnerských organizací. Těmito partnerskými organizacemi mohou být orgány místní nebo státní správy příslušné země, nevládní organizace nebo technické společnosti soukromého sektoru.

Tímto se dostáváme k nestátním a neziskovým organizacím na úrovni jednotlivých srovnávaných subjektů. Při komparativním procesu jsme dospěli k názoru, že obsah práce jednotlivých místních organizací je velmi podobný. Jediný rozdíl vidíme ve struktuře Německých neziskových organizací. Opět bychom chtěli apelovat na fakt, že v každé zemi působí velké množství podobných organizací. V Německu však působí šest hlavních, které zaštiťuje Spolkové společenství práce bezplatných dobročinných

spolků (BAGFW). Členství v této asociaci je spojeno se zvláštními privilegii a zajišťuje monopolní postavení pro poskytování sociálních služeb a spolupráci se státem. K zastřešujícím spolkům patří Spolkový dobročinný spolek dělníků (AWO) v Bonnu, Německý charitativní spolek ve Freiburgu (DCV), Paritní dobročinný spolek ve Frankfurtu, Německý červený kříž v Bonnu (DRK), Diakonie evangelické církve v Německu (DW) ve Stuttgartu a Centrální sociální spolek Židů v Německu (ZWST) ve Frankfurtu. Podobnost neziskových organizací spatřujeme u České republiky, Maďarska a Itálie. Migranti třetích zemí, kteří potřebují využít služeb tlumočnicka, se ve většině případů obrací na podobné nevládní organizace těm vyjmenovaným, protože zároveň poskytují pomoc v oblasti sociální péče. O tom jsme se mohli přesvědčit při výčtu jejich aktivit. Tlumočnické příslušných organizací ve velké většině případu nemají tlumočnické vzdělání a působí hlavně jako kulturní mediátoři. Rádi bychom poznamenali, že v Itálii působí velké množství humanitárních a náboženských organizací. Těchto organizací je ve srovnání mnohem více, než u ostatních subjektů, což odůvodňujeme přítomností Svatého stolce.

5 Problémy s tlumočením a jeho dostupností pro migranty třetích zemí a snaha o jejich řešení

Jak jsme se mohli v předchozích kapitolách dozvědět, tlumočení pro migranty třetích zemí představuje velmi obsáhlé téma, které je i zakotvené v legislativě mnoha evropských států a dokonce i ve směrnicích Evropské unie. Popsané kapitoly (až na výjimky¹¹⁷) ukazují situaci jako nepříliš problematickou. Vše na pohled vypadá jako fungující bezchybný zavedený systém. Již od konce minulého století se totiž Evropská unie snaží o unifikaci systému dostupnosti tlumočení a o jeho odpovídající úroveň. Situace se od té doby velmi zlepšila, a to hlavně díky mnohým projektům. Několik takových projektů, které se přímo týkají tlumočení, nabízíme v následující kapitole. Jedná se o projekty zabývající se sestavením akčního plánu spolupráce, rozšířením a implementací těchto norem mezi jednotlivé členské státy. Jiné se zabývají odstraněním jazykových bariér v soudním řízení, či snížením právních překážek, harmoničtější soudní spoluprací, lepší koordinací vyšetřování a umožněním kompatibilitosti stávajících soudních systémů aj. Do těchto projektů alokovala Evropská unie své zdroje, aby usnadnila implementaci směrnic a zlepšila podmínky ve všech členských zemích (Driesen, 2012, 1).

I přes veškerou snahu vznikají problémové situace související s tlumočením a jeho dostupností pro migranty třetích zemí. V této kapitole bychom také rádi upozornili na nedostatky spojené s dostupností tlumočení pro migranty třetích zemí, kdy většina nedostatků je společná pro všechny srovnávané země, avšak existují zde i takové, které jsou pro dané země specifické. Na tyto nedostatky bychom chtěli též poukázat. Tyto poznatky jsme získali na základě uvedených projektů a komunikace s neziskovými organizacemi.

5.1 Projekty Evropské unie zaměřené na tlumočení

Snaha o spolupráci mezi členskými státy v mnoha oblastech se vyvíjí už od založení unie. Spolupráce v oblasti tlumočení po mnoho let „pospávala“ a první projekty se objevily až v roce 1998. Tehdejší akční plány spolupráce fungovaly spíše na bázi spolupráce mezi jednotlivými institucemi, z nichž všechny měly praktické zkušenosti v oboru. Tím byly položeny základy pro úspěšné navázání na implementaci těchto projektů (Pöllabauer, 2007, 153).

---

¹¹⁷ Neexistující centrální registry v Itálii a Maďarsku, špatně specifikované jmenování tlumočnickem v právních předpisech.

V reakci na rostoucí poptávku po soudním tlumočení a zavedení směrnice 2010/64/EU vznikla řada projektů (Bajčić, 2015, s. 220). Vzhledem k jejich velkému počtu jsme vybrali pouze ty, které souvisejí s touto diplomovou prací, a zpracovali jsme tabulku, která stručně popisuje projekty podle časové posloupnosti. Snažili jsme se o zestručnění popisu, protože hrozil odklon od výzkumného záměru a zaměření se jiné aspekty, než je dostupnost tlumočení pro migranty třetích zemí.

Tabulka č. 2: Projekty

	Zkratka	Název	Období	Zúčastněné země	
1.	Grotius 1	Aequitas – Interdisciplinární pracovní podmínky mezi právními službami a soudními tlumočníky a překladateli.	1998-2000	Belgie Dánsko Španělsko Spojené království	
2.	Grotius 2	Aequalitas – Rovný přístup ke spravedlnosti napříč jazyky a kulturami v Evropské unii	2001-2003	Belgie Dánsko Španělsko Spojené království	
3.	Agis 1	Aequilibrium – Nástroje odstranění jazykových bariér v mezikulturních soudních řízeních	2003-2004	Belgie Dánsko Španělsko Spojené království	
4.	Agis 2	Plnění výzev po zavedení mediace mezi obětí a pachatelem ve střední a východní Evropě	2004-2005	Bulharsko Polsko Albánie Polsko Maďarsko Moldávie Česká republika Estonsko Ukrajina Spojené království	Bosna a Hercegovina Estonsko Rusko Norsko Rakousko Německo Chorvatsko Rumunsko Slovinsko
5.	BMT I	Budování vzájemné důvěry	2007-2010	Dánsko Belgie Španělsko Spojené království Itálie Dánsko Rumunsko Německo Francie Nizozemsko Rakousko Česká	Slovinsko Slovenská republika Portugalsko Polsko Malta Lucembursko Litva Lotyšsko Irsko Maďarsko Řecko Finsko

				republika Švédsko Bulharsko	Estonsko Kypr
6.	AVIDICUS 1	Vhodnost videokonferenčního tlumočení v soudním řízení	2008-2011	Belgie Nizozemsko Polsko	
7.	ImPLI	Zlepšení policejního a soudního tlumočení	2011-2012	Francie Česká republika Spojené království	Belgie Itálie Německo
8.	BMT 2	Budování vzájemné důvěry	2011-2013	Belgie Španělsko Spojené království	
9.	AVIDICUS 2	Pokyny týkající se videokonferenčního soudního tlumočení a komunikace skrze soudního tlumočnicka	2011-2013	Belgie Nizozemsko Francie Spojené království	
10.	Qualitas	Posuzování kvality soudního tlumočení skrze testování a certifikaci	2011-2014	Spojené království Španělsko Itálie Norsko	Belgie Nizozemsko Švédsko
11.	Understanding Justice	Tlumočení v občanském soudním řízení	2013-2015	Belgie Spojené království Itálie Polsko	Rumunsko Španělsko
12.	TraiLLD	Školení pro méně časté jazyky	2013-2015	Belgie Nizozemsko Itálie	Slovinsko Německo
13.	LIT Search	Pilotní projekt pro Evropskou databázi soudních tlumočnicků a překladatelů	2013-2015	Španělsko Bulharsko Spojené království Rakousko Belgie Dánsko	Česká republika Nizozemsko Polsko Švédsko Francie
14.	AVIDICUS 3	Posouzení videokonferenčního tlumočení v trestním a občanském soudním řízení	2014-2016	Spojené království Nizozemsko Belgie	Francie Itálie Španělsko
15.	TRAINAC	Hodnocení, osvědčené postupy a doporučení týkající se práva na tlumočení a překlad, práva na zprostředkování informací a práva na obhájce v trestním řízení	2015-2016	Rakousko Belgie Bulharsko Chorvatsko Česká republika Kypr Estonsko	Lotyšsko Litva Lucembursko Malta Nizozemsko Polsko Portugalsko Slovenská

				Finsko Francie Řecko Maďarsko Irsko Spojené království	republika Slovinsko Španělsko Švédsko Itálie
--	--	--	--	--	--

5.1.1 Projekty Grotius

Dva projekty EU zvané Grotius přispěly ke stanovení směrnic a ekvivalence v soudním tlumočení a překladu, konkrétně ve výběru tlumočnicků a jejich vzdělání, etickém kodexu a implementace do pracovního prostředí. Projekty také nabízí způsoby, jakými se dají tato doporučení implementovat a rozšířit. Tyto projekty hrály velkou roli při formulování návrhu směrnic EU v této oblasti (Pöllabauer, 2007, 153).

Stejně jako v mnoha jiných oblastech, i v komunitním a soudním tlumočení v rámci EU je snaha stanovit společné mezinárodní stanovy, dle kterých by se členské státy mohly řídit. Ekvivalence v pravidlech na mezinárodní úrovni nemusí nutně znamenat, aby byla pravidla pro všechny členské státy stejná. Měla by existovat společná pravidla pro tlumočnickou přípravu, hodnocení a praxi, které zaštiťují jednotlivé národní právní systémy a úmluvy. Mezinárodní profesní struktura založená na ekvivalentních pravidlech soudního tlumočení a překladu by tak umožnila například:

- kvalifikované soudní tlumočnické a překladatelské, kteří by mohli pracovat ve dvou a více zemích, podle toho, kolik mají akreditovaných jazyků,
- pro tyto překladatele a tlumočnické by tak mohly vzniknout stejné pracovní podmínky a profesní podpora i v jiných zemích, než je ta jeho,
- spolehlivou komunikační podpora tam, kde je jí potřeba, například ve zdravotnictví,
- spolehlivou komunikační podpora, která umožní spolupráci mezi organizacemi ve dvou a více státech (Pöllabauer, 2007, s. 154), (Hertog, 2001, s. 151).

5.1.1.1 GROTIUS 1: Aequitas

První dvouletý projekt (1998-2000) sestavil akční plán spolupráce mezi pěti institucemi, z nichž všechny měly praktické zkušenosti v oboru, ve čtyřech členských státech EU (Belgie, Dánsko, Španělsko a Spojené království). Byla vynaložena snaha o vytvoření shody ve:

- výběrových a školicích normách, v normách o hodnocení kvality,
- etických normách a uspokojivé kvalitě výkonu v praxi,
- interdisciplinární pracovní ujednání mezi tlumočením a překladem a právními systémy (Pöllabauer, 2007, 153).

Cílem bylo spojit již existující systémy jako jádro, vytvořit tak mezinárodně konzistentní fungující praxi a poté tyto výsledky a zkušenosti rozšířit mezi země EU, přičemž se musí brát ohled na jisté odchylky a rozdíly u jednotlivých zemí (Pöllabauer, 2007, 154), (Hertog, 2001, s. 152), (Keijer-Lambooy, 2005, s. 6-7).

5.1.1.2 GROTIUS 2.: Aequalitas

Projekt Grotius 2 Navazuje na první projekt svou implementací. Rozšíření a implementace norem projektu Grotius 1 mezi jednotlivé členské státy se ukázalo jako velká výzva. Členské státy, přirozeně a pochopitelně, jsou hrdé na své vlastní systémy a instituce, odmítají změnu a nejsou ochotny přijmout tyto návrhy. Existuje anglické přísloví, které vystihuje tuto situaci: „Koně dokážete dostat k vodě, ale už je nedonutíte pít“. Obyvatelé jednotlivých států, a hlavně jejich vlády, musí být přesvědčeny o benefitech a vidět směr cesty implementace, která je dle nich uskutečnitelná, nepřilíš cenově náročná a přijatelná, a to již v prvotní fázi posuzování norem (Pöllabauer, 2007, 153).

Rozšíření norem mezi členské prováděly interdisciplinární týmy z Belgie, Dánska a Spojeného království, kteří se zúčastnili i prvního projektu. Projekt odhalil, že v současné době se ve členských státech vyskytuje:

- elita v každém právním oboru, která ovládá několik jazyků a která je zvyklá pracovat v rámci konkrétních jazyků a kultur jak v národním, tak i v mezinárodním kontextu,

- většina členů této elity se však liší v míře expertízy v jednotlivých jazycích a kulturách. Tuto expertízu získali až v praxi a není formálně vyučována, jakkoliv určena, ani strukturovaná,
- soudní tlumočníci a překladatelé mají velmi rozdílné znalosti, kvalifikace, praxi, pracovní podmínky nejen stát od státu, ale i v rámci jednoho státu,
- nedostatečný počet a vzdělání soudních tlumočnicků a překladatelů, nedostatečné množství aktivních jazyků vyžadovaných v členských státech,
- nedostatek vnitrostátně a mezinárodně uznávaných centrálních registrů soudních tlumočnicků a překladatelů, které by byly přístupné 24 hodin denně a které by byly doplněny o kodex chování/etický kodex,
- nedostatek transparentnosti a jednotnosti v multidisciplinárních pravidlech, která by usnadňovala kvalitní výkon v praxi (Hertog, 2001, s. 2), (Keijer-Lambooy, 2005, s. 6-7).

Programy Evropské unie Grotius a Agis napomohly k hledání standardizace mezi členskými státy v oblasti soudního tlumočení a překladu, aby splnily požadavky na ochranu lidských práv uvedené v Evropské úmluvě o lidských právech. První z projektů stanovuje normy, druhý je rozšířil mezi členské státy a třetí program (AGIS) zdokonaluje implementační nástroje navržené na základě rámcových rozhodnutí Rady. Před EU ještě stojí pořádný kus práce, avšak se zdá, že byly položeny základy pro úspěšnou implementaci (Pöllabauer, 2007, s. 156).

5.1.2 Projekt AGIS: Aequilibrium

Projekt AGIS představuje další iniciativu Evropské unie v období 2003-2007 a navazuje na předchozí programy Grotius. Jeho zaměření je podobné jako u předcházejícího projektu Grotius. S ohledem na roli soudních tlumočnicků v rámci soudního řízení Evropská komise podpořila tento projekt s podnázvem *Nástroje odstranění jazykových bariér v mezikulturních soudních řízeních*. Projekt navrhla a koordinovala nizozemská vysoká škola ITV Hogeschool voor Tolken en Vertalen ve spolupráci s partnery z Belgie, České republiky, Dánska, Řecka, Polska, Španělska a Spojeného království (Pöllabauer, 2007, s. 163).

První projekt Grotius prozkoumal základy právního tlumočení a překladu, druhý stanovil doporučení pro zlepšení a tento třetí projekt kombinuje znalosti a zkušenosti těch, kteří využívají i poskytují tlumočnické a překladatelské služby (Keijer-Lambooy, 2005, s. 6-7).

Cíle projektu AGIS jsou:

- rozšíření myšlenek rozvinutých v projektech Grotius 1 a 2,
- vytváření povědomí o všech zúčastněných stranách v oblasti soudnictví a o úloze a významu tlumočnicků a překladatelů v soudním řízení,
- umožnění spolupráce orgánů činných v trestním řízení s tlumočníky a překladateli (Keijer-Lambooy, 2005, s. 2).

5.1.3 Projekty BMT: Budování vzájemné důvěry

Prvního z projektů probíhající mezi lety 2007 až 2010 stanovil a rozšířil kritéria pro standardy v soudním tlumočení a překladu pro použití v členských státech EU. Vytvořil také vzor vzdělávacího programu pro vzdělávání soudních tlumočnicků a překladatelů a volně dostupnou databanku vzdělávacích materiálů pro školitele soudních tlumočnicků a překladatelů (Townesley, 2011).

Druhý z projektů probíhající v letech 2011 až 2013 nabízí audiovizuální tréninkové scénáře, které demonstrují osvědčené postupy při práci s podezřelými, obviněnými a svědky prostřednictvím tlumočnicka. Školící scénáře jsou navrženy speciálně pro policejní a soudní odborníky, jsou uživatelsky přívětivé pro „*nelingvisty*“, jsou vhodné pro použití v hodinách nebo jako materiály pro samostudium. Tyto videoklipy jsou bezplatně k dispozici na internetu.¹¹⁸

5.1.4 Projekty AVIDICUS

Všechny projekty AVIDICUS se týkají videokonferenčního tlumočení v soudním řízení, tj. různých metod vzdáleného tlumočení, přičemž účastníci (a)nebo tlumočníci jsou spojeni pomocí videokonference. Praxe videokonferenčního tlumočení není nová, ale v posledních letech je mnohem

---

¹¹⁸ The BMT 2 Project. *Building Mutual Trust [online]*. London: Lucentum Digital Productions [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: <http://www.buildingmutualtrust.eu/the-bmt-project/bmt-2-project>

rozšířenější díky technologickým inovacím a rostoucí poptávce. Představuje také snižování nákladů ve veřejných službách.

První z projektů AVIDICUS probíhal mezi lety 2008 až 2011 a jeho cílem bylo zjistit, zda je kvalita videem zprostředkovaného tlumočení vhodná pro trestní řízení, což by představovalo významný krok ke zlepšení soudní spolupráce v celé Evropě. Kromě toho AVIDICUS 1 měl přispět ke školení tlumočnicků a právníků v této oblasti (Braun, 2011).

Druhý z projektu AVIDICUS (2011-2013) navazuje na předchozí a snaží se rozšířit počáteční výzkum v oblasti videokonferenčního tlumočení. Navrhuje, jak mohou být překonány nebo zmírněny problémy plynoucí z videokonferenčního tlumočení (Braun, 2013).

Poslední z projektů AVIDICUS (2014-2016) je zaměřen na videokonferenční řešení pro soudní řízení, která zahrnují tlumočnicka. Projekt obsahuje posouzení stávajícího videokonferenčního řešení v oblasti soudnictví v celé Evropě. Jeho cílem je zjistit, zda jsou vhodné pro dvojjazyčnou, tlumočnickem zprostředkovanou komunikaci. Výzkum čerpal ze série rozhovorů s různými skupinami zúčastněných stran, se soudy, policejními stanicemi a věznicemi. Projekt také nabízí kvalitativní analýzu soudního jednání při využití videokonferenčního tlumočení (Braun, 2016).

5.1.5 Projekt ImPLI

Projekt ImPLI zaměřený na zlepšení policejního a soudního tlumočení probíhal v letech 2011 a 2012. V kapitole, která se zabývá právním řádem, jste se mohli dozvědět o směrnici 2010/64/EU o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení. Tento projekt se zaměřuje na implementaci této směrnice a má za cíl:

- zřídit školící místa pro tlumočnicka, která by jim poskytovala odbornou přípravu v oblasti tlumočení u policie, celních orgánů a státních služeb,
- informovat policii a ostatní státní instituce o možnosti využití tlumočení a jak mohou tlumočnické metody pomoci v jejich práci (Driesen, 2012, s. 2).

Projekt se zaměřil na první stupeň trestního řízení, který má dle projektantů rozhodující vliv na všechny následující kroky. Formát tohoto projektu, tj.

prezentace systémů v každém ze šesti členských států¹¹⁹ a následná diskuse a ilustruje náhled z/do obou oblastí (stíhání a policejní služby na jedné straně a školení tlumočnicků na straně druhé). Tento projekt představuje příležitost seznámit se s potřebami obou zmíněných stran a tím přizpůsobit a rozvíjet konkrétní osnovy (Driesen, 2012, s. 3).

5.1.6 Projekt Qualitas

Projekt Qualitas (2011-2014) s podnázvem *Posuzování kvality soudního tlumočení skrze testování a certifikaci* doplňuje a podporuje práci předchozích projektů EU týkajících se soudního tlumočení a překladu. Jeho cílem je podpořit schopnost členských států poskytovat spolehlivé tlumočnické služby tím, že identifikují tlumočnické s požadovanými znalostmi a dovednostmi a jednotlivce, kteří nejsou dostatečně zbláhli v jazyce řízení. Konkrétně se jedná o projekt, který řeší otázku kvality, a to na základě směrnice 2010/64/EU o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení (Giambruno, 2014, s. 9).

Projekt Qualitas chce zvýšit efektivní poskytování mluveného výkladu jazyka v soudním řízení v členských státech EU. Také chce zajistit, aby bylo dodržováno řádné soudní řízení a procesní záruky. Projekt si dále klade za cíl přispět k rozvoji Evropské unie jako prostoru spravedlnosti pro všechny osoby (Giambruno, 2014, s. 10).

5.1.7 Understanding Justice

Tento projekt vznikl mezi lety 2013-2015 zaměřuje se tlumočení v občanském soudním řízení. Hodnotí opatření EU a jiných příslušných právních předpisů o poskytování tlumočení a překladu v občanském soudním řízení, hodnotí práci předchozích projektů v trestním soudnictví, vypracovává metodiku pro kvalifikované soudní tlumočnické a zaměřuje se na poskytování tlumočení při alternativním řešení sporů (Townesley, 2016).

Jeho cílem je přizpůsobit stávající korpus poznatků a doporučení pro soudní tlumočnické a překladatele v trestním právu i do občanské soudní domény. Dalším cílem projektu je zkoumání role tlumočnické, který působí mezi stranami, které nesdílejí společný jazyk (Townesley, 2016).

---

¹¹⁹ Belgie, Česká republika, Německo, Itálie a Spojené království

5.1.8 Projekt TraiLLD

Nedávný projekt TraiLLD (2013-2015) se zaměřuje na vzdělávání soudních tlumočnicků, kteří tlumočí minoritní jazyky. Aby byly všechny členské státy v souladu se směrnicemi o poskytování soudního tlumočení, je potřeba zajistit odpovídající soudní tlumočení i v těchto jazycích. To zejména z důvodu současné migrace v Evropské unii, která nezahrnuje pouze osoby z třetích zemí, ale i migraci v rámci unie. Kvůli mnohojazyčnosti v Evropě roste poptávka po tlumočení v soudním řízení. Situace, ve kterých je zapotřebí služeb tlumočnicka, jsou čím dál častější a v této souvislosti je potřeba zajistit odbornou přípravu soudních tlumočnicků pro málo rozšířené jazyky.¹²⁰

Cílem projektu TraiLLD je zaměřit se na různé aspekty a metody přípravy tlumočnicků pro málo rozšířené jazyky. Všichni účastníci projektu jsou neustále konfrontováni rozdílností v kvalitě školení pro běžné jazyky a pro jazyky méně obvyklé. Projekt popisuje zkušenosti při školení soudních tlumočnicků navrhuje novou metodiku a strategii. Ta se zaměřuje na to, jak školit tyto tlumočnicka a jak eliminovat výše uvedené kvalitativní rozdíly. Pro dosažení těchto cílů projekt testuje rámec osvědčených postupů při školící metodologii.¹²¹

Konečným cílem je formulovat a implementovat doporučení skrze pokyny pro budoucí školení v oblasti tlumočení pro málo rozšířené jazyky ve všech členských státech, aby zajistily spravedlivý soudní proces.¹²²

5.1.9 Projekt LIT Search

LIT Search je pilotní projekt (2013-2015) zkoumající způsoby a praktické rysy evropské databáze soudních tlumočnicků a překladatelů a snaha o zapojení zemí do toho pilotního projektu. Cílem projektu LIT Search je jednodušší a rychlejší přeshraniční přístup k soudním tlumočnickům a překladatelům. Policisté, soudci, státní zástupci, právníci, ostatní občané EU a svědci či obžalovaní tak budou moci mít prospěch z rychlejšího přístupu k soudním tlumočnickům a překladatelům. Evropská databáze soudních tlumočnicků a překladatelů bude moci automaticky shromažďovat a zapisovat data z národních nebo regionálních

---

¹²⁰ TRAILLD. *KU Leuven: RG Interpreting Studies* [online]. Leuven: KU Leuven, 2016 [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: http://www.arts.kuleuven.be/home/english/rg_interpreting_studies/research-projects/trailld

¹²¹ Ibid.

¹²² Ibid.

registru a zobrazovat informace podle předem vybraných vyhledávacích kritérií. Partneři pilotního projektu LIT Search se dohodnou na souboru jednotných a uživatelsky přívětivých vyhledávacích kritérií. V průběhu definování kritérií pro vyhledávání v Evropské databázi budou projektoví partneři analyzovat postupy řízení, správu a údaje o registrech soudních tlumočnicků a překladatelů v zúčastněných zemích. Projekt vypracuje šablonu tak, aby členské státy EU, které nejsou zapojené do pilotního projektu, mohly podobně rozvíjet své národní registry. Konečná zpráva o pilotním projektu umožní těm, kteří se neúčastnili pilotního projektu, rychlejší adaptaci svých národních databází, čímž účinně implementují jedno z ustanovení směrnice 2010/64 /EU o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení.^{123 124}

5.1.10 Projekt TRAINAC

Nedávný projekt TRAINAC probíhal od 15. dubna 2015 do 14. dubna 2016. Cílem tohoto projektu bylo dosáhnout komplexní analýzy a zhodnocení implementace následujících směrnic:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody (Goldsmith, 2016, s. 4).

Projekt zhodnotil, jak byly tyto směrnice implementovány na národní úrovni a zda byly prováděny v souladu s právními předpisy. Projekt také identifikoval implementační postupy, jež byly použity v různých členských státech. Tyto postupy mohou pomoci členským státům, které mají potíže při implementaci těchto směrnic. Kromě toho měl projekt za cíl navrhnout doporučení, která

---

¹²³ KATSCHINKA, Liese. LIT Search – Pilot project for an EU database of legal interpreters and translators. *EULITA* [online]. EULITA, 2015 [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: <http://eulita.eu/lit-search-%E2%80%93-pilot-project-eu-database-legal-interpreters-and-translators>

¹²⁴ Pozn. Pilotní databáze nebyla v době zpracování DP funkční <http://eulita.eu/access-lit-search-database>

mohou zajistit, že cíle směrnic jsou splněny členskými státy. Tento projekt je realizován ve spolupráci s Radou evropských advokátních komor (CCBE) (Goldsmith, 2016, s. 4).

5.2 Problémy společné pro všechny srovnávané země

I přes veškeré vynaložené úsilí o zlepšení dostupnosti a úrovně tlumočení, přes snahy o změny pramenů práva, po nepostradatelnou pomoc neziskových organizací se ve srovnávaných subjektech objevují problémy, které znemožňují správnou aplikaci práv, dokonce i těch základních uvedených v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv. Tyto problémy vznikají jak u komunitního tlumočení, tak i u tlumočení pro orgány činné v trestním, (občanském) a správním soudním řízení.

5.2.1 Trestní řízení

V rámci trestního řízení tlumočnické působí jen před soudem, ale tlumočí i pro další orgány činné v trestním řízení, například pro policii. Zejména práce u pohraniční policie je nesmírně náročná. Na hranicích se setkávají s migranty bez dokladů, kteří jsou často ve špatném zdravotním stavu a trpí vyčerpáním po dlouhotrvajícího stresu. Pohraniční policie a jejich tlumočníci tak pracují v obtížných podmínkách, včetně časového tlaku. Cizinec v průběhu řízení nemá dostatek soukromí pro rozhovor, protože třetí osoby mohou být rovněž přítomny v místnosti. V případě, že tlumočnické pochází z oblasti pronásledovaného nebo je jiného náboženského vyznání a politického přesvědčení, uprchlíci tak ze strachu z následků a prozrazení osobních a dalších citlivých údajů minimalizují svědectví. To může vyústit ve vynechání podstatných skutečností, které jsou nezbytné pro získávání mezinárodní ochrany. Tento problém je charakteristický zejména pro Německo a je dále rozvedený v kapitole problémů charakteristických pro vybrané země (Tužinská, 2011).

5.2.2 Správní řízení

Ve správním řízení se rozhoduje o udělení mezinárodní ochrany a o udělení azylu. Azylová řízení nejsou sama o sobě stejná jako policejní výslechy. Žadatelé o azyl nejsou obžalovaní, ani zadrženi osoby. Nicméně základní cíl azylových rozhovorů je stejný jako u policejního výslechu, kterými jsou identifikace cíle, podstatné skutečnosti, tj. „pravda“, s ohledem na tvrzení

žadatele o azyl. V mnohých případech se jeví skutečnost, že se azylová řízení obecně nemíří na zjištění „pravdy“, nýbrž se snaží ospravedlnit (negativní) rozhodnutí úředníků, že pohovory jsou pouze jejich polický a předem rozhodnutý nástroj (Pöllabauer, 2007, s. 40).

V azylových řízeních tak vznikají velmi nesourodé dialogové situace. Jazyková výbava žadatele, kterou nabyl v rodné zemi, není v institučním prostředí hostitelské země vždy užitečná. Například znalosti právní a socio-kulturního povědomí žadatele o dané zemi se značně liší. Ne vždy žadatelé rozumějí obsahu a účelu řízení, tedy zejména otázkám a způsobu, jakým jsou jejich odpovědi posuzovány. Tlumočníci tak mají zásadní vliv na výsledek těchto dialogů, které jsou plně nesourodosti a nerovnováhy. Někteří zastávají toho názoru, že tlumočníci mají právo jednat jako „kulturní mediátoři“ nebo „mezikulturní prostředníci“, kteří (metaforicky) pomáhají přemostit propast mezi jazykovými a kulturními bariérami (Pöllabauer, 2007, s. 40). Na druhou stranu je však od tlumočnicků vyžadováno postavení neutrálního a nestranného zprostředkovatele jazyka, který má zajistit doslovný překlad a nemá se snažit o tlumočení významů rozmluvy. Nicméně studie dokazují, že tlumočníci nejsou nestranní zprostředkovatelé jazyka, nýbrž často fungují jako třetí strana, která si snaží zachovat tvář (Wadensjö, 1998). Tlumočnick v takovém případě například střídá výklad v první a třetí osobě, jak popisuje Pöllabauer (Pöllabauer, 2007). Složitě parafrázování a změny v osobě tak mají za výsledek, že žadateli o azyl nemusí nutně chápat dialog. V jiných případech tlumočníci parafrázují nezdvorná tvrzení žadatelů ve snaze zachovat jim dobrou tvář, protože mnohdy si nejsou ani vědomi, že se vystavili negativní situaci.

Dalším nedostatkem v azylových řízeních je, že žadatelé si často nejsou vědomi své právní možnosti požadovat změnu tlumočnicka, pokud pro to mají opodstatněné důvody. Často se stává, že předvolání k pohovoru či jiným řízením je napsáno v úředním jazyce, a tak cizinec není dostatečně srozuměn s obsahem, tudíž nepřijde na pohovor ve stanoveném čase, nebo s požadovaným tlumočnickem. Jsou-li si migranti vědomi informací o svém pohovoru, stává se, že pro některé jazyky nebo dialekty nejsou v dané zemi dostupní tlumočníci. V důsledku toho rozhovor probíhá v angličtině nebo francouzštině a také je přítomen externí tlumočnick přes videokonferenci, ale v průběhu řízení se

obvykle zjistí, že cizinec také ovládá angličtinu nebo francouzštinu na dostatečné úrovni. (Tužinská, 2011, 5)

Kvůli nedostatečnému počtu tlumočnicků daného jazyka nebo finančnímu strádání cizince může tlumočení poskytnout osoba jemu blízká, která není ani kvalifikovaný tlumočnick ani oprávněna jednat s osobními údaji. Takto se vystavují informace riziku jejich zneužívání. Nedostatek kvalifikovaných tlumočnicků a jazykové a kulturní bariéry přistěhovalců mají za následek to, že rozhodnutí leží na zprostředkovatelích jazyka, kteří mohou zneužívat zranitelnosti cizince. Tito tlumočnicki i obvykle vyžadují vysoké finanční náhrady. V případě, že cizinec nemá tlumočnicka k dispozici a nekontaktuje orgán, organizaci nebo nemocnici, jeho nevyřešený problém eskaluje a konečný výsledek je, že je vynaloženo více zdrojů (např. kvůli zásahu záchranných služeb) (Tužinská, 2011, 5).

5.3 Problémy charakteristické uvnitř vybraných zemí

5.3.1 Česká republika

Začínat Českou republikou je pro nás v tomto případě trochu těžké. Při sběru dat vyplynulo, že Česká republika má určité nedostatky v oblasti tlumočení pro migranty třetích zemí, avšak ze všech srovnávaných zemí jsou zdaleka nejmenší.

Co se týče trestního řízení, tlumočení v zásadě zajišťují pouze tlumočnicki registrovaní v evidenci znalců a tlumočnicků, kteří musí splňovat stanovené podmínky. Tlumočnicki, kteří nejsou registrovaní, mohou být použiti pouze za výjimečných okolností (Goldsmith, 2016, s. 47). Tato situace může nastat jak v soudním, tak i ve správním řízení, a to v případě, kdy by cizinec hovořil jazykem, který kvalifikovaně ovládá minimum tlumočnicků či dokonce žádný, a tak by jeho obstarání bylo buď nemožné, nebo by pro účastníka řízení představovalo neúměrnou zátěž. Ačkoliv to ze zákona výslovně nevyplývá, bylo by za této situace možné jako tlumočnicka ustanovit i osobu nezapsanou do seznamu tlumočnicků, má-li potřebné odborné předpoklady pro to, aby provedla tlumočnický úkon (Filipová, 2009). Dostupnost tlumočnicka, což nás v našem případě zajímá, by tedy byla zajištěna.

Největší nedostatek u tlumočení v trestním řízení jsme zjistili v oblasti terminologické znalosti. Studie TRAINAC uvádí, že tlumočnicki v České

republiky nemají dostatečné znalosti právní terminologie a kriminálního slangu (společně s Maďarskem). Dalším problémem tlumočnicků samotných je, že někteří policisté mluví příliš rychle, tudíž tlumočnickům projev zahrnuje pouze základní práva a fakta (Goldsmith, 2016, s. 20).

Mluvíme-li o zákoně o soudních znalcích tlumočnických, plánovaná novela tohoto zákona myslí na jejich rozdělení. Diskuze o této novele se vedou již dlouho a v době zpracování této diplomové práce ještě nebyla novela připravena.

Co se týče nasazení tlumočnicků v azylových centrech, i zde je tlumočení pokryto. Otázkou je však jeho provedení. Nemá-li sociální pracovník v azylovém centru k dispozici tlumočnicka, stává se, že využije jazykovou pomoc z řad jiných uprchlíků (Chytková, 2007, s. 33). Problém v kontaktu s dospělými bývá jazyková bariéra. Také děti jim často slouží jako tlumočníci (sama autorka Chytková potvrdila při rozhovorech s dospělými uprchlíky, pracovníky azylového střediska a samotnými dětmi) (Chytková, 2007, s. 99).

Na základě zpracovaných dat si dovoluujeme tvrdit, že Česká republika vyšla ze všech srovnávaných zemí nejlépe, a to jak z hlediska právních předpisů, tak z hlediska dostupnosti tlumočnicků pro migranty třetích zemí. Tento fakt se dá odůvodnit tím, že Česká republika je zemí tranzitního charakteru a neviduje takové množství žádostí o azyl apod., jako v ostatních srovnávaných zemích. Česko je nejen zemí tranzitního charakteru, ale také se nachází mimo hlavní migrační trasy, které představuje Itálie, Maďarsko a Německo. Následující země se potýkají se závažnějšími nedostatky.

5.3.2 Německo

Německo má samo o sobě velmi dobře zpracovaný systém v oblasti azylové politiky a poskytování tlumočení, jehož praxi neustále zlepšuje již po mnoho let. Na začátku této diplomové práce při zpracování výzkumného záměru jsme se domnívali, že Německo dopadne ze všech srovnávaných zemí nejlépe. Mýlili jsme se.

Ano, je pravdou, že Německo má velmi dobře zpracovaný systém poskytování tlumočení, vede národní registry tlumočnicků a překladatelů a snaží se o dobrou úroveň poskytovaných služeb. Avšak v důsledku zahlcení tohoto systému i zde vznikají nedostatky. Problémy jsou hlášeny hlavně v oblasti azylových řízení.

Německo je pro uprchlíky tradičně populární konečnou destinací a jeho atraktivita sílí. Nehledě na vysoký počet přijatých uprchlíků je ale BAMF kritizován za neschopnost zvládnout masivní příliv nových azylových žádostí. Neziskové organizace a další experti rovněž kritizují délku celého procesu. Průměrná doba zpracování žádosti se v tomto roce dostala na 5,3 měsíce.¹²⁵

V azylových řízeních by měli tlumočit profesionální soudní tlumočníci, kteří pracují pod přísahou a jsou v neutrálním postavení vůči oběma stranám řízení. Nicméně z důvodu nedostatku arabských, perských, darijských¹²⁶ a kurských tlumočnicků se BAMF obrací na pomoc „freelancerů“ či na samotné bilingvní migranty. Kvalifikační kritéria pro tlumočení v azylových řízeních jsou tedy velmi nízká.^{127 128}

ECRE v této souvislosti hlásí následující nedostatky v souvislosti s tlumočením během pohovorů:

- špatné jazykové znalosti tlumočnicků,
- tlumočníci nemluví stejným dialektem jako žadatelé,
- tlumočníci komentují prohlášení žadatele,
- tlumočníci vynechávají důležité detaily při shrnutí prohlášení žalobců.
- pohovory nejsou vedeny v mateřském jazyce žadatelů, ale v jazyce, o němž se předpokládá, že mu rozumí (např. protože se jedná o úřední jazyk jejich země původu). Z toho důvodu se například po západoafrické žadatele vedou pohovory ve francouzštině, i když jejich první jazyk je místní jazyk a žadatelovy znalosti úředního jazyka jsou nedostatečné (Informationsverbund Asyl und Migration, 2015, str. 19).

Zdaleka nejzávažnější a odsouzeníhodné chování tlumočnicků spatřujeme v diskriminaci. Někteří tlumočníci nesouhlasí s náboženským vyznáním,

---

¹²⁵ TUČKOVÁ, Petra. Azylové systémy se v Evropě stále liší. In: *EurActiv.cz: Zprávy z EU v českých souvislostech* [online]. Praha: EurActiv.com, 2015 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/vnitro-a-spravedlnost/data-azylove-systemy-se-v-eu-stale-lisi-012909/>

¹²⁶ Pozn. afghánská perština

¹²⁷ BRODERSEN, Imke. Dolmetscher zwischen allen Stühlen. *DVÜD: Deutscher Verband der freien Übersetzer und Dolmetscher* [online]. 2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://dvud.de/2016/05/dolmetscher-zwischen-allen-stuehlen/>

¹²⁸ Qualifizierte Dolmetscher und Übersetzer auch für Flüchtlinge. *BDÜ: Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer* [online]. 2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.bdue.de/de/fuer-presse-medien/presseinformationen/pm-detail/qualifizierte-dolmetscher-und-uebersetzer-auch-fuer-fluechtlinge/>

sexuální orientací, či chováním žadatelů a snaží se je úmyslně poškodit nesprávným tlumočením.¹²⁹ Tito tlumočníci jsou si vědomi, že představují hlavní spojení mezi žadatelem a azylovými zařízeními a policií, a úmyslně poškozují křesťanské a jezídské uprchlíky.¹³⁰

Problém s dostupností tlumočení nastává i při poskytování zdravotní péče, ke které sice žadatelé mají přístup, avšak mnohdy bez přítomnosti tlumočnicka (Informationsverbund Asyl und Migration, 2015, str. 73).

Nejsme si vědomi toho, zda se ostatní srovnávané země potýkají s problémem diskriminace ze strany tlumočnicků.

5.3.3 Maďarsko

Jak jsme již uvedli v úvodu této diplomové práce, Maďarsko se nachází na jedné z nevytíženějších migračních tras. To s sebou nese značné komplikace nejen z hlediska tlumočení. V předchozích kapitolách jsme uvedli, jaká je maďarská právní úprava v oblasti tlumočení a které státní a nestátní organizace napomáhají či řídí tlumočení pro migranty třetích zemí. Z těchto informací vyplynulo, že Maďarsko nemá centrální registr tlumočnicků a překladatelů, v čemž vidíme nedostatek. Obvykle je však jejich výkon dostatečně dobrý na to, aby zajistil spravedlivý proces¹³¹. Další nedostatek při tlumočení v trestním řízení je stejný jako u České republiky, což představuje trávnickou terminologii. Tlumočníci nemají dostatečnou znalost právní terminologie, protože jsou „pouze“ profesionální tlumočníci, nikoliv profesionální soudní tlumočníci (Goldsmith, 2016, s. 148).

Další nedostatky v oblasti trestního řízení vyplývají na povrch na maďarských hranicích. Evropskou komisí znepokojuje maďarská aplikace zkráceného přípravného řízení (a následně zjednodušeného řízení před soudem) pro nelegální překročení hranic. Uvádí, že současná praxe nerespektuje právo na tlumočení a překlad v trestním řízení, jak nařizuje směrnice 2010/64/EU. Maďarsko nerespektuje právo na obdržení písemného překladu všech

---

¹²⁹ BRODERSEN, Imke. Dolmetscher zwischen allen Stühlen. *DVÜD: Deutscher Verband der freien Übersetzer und Dolmetscher* [online]. 2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://dvud.de/2016/05/dolmetscher-zwischen-allen-stuehlen/>

¹³⁰ MEINING, Stefan, Ahmet SENYURT. *Verrat im Flüchtlingsheim: Wenn Übersetzer falsch übersetzen*. TV, Das Erste. 03.05.2016. 21:24. Dostupné z: <http://www.br.de/fernsehen/das-erste/sendungen/report-muenchen/videos-und-manuskripte/uebersetzer-fluechtlinge-verrat-102.html>

¹³¹ Jak „dobrý“ je výkon, můžete posoudit sami. Na oficiálních stránkách OFFI je chyba již na úvodní straně v podobě „informations“: <http://www.offi.hu/en>

podstatných dokumentů. Ministr spravedlnosti László Trócsányi však uvádí, že závěrečného rozhodnutí v maďarštině čte tlumočnick nahlas v jazyce migranta. Migrant je poté tázán, zda si přeje počkat i na překlad dokumentu v písemné formě; v tomto bodě migrant většinou odmítne.¹³²

Vyhledali jsme také nedostatky u tlumočení pro policii. Na základě monitorovací návštěvy budapešťského letiště kontrola odhalila, že policie velmi často využívá služeb tlumočnicků po telefonu s cílem vyřešit komunikační problémy s cizinci. Policisté také ve službě používali pomoci od arabsky mluvících cestujících, kteří se náhodou vyskytli poblíž, aby pomohli při podání žádosti o azyl dvěma egyptským občanům (Hungarian Helsinki Committee, 2015, s. 41). Tlumočení je sice v tomto případě zajištěno, avšak jeho provedení je podnětem pro další diskuzi.

V rámci azylového řízení není situace taky ideální. Mnoho tlumočnicků nemá profesionální vzdělání, zvláště pro méně rozšířené jazyky. V uprchlickém táboře Bicske se stává, že pro pohovory a čtení rozhodnutí o přidělení nebo nepřidělení azylu se nepovolává profesionální tlumočnick (Hungarian Helsinki Committee, 2015, s. 18).

Největší nedostatek Maďarska shledáváme u tlumočení při poskytování zdravotní péče v uprchlických detenčních centrech. V každém zařízení jsou k dispozici zdravotní služby, avšak migranti si stěžují na chybějící tlumočnické služby při ošetření. Jedná se zejména o tábory Bicske a Vámosszabadi (Hungarian Helsinki Committee, 2015, s. 52).

Na základě poskytnutých informací vidíme, že v oblasti poskytování tlumočení pro migranty třetích zemí má Maďarsko výrazné mezery. Nicméně tímto se dostáváme k problematičtější zemi, než je Maďarsko, – k Itálii.

5.3.4 Itálie

Na špatnou úpravu italských právních předpisů v oblasti tlumočení jsme již upozorňovali. Itálie navíc nevede žádnou vnitrostátní databázi překladatelů nebo

---

¹³² The objections of the European Commission are technical. *Website of the Hungarian Government* [online]. Ministry of Justice, 2015 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.kormany.hu/en/ministry-of-justice/news/the-objections-of-the-european-commission-are-technical>

tlumočnicků. To dává italským soudcům volnost výběru překladatelů a tlumočnicků dle vlastního uvážení a způsobuje nesourodost v poskytování tlumočení. Pomineme-li tuto nesourodost, poskytování tlumočení je více méně zajištěno.

Výrazně horší je však situace v uprchlických detenčních centrech a na hranicích. Italský azylový systém kolabuje. Itálie provozuje 14 zařízení pro uprchlíky a 5 uprchlických táborů. Většina z uprchlíků, kteří dorazili k břehům Itálie, je ale umístěna v provizorních prostorách. V těchto místech sice tlumočení probíhá, avšak podle zákona by celkové zpracování žádosti o azyl nemělo trvat déle než 35 dní, realita je však jiná. Průměrně zabere vyřízení azylu až jeden rok (Kancelář pro EU, 2015, s. 4).

Na hraničních přechodech nemusí být tlumočnické služby vždy k dispozici, a to také v závislosti na jazyku migranta. Vylovení migrantů u italských břehů nemusí vždy probíhat na oficiálních hraničních přechodech, kde jsou k dispozici tlumočnické služby (Italian Council for Refugees, 2015, s. 35).

Podobně jako v Maďarsku, avšak možná i horší, je situace v oblasti poskytování tlumočení při poskytování lékařské péče. Lékařský personál v centrech většinou komunikuje pouze v italštině a mnohdy bez tlumočnicků a kulturních mediátorů, kteří by usnadnili vzájemné porozumění. Z toho důvodu migranti nevyhledávají zdravotní péči, podceňují zdravotní problémy a vyhledávají pomoc v nemocnicích, až když je problém velmi akutní. Tyto zdravotní problémy se zhoršují také kvůli špatným životním podmínkám v táborech (Italian Council for Refugees, 2015, s. 84).

Z těchto informací vyplývá, že v Itálii je nejen nedostatečné pokrytí tlumočnických služeb, ale i nedostatečný počet kvalifikovaných tlumočnicků. To vyúsťuje v situace, kdy z důvodu nedostatečného poskytování tlumočnických služeb jsou migranti ohroženi na zdraví (Italian Council for Refugees, 2015, s. 35).

5.4 Shrnutí

Je chvályhodné, že evropské instituce stanovily směrnice zajišťující právo na tlumočení a překlad, avšak tomu učinili bez zaručení adekvátního množství tlumočnicků a překladatelů a jejich kvalifikace pro málo rozšířené jazyky. Míří-li do země migranti, kteří nesdílí s cílovou destinací žádnou historii, ani zatím migranti stejné jazykové skupiny v zemi nežijí, je nepravděpodobné, že se těmto migrantům dostane adekvátního tlumočení. V tomto kontextu může být ohroženo právo na tlumočení a překlad (Goldsmith, 2016, s. 10).

Pro lepší implementaci směrnice 2010/64/EU vznikla rada projektů, které se primárně zaměřují na školení nových tlumočnicků (BMT) a na celkové zlepšení kvality tlumočení. Z důvodu nedostatku tlumočnicků vznikla i idea rozšíření vzdáleného tlumočení, které by mohlo více pokrýt stávající poptávku (AVIDICUS). Orgány a tlumočníci samotní zatím tuto možnost sice využívají, ale stále zde přetrvávají problémy, které plynou ze vzdáleného tlumočení.

V rámci těchto projektů a projektů neziskových organizací vyplynuly na povrch mnohé nedostatky, které se objevují od prvního kontaktu s migrantem na hranicích, až po čtení rozhodnutí o udělení azylu apod.

První kontakt migranta na hranicích bývá s pohraniční policií. Zde příslušníci policie a jejich tlumočníci pracují v obtížných podmínkách. Problémy s nedostatkem tlumočnicků na hranicích se řeší buď pomocí bilingvních migrantů (Maďarsko, Itálie, Německo), nebo pomocí vzdáleného tlumočení (Maďarsko).

V detenčních uprchlických táborech je situace velmi často neúnosná. Z důvodu dlouhého čekání na posouzení žádosti o azyl jsou zde migranti drženi až jeden rok (Itálie). V těchto centrech sice mají k dispozici přístup ke zdravotní péči, avšak bez asistence tlumočnicka. Proto cizinci odkládají návštěvu lékaře a vyhledají pomoc až v akutních případech (Německo, Maďarsko, Itálie).

Z důvodu nedostatečného počtu tlumočnicků, kteří ovládají málo rozšířené jazyky, se úřady uchylují k vyhledávání neprofesionálních tlumočnicků. Jejich nedostatečná jazyková vybavenost má velký vliv na obsah rozhodnutí příslušných orgánů. Stává se, že tlumočnick nepřipustí, že daný dialekt nebo terminologii dostatečně neovládá, a proto zanedbává přesný výklad. Tlumočnick v některých případech nezná realie a kulturu země cizince původu, včetně specifík projevu v dané zemi. Co se terminologie týče,

neprofesionální tlumočníci mívají také problém s komunikací mezi osobami s právnickým vzděláním, tzn. nemají povinné školení v oblasti práva a migrace (Česká republika, Maďarsko, Itálie, Německo).

Velmi závažný problém jsme našli u německých tlumočnicků, kteří jsou čím dál častěji obviňováni z diskriminace migrantů na základě jejich náboženského vyznání, sexuální orientace, či chování. Tyto tlumočnické služby najímá BAMF, aby pokryl poptávku po tlumočnických málo rozšířených jazycích.

Na základě informací o srovnávaných zemích usuzujeme, že tlumočení pro migranty třetích zemí zajištěno JE, avšak způsobem, který je nepřijatelný. Tlumočení není zajištěno zejména při poskytování zdravotní péče.

Nejméně problematických situací se vyskytuje v České republice, a to díky dobře zpracovanému systému poskytování tlumočnických služeb a díky její poloze mimo migrační trasy.

6 Závěr

Na komunikaci mezi lidmi, kteří mluví různými jazyky, je něco dobrodružného; každý jazyk má svůj vlastní způsob kódování významů slov. Pokud není k dispozici příslušný tlumočník, dojde k nedorozumění. Situace se poněkud zkomplikuje, pokud spolu komunikují zástupci státu a cizinci. Migranti z jiných států, kteří potřebují povolení k pobytu, jsou v pozici žadatelů a úředníci jsou v pozici s rozhodovací pravomocí. Tlumočník se jeví jako neutrální prostředník. V praxi však není takový kompetentní tlumočník samozřejmostí (Tužinská, 2011, s. 2).

Cílem této diplomové práce bylo poskytnout koherentní mezinárodní pohled na tlumočnickou situaci pro migranty třetích zemí ve vybraných zemích v podobě komparativní studie se snahou posílit znalosti o daných oblastech. Mezinárodní komparativní výzkumy významně přispívají k rozšíření perspektivy a znalostí, proto cílem této práce bylo rozšířit povědomí o této problematice a poskytnout informace o daných oblastech. Cíl by naplněn pomocí srovnání tlumočení a jeho dostupnosti pro migranty třetích zemí ve vybraných zemích Evropské unie. Tato práce také upozorňuje na nežádoucí jevy v oblasti dostupnosti tlumočení, které se vyskytují ve vybraných zemích.

V první kapitole jsme se snažili přiblížit komparativní teorii, na základě které jsme určili postup při zpracování materiálů. Uvedli jsme, že v rámci komparativní studie sledujeme primárně deskripci, ale nabízíme také explanaci a evaluaci. Na základě teorie určení počtu porovnávaných případů jsme zvolili 4 jednotky. Na základě teorie výběru porovnávaných případů, což v našem případě představuje administrativní výhodu, maximalizaci podobnosti a maximalizaci rozdílnosti, jsme určili, že porovnávané země jsou Česká republika, Maďarsko, Itálie a Německo. Pro srovnávané aspekty v kvalitativním výzkumu jsme zvolili prameny práva zmiňující tlumočení, organizace a instituce poskytující tlumočení a problémy s tlumočením a jeho dostupností.

Kromě teoretického uchopení předmětu zkoumání a metodologických možností byla diskutována problematika práce s daty při komparaci. Řada výzkumných pracovníků se odkazuje na výskyt obtížností a překážek během evaluace a hodnocení dat. I v případě této diplomové práce jsme se setkali s problémem v podobě jazykové bariéry. Ten jsme byli schopni řešit díky pomoci rodilých mluvčích.

Tímto se dostáváme ke srovnávaným aspektům této diplomové práce, což jsou prameny práva zmiňující tlumočení, organizace a instituce poskytující tlumočení a problémy s tlumočením a jeho dostupností.

V druhé kapitole jsme se zaměřili prameny práva, které zmiňují tlumočení. K nepříliš obtížnému zpracování této kapitoly pomohl fakt, že jsme si při teorii porovnávaných případů (maximalizace podobnosti) zvolili členské státy Evropské unie. Ty se zavazují k implementaci nebo transpozici směrnic a nařízení na základě Smlouvy o Evropské unii. V případě, že by nebyly uvedené země členy EU, pomohl by fakt, že tyto země mají demokratický systém státního zřízení, který se shoduje na úrovni nejvyšších právních předpisů.

Z hlediska hierarchie jsme popisovali od mezinárodních předpisů, přes předpisy Evropské unie, po předpisy jednotlivých států. V úvodu této kapitoly jsme se zaměřili jsme na popis garance lidských práv z mezinárodního pohledu, což představuje Všeobecná deklarace lidských práv a Mezinárodní pakt o občanských právech; obojí vydané pod záštitou Organizace spojených národů. Pro tuto diplomovou práci je relevantní, že uvedené dokumenty odkazují na základní práva a svobody bez rozlišování podle jazyka a že každému, kdo je obviněn z trestného činu, se má dostat pomoci tlumočnicka.

Jedním z nejvýznamnějších lidskoprávních dokumentů v Evropě bezesporu patří Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, neboli Evropská úmluva o lidských právech (EÚLP). Jelikož se nejedná o přímý pramen unijního práva, odkazujeme na Listinu základních práv Evropské unie, která z EÚLP přímo vychází. Ačkoliv EÚLP nemá právní závaznost, je cenným výkladovým nástrojem pro ustanovení Listiny. Listina základních práv se shoduje s Mezinárodním paktem ve formulaci práva na tlumočnicka (viz výše).

Tato formulace práva se dále opakuje i u druhotných předpisů. Na základě rostoucího pohybu osob v Evropské unii začalo společenství přizpůsobovat své předpisy. První usnesení Rady, které zohledňuje tlumočení v trestním řízení, je Cestovní mapa pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení z roku 2009. Druhým a zároveň nejdůležitějším předpisem je směrnice Evropského parlamentu o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení z roku 2010. Ta stanovuje minimální pravidla EU týkající se na tlumočení a překlad v trestním řízení a v řízeních o výkonu

evropského zatýkacího rozkazu. Tato směrnice zmiňuje i kvalitu tlumočení a překladu a možnost vzdáleného tlumočení. Třetí trestněprávní směrnicí je směrnice Evropského Parlamentu a Rady o právu na informace v trestním řízení z roku 2012. Co se týče azylového práva, které s migranty třetích zemí úzce souvisí, uvedli jsme nařízení Evropského parlamentu a Rady a zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) z roku 2010. Úkolem toho úřadu je mimo jiné poskytovat podporu pro členské státy vystavené mimořádnému tlaku. Vyslané týmy EASO poskytují tlumočníky a odborníky na správu žádostí o azyl. Itálie momentálně využívá pomoci EASO. Materiály pro tuto kapitolu bylo snadno dostupné online na internetových stránkách a byly přeloženy do většiny členských jazyků.

Nyní se dostáváme na úroveň jednotlivých srovnávaných států. Zde jsme se poprvé setkali s obtížemi komparativních studií v podobě jazykové bariéry. Přestože byly všechny potřebné zákony k dispozici online, museli jsme je obtížně hledat a nebyly přeloženy do *lingua franca* – do anglického jazyka. Kvůli maximalizaci rozdílnosti při teorii porovnávaných případů jsme se setkali se specifickostí právních a politických systémů, se kterými jsme se potýkali při hledání konkrétních státních předpisů. Tuto specifickost představuje zejména německý politický a právní systém. Problematika je totiž často upravena pro jednotlivé spolkové země rozdílně, protože každá ze 16 spolkových zemí má svou vlastní ústavu a vlastní uspořádání, tedy i odlišné zemské zákony. Chtěli jsme se tedy vyhnout zahlcení německou legislativou a pro lepší přehled zmiňujeme pouze spolkové zákony – závazné pro všechny spolkové země. Soustředili jsme se na prvotní a druhotné právní předpisy a zařadili jsme ty, které zmiňují či popisují tlumočení podobně, jako jim nadřazené předpisy Evropské unie.

Zdaleka nejpodobnější úpravu všech zemí jsme našli u azylového zákona, u ostatních zákonů se úpravy prolínají. Nemá-li tedy cizinec dostatečné znalosti jazyka dané země, tlumočník, překladatel, nebo jiný mediátor jazyka musí být přítomen u jednání, aby byl zajištěn standardní postup řízení. Nalezli jsme zajímavý rozdíl mezi maďarskou a německou interpretací na straně jedné a italskou a českou interpretací azylového práva na straně druhé. Při maďarském a německém azylovém řízení může nastat situace, kdy asistence tlumočnicka není potřeba, a to pokud úředník mluví mateřským jazykem této osoby nebo jiným jazykem, kterému žadatel rozumí. V takovém případě žadatel o azyl písemně souhlasí, že není zapotřebí asistence tlumočnicka. Naopak u italského a českého azylového řízení je zapotřebí přítomnosti tlumočnicka i v případě, že příslušný orgán

hovoří jazykem žadatele. Domníváme se, že k „vynechání“ tlumočnických služeb dochází za účelem zjednodušení celého procesu, avšak takovéto řešení se časem může ukázat jako kontraproduktivní.

Další společné a rozdílné faktory jsme hledali v trestních řízeních jednotlivých států. S tímto se také pojí právo na tlumočení a překlad v trestním řízení a úprava zákona o tlumočnicích jako taková.

Co se týče spolkových německých zákonů, tedy závazných pro všechny země, vybrali jsme si zákon o ústavních soudech a německý trestní řád, které se podobají nadřazeným evropským právním předpisům. S trestními řády ostatních zemí jsou shodné hlavně v bodě, kdy obžalovaného, který nemluví jazykem soudu, musí tlumočnick informovat v jazyce, kterému rozumí, a to ve všech bodech řízení. V české právní úpravě se tlumočníci a překladatelé dočkali samostatného zákona, který však sdílí i se soudními znalci jako takovými. Domníváme se, že italský trestní řád má zdaleka nejméně dokonalou úpravu týkající se tlumočení. Důvodem tohoto tvrzení je fakt, že nemá jasně stanovená pravidla týkající se tlumočnicků. Tento trestní řád pouze určuje, kdo tlumočit nesmí, neurčuje však, kdo tlumočnickem být může. Tlumočnickem se tedy nesmí stát osoba nezletilá, či mentálně postižená, stíhaná, či odsouzená osoba, nebo osoba, která pracuje pro jiný soud. U maďarského výkladu trestního řádu je interpretace zdaleka nejjednodušší, a to z důvodu jednoho hlavního zákona, kterým implementuje právní předpisy Evropské unie. Tyto razantní změny přinesla Orbánova vláda. Nenalezli jsme však samostatný zákon o tlumočení a překladu, či zákon o tlumočnicích a překladatelích. Ve všech vybraných zemích lze služeb tlumočnicka využít bezplatně.

Dalším srovnávaným aspektem byly organizace a instituce zabývající se tlumočením pro migranty třetích zemí, kde jsme uvedli jak vládní, tak nevládní organizace, které poskytují tlumočení migrantů. Z hlediska rozložení kapitoly jsme postupovaly stejně jako u předchozí kapitoly, tj. z hierarchického hlediska od mezinárodních organizací po organizace jednotlivých států. U každého státu jsme nejprve uvedli státní orgány, instituce a organizace zabývající se tlumočením a poté jsme přistoupili k popisu jednotlivých nevládních a neziskových organizací.

Pro státní instituce i pro migranty třetích zemí představují neziskové organizace cenný zdroj pomoci v sociální a humanitární oblasti a také v oblasti poskytování tlumočnických služeb. Z toho důvodu jsme do diplomové práce zahrnuli i neziskovou

sféru. V rámci své pomoci „neziskovky“ nabízí migrantům třetích zemí pomoc tlumočnicků i kulturních mediátorů. Tlumočnick ve zprostředkování komunikace pro migranty třetích zemí působí hlavně jako nestranný účastník komunikace a snaží se co nejvíce přiblížit originálu. Interkulturní pracovník může vystupovat jménem svého klienta a hájit jeho zájmy, může sám vysvětlovat případné nejasnosti a pokud má dostatečné tlumočnické dovednosti, může v případě nutnosti oběma stranám tlumočit.

Z mezinárodního hlediska jsou pro srovnávané země nejdůležitějšími organizacemi Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a Mezinárodní organizace pro migraci (IOM). Každá ze srovnávaných zemí zde má své pobočky. Oblasti zájmu těchto organizací jsou poměrně rozsáhlé a u mnoha z nich je zapotřebí přítomnost tlumočnicka. Jsou jimi například registrační procedury, procedury při přesídlení monitorování apod. Protože jsou si organizace UNHCR IOM vědomy důležitosti tlumočnicků v těchto procesech, pořádají kurzy a vydávají příručky pro tyto své pracovníky. Mnoho svěřeneckých úloh vykonává UNHCR a IOM prostřednictvím spolupracujících partnerských organizací. Těmito partnerskými organizacemi mohou být orgány místní nebo státní správy příslušné země, nevládní organizace nebo technické společnosti soukromého sektoru.

Tímto sestupujeme o úroveň níže k evropským organizacím. Jelikož jsou srovnávané subjekty členy Evropské unie, očekává se od nich i spolupráce v rámci tohoto společenství. Země Evropské unie jsou propojené množstvím programů, sítí a platforem, které se orientují na migraci. Patří mezi ně například Platforma pro mezinárodní spolupráci v oblasti migrantů bez dokladů (PICUM). Uvedli jsme dvě agentury, prostřednictvím kterých Evropská unie plní své závazky plynoucí z mezinárodního i evropského práva migrantů třetích zemí. Jednou z nich je Evropský podpůrný úřad pro azyl (EASO), o němž jsme se již zmínili. Povinnosti a úkoly tlumočnicků úřadu EASO jsou často velmi náročné a očekává se od nich značná flexibilita. Nasazení tlumočnicků nebo kulturních mediátorů na určitý úkol může (a nemusí) být na dlouhou dobu (několika po sobě jdoucích dní nebo v řádu několika týdnů). Další agenturou Evropské unie je Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE), která představuje evropskou síť 90 nevládních organizací ve 38 evropských zemích. Pro tuto diplomovou práci je ECRE přínosem díky její volně dostupné informační databázi AIDA obsahující informace o azylovém řízení, podmínkách přijetí a zadržování migrantů v 20 evropských zemích. Poslední mezivládní organizací je

Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky (ICMPD). Na rozdíl od EASO a ECRE se ICMPD netýká všech srovnávaných subjektů; pouze České republiky a Maďarska.

V neposlední řadě jsme uvedli Evropskou asociaci soudních tlumočnicků a překladatelů (EULITA), která byla založena v roce 2009 v naději, že sdruží profesní asociace soudních překladatelů a tlumočnicků z celé Evropy, které usilují o zlepšení kvality soudního tlumočení a překladu. O pár let později však EULITA přiznala, že bylo předčasné uvažovat o této myšlence, jelikož mnoho států nemělo národní nebo regionální registry, na kterých by mohla stavět. Nicméně členské státy, které měly databázi nebo registr, byly požádány o dodání těchto informací, aby EULITA mohla pokračovat v naplňování svého cíle.

Mezi srovnávanými státy mají národní registry pouze Německo a Česká republika. Německý Spolkový svaz tlumočnicků a překladatelů (BDÜ), Německá asociace překladatelů a tlumočnicků (DVÜD), ADÜ Nord (Sdružení tlumočnicků a překladatelů v severním Německu a ATICOM (Asociace profesionálních tlumočnicků a překladatelů) představují německé centrální registry. V České republice existuje Evidence znalců a tlumočnicků, kterou vede Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Další relevantní registr představuje Komora soudních tlumočnicků České republiky (KST ČR), která slouží jako profesní organizace sdružující soudní tlumočnický. Výše jmenované organizace většinou pokrývají soudní tlumočení.

Ostatní státy – Maďarsko a Itálie – jsou na tom poněkud hůře a vidíme zde nedostatky a nutnou snahu o zlepšení tlumočnické situace. Maďarsko zatím nemá centrální registr tlumočnicků a pro oficiální překlady a tlumočení využívá Národní úřad pro překlad a ověřování překladů (OFFI Ltd.), který je přidruženým členem EULITA. Usuzujeme, že nejhůře ze srovnávaných subjektů se jeví Itálie, která ani nemá zakotvené podmínky pro jmenování tlumočnicka v právních předpisech. Posuzujeme-li soudní tlumočení pro migranty třetích zemí, Itálie využívá zejména Italskou asociaci soudních tlumočnicků a překladatelů (AssITIG), která je členem EULITA, a nevládní organizaci ITC, která není členem EULITA. Italské Ministerstvo vnitra pro tlumočení využívá služeb organizace ANTIMI (Národní sdružení překladatelů a tlumočnicků pracující pro italské ministerstvo vnitra). Členové ANTIMI však netlumočí v trestním řízení. Pro tlumočení v trestním řízení Itálie využívá tlumočnický i překladatele „freelancery“. Kromě národní databáze

zde chybí i národní certifikace. Národní databáze jsou nahrazeny určitým seznamem místních znalců, které soudy využívají, je-li tlumočnická potřeba¹³³. Nicméně osoby, které nejsou uvedeny na tomto seznamu, mohou také v trestním řízení tlumočit. Osoby, které chtějí být uvedeny na tomto seznamu, jsou povinny pobývat v jimi uvedeném soudním obvodu a zaplatí poplatek.

Tato italská skutečnost představuje velké nesrovnalosti v poskytovaných jazykových službách v trestním řízení. Soudní tlumočníci a překladatelé uvedeni v tomto „registru“ nejsou dostatečně prověřeni. Průtahy v trestním řízení způsobené nedostupností patřičně kvalifikovaných soudních tlumočnicků a překladatelů pro konkrétní jazykové kombinace mají dopad na spravedlivý proces a standardy a mají za následek značné a zbytečné náklady soudních sporů. S rostoucí migrací rychle roste poptávka po jazycích v trestním řízení. Spolehlivé databáze by tak urychlily vyhledávání soudních tlumočnicků a překladatelů a usnadnily přeshraniční nábor soudních tlumočnicků a překladatelů.

V předchozím odstavci jsme zmínili italské Ministerstvo vnitra. To však není jediný státní orgán, který se zabývá otázkou migrantů třetích zemí. Dalšími orgány jsou Centrální imigrační úřad pohraniční policie a Generální ředitelství pro italské občany v zahraničí a migrační politiku. Dále v Itálii působí Územní rada pro imigraci (CTI), která je přítomná v každé italské provincii a je složena ze zástupců ministerstev, místních orgánů a organizací působících v jednotlivých oblastech, kde monitorují a napomáhají k sociální a pracovní integraci cizinců.

V České republice tuto problematiku řeší Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky, Rada vlády pro národnostní menšiny, Odbor azylové a migrační politiky, Integrace cizinců (Ministerstvo práce a sociálních věcí) a Cizinecká policie České republiky

Na rozdíl od České republiky má Německo s migrací mnohem větší a dlouholeté zkušenosti. Otázky migrace zde řeší jeden hlavní úřad – Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky (BAMF), který spadá pod Spolkové ministerstvo vnitra. Co se týče Maďarského orgánu, velmi se podobá německému BAMFu. V roce 2000 byl v rámci Ministerstva vnitra zřízen Úřad pro imigraci a národnosti, který byl později rozšířen o oblastní ředitelství v jednotlivých krajích. Jeho činitelé jsou zodpovědní za vstup a pobyt migrantů, žádosti o azyl apod.

---

¹³³ Výběr na základě uvážení jednotlivých soudů

Všechny uvedené orgány by však nebyly schopny zajistit veškerou pomoc pro migranty třetích zemí bez pomoci nestátních a neziskových organizací. V dnešní době masové migrace, více nežli kdykoliv předtím, se státní orgány obracejí práce na tuto sféru pomoci a převádí na ni část svých důležitých (sociálních) povinností. Již jsme uvedli UNHCR a IOM, jejichž pobočky jsou zřízeny v každém se srovnávaných států. Zatím jsme se však neshrnuli organizace jednotlivých států. Při komparativním procesu jsme dospěli k názoru, že obsah práce jednotlivých místních organizací je velmi podobný. Nestátní a neziskové organizace orientující se mimo jiné na migranty třetích poskytují širokou škálu bezplatných služeb. Kromě tlumočnických a mediátorských služeb nabízí asistenci při jednání na úřadech, při hledání zaměstnání, sociální zabezpečení, organizaci akcí, pořádají kurzy, vzdělávací akce a poskytují také právní poradenství. Právní poradenství zahrnuje konzultace ve věcech pobytového oprávnění, pomoc při azylové proceduře, pracovněprávní poradenství aj. Jediný rozdíl vidíme ve struktuře německých neziskových organizací. Chtěli bychom zdůraznit, že v každé zemi působí velké množství organizací podobných těch uvedeným.

Strukturu německých nestátních a neziskových organizací představuje šest hlavních organizací, které zaštiťuje Spolkové společenství práce bezplatných dobročinných spolků (BAGFW). Členství v této asociaci je spojeno se zvláštními privilegii a zajišťuje monopolní postavení pro poskytování sociálních služeb a spolupráci se státem. K zastřešujícím spolkům patří Spolkový dobročinný spolek dělníků (AWO) v Bonnu, Německý charitativní spolek ve Freiburgu (DCV), Paritní dobročinný spolek ve Frankfurtu, Německý červený kříž v Bonnu (DRK), Diakonie evangelické církve v Německu (DW) ve Stuttgartu a Centrální sociální spolek Židů v Německu (ZWST) ve Frankfurtu.

Z českých, maďarských a italských organizací jsme uvedli ty největší a ty, se kterými se nám podařilo navázat kontakt. Ve většině případů jsme se museli spolehnout na telefonický kontakt, protože na e-mailovou komunikaci organizace nereagovaly. Mezi hlavní české „neziskovky“ se řadí Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE), Poradna pro integraci (PPI) a Slovo 21. Z maďarských organizací jsme vybrali a popsali Menedék – Maďarskou asociace pro migranty, Nadaci Artemisszió a Mighelp. Italská nezisková sféra je charakteristická velkým množstvím křesťanských organizací, a to zejména díky přítomnosti Svatého stolce. Mezi italské organizace jsme uvedli Italskou radu pro uprchlíky (CIR), Sdružení

dobrovolné právní pomoci a sociální a zdravotní péče pro cizince (NAGA) a Italské kulturní a rekreační sdružení (ARCI).

Chtěli bychom poznamenat, že výše uvedená data jsme sesbírali hlavně z oficiálních stránek všech organizací. Ty ukazují situaci jako nepříliš problematickou. Vše na pohled vypadá jako fungující bezchybný zavedený systém. Již od konce minulého století se totiž Evropská unie snaží o unifikaci systému dostupnosti tlumočení a o jeho odpovídající úroveň. Tato data z oficiálních webových stránek nemusí nutně odrážet pravou situaci v oblasti poskytování tlumočnických služeb. Proto jsme se v poslední kapitole soustředili na hledání projektů, které se svým vymezením přibližují této diplomové práci a které upozorňují na problémy s poskytováním tlumočení pro migranty třetích zemí. Několik takových projektů, které se přímo týkají tlumočení, jsme také nabídli. Jedná se programy Evropské unie, které se zaměřují na školení nových tlumočnicků (BMT) a na celkové zlepšení kvality tlumočení (QUALITAS). Z důvodu nedostatku tlumočnicků vznikla i idea rozšíření vzdáleného tlumočení, které by mohlo více pokrýt stávající poptávku a které je i uvedeno ve směrnici 2010/64/EU. Tuto možnost vzdáleného tlumočení popisují projekty AVIDICUS.

Během hledání dat, které souvisí s problémy s dostupností tlumočení pro migranty třetích zemí jsme narazili na ty, které jsou společné pro všechny srovnávané země, i ty, které jsou specifické uvnitř jednotlivých zemí. Tyto problémy vznikají už při prvním kontaktu migranta na hranicích a ten bývá s pohraniční policií. Zde příslušníci policie a jejich tlumočníci pracují v obtížných podmínkách, pokud tedy jsou tlumočníci vůbec k dispozici. Neschopnost najít tlumočnicka mohou samozřejmě způsobit zpoždění při poskytování tlumočení, což se neslučuje s jedním z bodů směrnice 2010/64/EU. To představuje rostoucí problém, protože tlumočnické zdroje jsou již vyčerpány. Použití technologie může pomoci šetřit čas. Například Maďarsko občas využívá tlumočení po telefonu, za což je však kritizováno. Technologie bezesporu řeší otázku rychlosti, avšak fyzická přítomnost tlumočnicka je stále lepší. V jiných případech také Maďarsko (společně s Německem a Itálií) řeší nedostatek tlumočnicků pomocí bilingvních migrantů.

Dále jsme uvedli, že následný kontakt migranta třetí země s tlumočnickem je obvykle v detenčním uprchlickém centru, kde často bývá situace neúnosná. Z důvodu dlouhého čekání na posouzení žádosti o azyl jsou zde migranti drženi až jeden rok (Itálie). V

těchto centrech sice mají k dispozici přístup ke zdravotní péči, avšak bez asistence tlumočnicka. Proto cizinci odkládají návštěvu lékaře a vyhledají pomoc až v akutních případech (Německo, Maďarsko, Itálie). Nejzávažnější problém jsme objevili u německých tlumočnicků v detenčních centrech, kteří jsou čím dál častěji obviňováni z diskriminace migrantů na základě jejich náboženského vyznání, sexuální orientace, či chování. Tito tlumočníci jsou si vědomi, že představují hlavní spojení mezi žadatelem a azylovými zařízeními a policií, a úmyslně poškozují křesťanské a jezidské uprchlíky. Tyto tlumočnický najímá BAMF, aby pokryl poptávku po tlumočnických málo rozšířených jazycích.

V uprchlických centrech migranti třetích zemí čekají na rozhodnutí ve správním a trestním řízení. Nejzávažnější problémy z oblasti poskytování tlumočení v trestním řízení jsme již popsali, protože tlumočnick působí nejen před soudem, ale i pro další orgány činné v trestním řízení – například pro policii. Ve správním řízení se rozhoduje o udělení mezinárodní ochrany a o udělení azylu. Azylová řízení nejsou sama o sobě stejná jako policejní výslechy. Žadatelé o azyl nejsou obžalované, ani zadržené osoby. Nicméně základní cíl azylových rozhovorů je stejný jako u policejního výslechu. Zde tlumočníci vystupují buď v roli kulturního mediátora, nebo v neutrální roli, která je tlumočnickům vlastní. Nešvarem tlumočnicků však při azylových pohovorech bývá, že negativně komentují výpovědi žadatele. Kvůli nedostatečnému počtu tlumočnicků daného jazyka nebo finančnímu strádání cizince může tlumočení poskytnout osoba jemu blízká, která není ani kvalifikovaný tlumočnick, ani osoba oprávněná jednat s osobními údaji. Takto se vystavují informace riziku zneužívání. Nedostatek kvalifikovaných tlumočnicků a jazykové a kulturní bariéry přistěhovalců mají za následek to, že rozhodnutí leží na zprostředkovatelích jazyka, kteří mohou zneužívat zranitelnosti cizince. Tito tlumočníci i obvykle vyžadují vysoké finanční náhrady.

V neposlední řadě bychom chtěli nabídnout shrnutí nedostatků charakteristické pro jednotlivé země a odhalit, která země vyšla z komparativní práce nejlépe.

Německo má samo o sobě velmi dobře zpracovaný systém v oblasti azylové politiky a poskytování tlumočení, jehož praxi neustále zlepšuje již po mnoho let. Má zavedené národní registry a dobře fungující úřad BAMF. Na začátku této diplomové práce při zpracování výzkumného záměru jsme se domnívali, že Německo dopadne ze všech srovnávaných zemí nejlépe. Nicméně v důsledku zahlcení tohoto systému i zde vznikají

nedostatky. Problémy jsou hlášeny hlavně v oblasti azylových řízení. Německo je pro uprchlíky tradičně populární konečnou destinací a jeho atraktivita sílí. BAMF tak nestíhá zpracovávat žádosti o azyl a průměrná doba zpracování trvá průměrně 5,3 měsíce. V azylových řízeních by měli tlumočit profesionální soudní tlumočníci, kteří pracují pod přísahou a jsou v neutrálním postavení vůči oběma stranám řízení. Nicméně z důvodu nedostatku arabských, perských, daríjských a kurských tlumočnicků se BAMF obrací na pomoc „freelancerů“ či na samotné bilingvní migranty. Kvalifikační kritéria pro tlumočení v azylových řízeních tedy velmi nízká. Z toho plynou zpravidla špatné jazykové znalosti tlumočnicků, tlumočníci nemluví stejným dialektem jako žadatelé, komentují prohlášení žadatele, vynechávají důležité detaily při shrnutí prohlášení žalobců a pohovory navíc nebývají vedeny v mateřském jazyce žadatele, nýbrž v úředním jazyce žadatelovy země původu. Uvedli jsme také zcela nejzávažnější nedostatek – diskriminaci a šikanu z řad tlumočnicků, kteří nesouhlasí s vyznáním, orientací, či chováním žadatele.

Stejně jako Německo, i Maďarsko se nachází na jedné z nejvytíženějších migračních tras. To s sebou nese značné komplikace nejen z hlediska tlumočení, které podporuje i fakt, že Maďarsko nemá centrální registr soudních tlumočnicků a překladatelů. Obvykle je však výkon tlumočnicků v trestním řízení dostatečně dobrý na to, aby zajistil spravedlivý proces. Na hranicích a v uprchlických táborech je však situace odlišná. Stává se, že nedostatek tlumočnicků maďarská policie řeší tlumočením po telefonu (viz výše), či požádá o pomoc jiné bilingvní migranty. S nedostatkem tlumočnicků při poskytování zdravotní péče se potýkají i maďarské uprchlické tábory. Podobně jako České republice je i Maďarsku vytýkána špatná terminologie v oblasti práva.

Tímto se dostáváme k poslední ze zemí, která se nachází na hlavních migračních trasách osob třetích zemí – k Itálii. U té hlásíme nedostatky na všech frontách. Špatná úprava právních předpisů v oblasti tlumočení, neexistující registry tlumočnicků a překladatelů, nestanovená kritéria pro výběr tlumočnicků, „volná ruka“ soudů při výběru tlumočnicků. To jsou nedostatky, ke kterým jsme dospěli již při zpracování prvních dvou kapitol. Situace je taková, že italský azylový systém kolabuje. Itálie provozuje 14 zařízení pro uprchlíky a 5 uprchlických táborů. Většina z uprchlíků, kteří dorazili k břehům Itálie, je ale umístěna v provizorních prostorách. V těchto místech sice tlumočení probíhá, avšak podle zákona by celkové zpracování žádosti o azyl nemělo trvat déle než 35 dní, realita je však jiná. Průměrně zabere vyřízení azylu až jeden rok. Úřad EASO a další

mezinárodní organizace sice aktivně Itálii pomáhají, avšak situace se nelepší. Vylodí-li se navíc migrant u italských břehů, tedy mimo oficiální hraniční přechod, kde mají být k dispozici tlumočnické služby, tlumočení se mu zpravidla nedostane. V neposlední řadě je zde problém v poskytování tlumočení při lékařském ošetření, který jsme uvedli u Německa i u Maďarska.

Poslední zemí, kterou jsme si nechali na úplný konec, je Česká republika. Ta v této komparativní diplomové práci dopadla nejlépe, a to díky dobře zpracovanému systému poskytování tlumočnických služeb a díky její poloze mimo hlavní migrační trasy. Česká republika má v porovnání s ostatními zeměmi dobře zpracované právní předpisy v oblasti tlumočení (podobně jako Německo) a má zřízený centrální registr tlumočnicků a překladatelů. Co se týče trestního řízení, tlumočení v zásadě zajišťují pouze tlumočníci registrovaní v evidenci znalců a tlumočnicků, kteří musí splňovat stanovené podmínky. Tlumočníci, kteří nejsou registrovaní, mohou být použiti pouze za výjimečných okolností. Tato situace může nastat jak v soudním, tak i ve správním řízení, a to v případě, kdy by cizinec hovořil jazykem, který kvalifikovaně ovládá minimum tlumočnicků či dokonce žádný, a tak by jeho obstarání bylo buď nemožné, nebo by pro účastníka řízení představovalo neúměrnou zátěž. Ačkoliv to ze zákona výslovně nevyplývá, bylo by za této situace možné jako tlumočnicka ustanovit i osobu nezapsanou do seznamu tlumočnicků, má-li potřebné odborné předpoklady pro to, aby provedla tlumočnický úkon. Dostupnost tlumočnicka, což nás v našem případě zajímá, by tedy byla zajištěna. V azylových centrech se stává, že tlumočnick není k dispozici a migrantům tlumočí jejich děti. Asi největším nedostatek, který je České republice vytýkán, je nedostatečná znalost právní terminologie a kriminálního slangu (podobně jako v Maďarsku).

Na úplný závěr bychom rádi uvedli, že dostupnost tlumočení pro migranty třetích zemí je v mnohých případech zajištěna, a to díky soudním tlumočnickům, „freelancerům“, tlumočnickým agenturám, neziskovým organizacím, vzdálenému tlumočení, či díky osobám blízkým. Otázkou je však způsob, jakým je tlumočení poskytováno. Je samozřejmé, že při takto rostoucí poptávce po soudním i komunitním tlumočení pro migranty třetích zemí, nelze prozatím spolehlivě zaručit kvalitní tlumočení pro všechny migranty třetích zemí. Oceňujeme snahy mnohých organizací o „výchovu“ nových tlumočnicků pro málo rozšířené jazyky i pomoc, které se migrantům dostává. Nicméně je potřeba se zaměřit nejen na problémy s dostupností tlumočnicků, ale i na samotné

problémové tlumočnický a kvalitu jejich služeb, která nebyla předmětem zkoumání této diplomové práce. Je třeba také věnovat pozornost tlumočení v oblasti poskytování zdravotní péče, protože výše popsaná praxe je nepřípustná.

In Vielfalt geeint, uniti nella diversità, egység a sokféleségben nebo jednoduše *jednota v rozmanitosti*. Rozmanitost nám nechybí, jednota však ano.

Summary

The aim of this thesis is to provide a coherent view of interpreting for migrants from developing countries within selected states in the form of a comparative study, which should strengthen knowledge of these areas. International comparative studies contribute significantly to broadening knowledge. Therefore, in other words, the aim of the thesis is to spread awareness about this issue and provide information about these areas based on comparison of interpreting and its availability for migrants from developing countries within selected European Union countries. This work also highlights the adverse phenomena of interpreting, which occur in selected countries.

The first chapter describes methodology, which was chosen in order to describe, how the compared countries were selected, how they should be compared and how to work with collected data. Based on administrative advantage, maximisation of similarities and maximisation of differences the work focuses on comparison of Germany, Italy, Hungary and the Czech Republic.

The second chapter describes legislation regarding interpreting from the international and European point of view. Legislation of the selected countries is described as well. These chapters include primary legislation, which is represented by charters of fundamental rights, and secondary legislation, which include Asylum Acts, Acts on Interpretation and Translation and Criminal Codes.

The third chapter includes organizations, which focus on help and interpretation for migrant from developing countries. The chapter is divided hierarchically in terms of their international activities. The largest ones are mentioned at the beginning of the chapter while gradually shifting to state levels.

The fourth chapter focuses on projects contributing to implementation of EU directives regarding interpreting and translation. Furthermore, it highlights the adverse phenomena of interpreting that occur in selected countries, which are either common in all compared countries, or specific for just for one of the compared countries.

The conclusion of this thesis serves as a comparative view of legislation, organizations, projects and problems, which are related to interpreting for migrants from developing countries in Germany, Hungary, Italy and the Czech Republic.

Bibliografie

Knižní a elektronické zdroje:

BABONES, Salvatore J. *Methods for quantitative macro-comparative research*. Thousand Oaks, California: SAGE, 2014, s. 27. ISBN 9781412974950.

BAJČIĆ, Martina. The Way Forward for Court Interpreting in Europe. *Language and culture in EU law: multidisciplinary perspectives*. Burlington: Ashgate, 2015, s. 219-239. ISBN 9781472428974.

BALDWIN-EDWARDS, Martin a Joaquín. ARANGO. *Immigrants and the informal economy in Southern Europe*. Portland, OR: Frank Cass, 1999. ISBN 0714644846.

BALOGH, Katalin, Dominique VAN SCHOOR a Heidi SALAETS. *TraiLLD: Training in Languages of Lesser Diffusion* [online]. Leuven: Lannoo Publisher, 2016. ISBN 9789401433273 [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: <http://www.arts.kuleuven.be/tolkwetenschap/projecten/trailld/training-in-languages-of-lesser-diffusion>

BARBETTA, Gian Paolo. *The nonprofit sector in Italy*. New York: Martin's Press, 1997. ISBN 0719050863.

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Brno: Masarykova Univerzita, Mezinárodní Politologický Ústav, 2005. ISBN 9788021038752 [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: http://migraceonline.cz/doc/Kniha_Barsa_Barsova_Pristehovalectvi.pdf

BOELE-WOELKI, Katharina. Combined comparative research in the field of family relations: Some reflections from the legal perspective: Multidisziplinär kombinierte rechtsvergleichende Forschung auf dem Gebiet familiärer Beziehungen - Einige Betrachtungen aus rechtswissenschaftlicher Perspektive. *Zeitschrift für Familienforschung - Journal of Family Research*. 27, 239-256, Jan. 2, 2015. ISSN: 14372940.

BRAUN, Sabine. *Video-Mediated Interpreting – Home of the Avidicus Projects: AVIDICUS 1 (2008-11)* [online]. Guildford: University of Surrey – Centre for Translation Studies, 2011 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: http://www.videoconference-interpreting.net/?page_id=13

BRAUN, Sabine. *Video-Mediated Interpreting – Home of the Avidicus Projects: AVIDICUS 2 (2011-13)* [online]. Guildford: University of Surrey – Centre for Translation Studies, 2013 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: http://www.videoconference-interpreting.net/?page_id=16

BRAUN, Sabine. *Video-Mediated Interpreting – Home of the Avidicus Projects: AVIDICUS 3 (2014-16)* [online]. Guildford: University of Surrey – Centre for Translation Studies, 2016 [cit. 2016-09-05]. Dostupné z: http://www.videoconference-interpreting.net/?page_id=154

CLASEN, Jochen. *Comparative social policy: concepts, theories, and methods*. Malden Malden (Massachusetts): Blackwell Publishers, 1999. ISBN 0631207740.

ČEŇKOVÁ, Ivana. *Teorie a didaktika tlumočení*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2001. ISBN 80-85899-62-0.

DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. Předmluva, s. 8. ISBN 978-80-7400-148-2.

DOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012, s. 213. ISBN 978-80-247-3679-2.

DRIESEN, Christiane J., Sarah BORDES, Gabriele D. MACK, et al. *ImPLI Project: Improving police and legal interpreting* [online]. Paris, 2012 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://eulita.eu/impli-improving-police-and-legal-interpreting>

DUCASSE-ROGIER, Marianne. *The International Organization for Migration, 1951-2001*. Geneva: International Organization for Migration, 2001. ISBN 92-9068-118-7.

EASO. *Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014. ISBN 9789292433239 [cit. 2016-10-05]. Dostupné také z: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/BZ0213822CSC3.pdf>

EUROPEAN MIGRATION NETWORK. *Organisation of asylum and migration policies in Italy* [online]. Rome: EMN National Contact Point for Italy, 2012 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/migration-policies/it_20120412_organisationasylummigrationpolicies_en_version_final_en.pdf

FELLEGI, Borbala. EUROPEAN FORUM FOR VICTIM-OFFENDER MEDIATION AND RESTORATIVE JUSTICE. *Meeting the Challenges of Introducing Victim-Offender Mediation in Central And Eastern Europe* [online]. Leuven: European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice v.z.w., 2005 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://euforumrj.org/assets/upload/FinalAGIS2publication.pdf>

FILIPOVÁ, Jana. K některým otázkám úpravy jednacího jazyka ve správním řízení. *Cofola 2009: the conference proceedings*. Brno: Masaryk university, 2009. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 345. ISBN 978-80-210-4821-8 [cit. 2016-10-05]. Dostupné také z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2009/files/contributions/Jana%20Filipova%20_860_.pdf

GALLAI, Fabrizio. Legalising EU legal interpreters: a case for the NRPSI. *The Interpreters' Newsletter* [online]. 17. EUT Edizioni Università di Trieste, 2012, s. 139-156. ISSN: 1591-4127 [cit. 2016-06-06]. Dostupné z: https://www.openstarts.units.it/dspace/bitstream/10077/8619/1/Gallai_IN17.pdf

GARZONE, G. a Maurizio. VIEZZI. *Interpreting in the 21st century: challenges and opportunities: selected papers from the 1st Forlì Conference on Interpreting Studies*, 9-11 November 2000. Philadelphia: J. Benjamins, 2002. Benjamins translation library, v. 43.

GEISSLER, Hana a Magdalena MOURALOVÁ. Komparativní přístupy při zkoumání veřejných politik. *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Praha: Karolinum, 2011, s. 170-193. ISBN 978-80-246-1865-4.

GERMAN BUNDESTAG. *Basic Law for the Federal Republic of Germany* [online]. Berlin: German Bundestag, 2012 [cit. 2016-11-08]. Dostupné z: https://www.bundestag.de/blob/284870/ce0d03414872b427e57fccb703634dcd/basic_law-data.pdf

GIAMBRUNO, Cynthia. *The Qualitas Project: Assessing Legal Interpreter Quality Through Testing and Certification* [online]. Alicante: Alicante Publications, 2014. ISBN 9788497173087 [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: http://www.qualitas-project.eu/sites/qualitas-project.eu/files/the_qualitas_project_web.pdf

GILE, Daniel. *Useful research for Students in T&I Institutions* [online]. Hermes, Journal of Linguistics, 2001, (26), s. 97-117. ISSN: 0018-0777 [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <http://download2.hermes.asb.dk/archive/2001/Hermes26.html>

GOLDSMITH, Jonathan. *TRAINAC: Assessment, good practices and recommendations on the right to interpretation and translation, the right to information and the right of access to a lawyer in criminal proceedings*. The Hague: European Lawyers Foundation, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://europeanlawyersfoundation.eu/wp-content/uploads/2015/04/TRAINAC-study.pdf>

HANTRAIS, Linda. a Stephen P. MANGEN. *Cross-national research methods in the social sciences*. New York: Pinter, 1996. ISBN 1855673452.

HANTRAIS, Linda. *International Comparative Research: Theory, Methods and Practice*. New York: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 1137068841.

HERTOG, Erik. *Aequalitas: Equal Access to Justice across Language and Culture in the EU* [online]. Belgium: Lessius Hogeschool, 2000. ISBN 34-871-1195-0 [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.eulita.eu/sites/default/files/Aequalitas.pdf>

HERTOG, Erik. *Aequitas: Access to Justice Across Language and Culture in the EU* [online]. Antwerpen: Lessius Hogeschool, Departement Vertaler-Tolk, 2001. ISBN 90-804-4388-3 [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: http://www.eulita.eu/sites/default/files/Aequitas_Acces%20to%20Justice%20across%20Language%20and%20Culture%20in%20the%20EU.pdf

HOLKUPOVÁ, Jiřina: Komunitní tlumočení. Úvodem: O komunitním tlumočení obecně. In: *Formování profese interkulturní pracovník/pracovnice: zahraniční zkušenosti, praxe a vzdělávání v ČR*. Kolektiv autorů a autorek, uspořádala Dita Palašáková, InBáze, o.s. 2014. ISBN 978-80-905759-0-5.

HUNGARIAN HELSINKI COMMITTEE. *Asylum Information Database: Country Report: Hungary*. European Council on Refugees and Exiles, 2015 [cit. 2016-10-29]. Dostupné také z: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/hungary>

ILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2477-8.

IOM. *Not Lost in Translation: Migrants' interpreters receive training through Cairo Community Interpreter Project* [online]. Ženeva: IOM, 2015 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: https://www.iom.int/sites/default/files/flash_reports/files/IOM-Flash-Report-76_EN.pdf

INFORMATIONSVARBUND ASYL UND MIGRATION. *Asylum Information Database: Country Report: Germany*. European Council on Refugees and Exiles, 2015 [cit. 2016-10-15]. Dostupné také z: http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_de_update.iv__0.pdf

ITALIAN COUNCIL FOR REFUGEES (CIR). *Asylum Information Database: Country Report: Italy*. European Council on Refugees and Exiles, 2015 [cit. 2016-10-20]. Dostupné také z: http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_it_update.iv_.pdf

KANCELÁŘ PRO EU. *Měsíčník EU aktualit*. Praha: Kancelář pro EU, 2015, (145). ISSN 1801-5042 [cit. 2016-10-05]. Dostupné také z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Mesicnik_EU_aktualit/Mesicnik_EU_aktualit/Prilohy/mesicnik_2015_10.pdf

KATSCHINKA, Liese. *EULITA: LIT Search – Pilot project for an EU database of legal interpreters and translators*[online]. Antwerp: LIT Search Consortium, 2015 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://eulita.eu/lit-search-%E2%80%93-pilot-project-eu-database-legal-interpreters-and-translators>

KEIJER-LAMBOOY, Heleen a Willem Jan GASSILE. *Aequilibrium: Instruments for Lifting Language Barriers in Intercultural Legal Proceedings* [online]. Utrecht: ITV Hogeschool voor Tolken en Vertalen, 2005. ISBN 90-809-5091-2 [cit. 2016-11-22]. Dostupné z: http://www.eulita.eu/sites/default/files/Aequilibrium_Instruments%20for%20Lifting%20Language%20Barriers%20in%20Intercultural%20Legal%20Proceedings_0.pdf

KURIC, Aurelián. *Uprchlíci a sociální práce*. Brno: SOZE, 1997 [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/vyzkum/auto-vyzkumne-a-odborne-prace/uprchlici-a-socialni-prace-aurelian-kuric-1997.html>

LEWIS, Corinne. *UNHCR and international refugee law from treaties to innovation*. London: Routledge, 2012. ISBN 978-113-6295-737.

MAHONEY, James a Dietrich. RUESCHEMEYER. *Comparative historical analysis in the social sciences*. New York: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0521016452.

NIESSEN, Manfred a Jules PESCHAR. *Comparative research on education: overview, strategy and applications in Eastern and Western Europe*. Oxford: Pergamon Press, 1982. ISBN 963-05-3013-9.

PÖLLABAUER, Sonja. *Interpreting in Asylum Hearings: Issues of Saving Face*. WADENSJÖ, Cecilia, Birgitta Englund DIMITROVA a Anna-Lena NILSSON. *The Critical Link 4: Professionalisation of interpreting in the community. Selected papers from the 4th International Conference on Interpreting in Legal, Health and Social Service Settings*. Philadelphia: John Benjamins Pub. Co., 2007. ISBN 9027216789

POCHHACKER, Franz. *The Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies*. London: Routledge, 2015. ISBN 9781317391265.

PUNCH, Keith. *Developing effective research proposals*. London: SAGE Publications, 2000. ISBN 0-7619-6356-1.

RAGIN, Charles. *The comparative method: moving beyond qualitative and quantitative strategies*. Berkeley: University of California Press, 1987. ISBN 0-520-06618-9.

ROSE, Richard. *Learning from comparative public policy: a practical guide*. New York: Routledge, 2005. ISBN 0415317428.

SODARO, Michael J. a Dean Walter COLLINWOOD. *Comparative politics: a global introduction*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill, 2007. ISBN 0073526312.

SZALAI, Alexander. a Riccardo. PETRELLA. *Cross-national comparative survey research: theory and practice: papers and proceedings of the Round table [sic] Conference on Cross-National Comparative Survey Research (Budapest 25-29 July 1972)*. New York: Pergamon Press, 1977. ISBN 0080209793.

ŠKARABELOVÁ, Simona. *Veřejná politika* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2005 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1456/podzim2004/KVVEPO/um/DSO_Verejna_politika_celek.txt

TOWNSLEY, Brooke, Erik HERTOĞ, Cynthia GIAMBRUNO, et al. *Building Mutual Trust: A Framework Project for Implementing EU Common Standards in Legal Interpreting and Translation* [online]. London: Middlesex University, 2011 [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: <http://www.buildingmutualtrust.eu/images/pdf/BMT%20Report.pdf>

TOWNSLEY, Brooke. *Building Mutual Trust: The BMT 2 Project* [online]. London: Middlesex University, 2011 [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: <http://www.buildingmutualtrust.eu/the-bmt-project/bmt-2-project>

TOWNSLEY, Brooke, Yolanda VANDEN BOSCH, Evert VAN DER VLIS, et al. *Understanding Justice: an enquiry into interpreting in civil justice and mediation* [online]. London: Middlesex University, 2016 [cit. 2016-12-05]. ISBN 9781911371243. Dostupné z: http://www.understandingjusticeproject.com/assets/uj_report.pdf

UNHCR. *Refugees at the Border* [online]. Budapest: United Nations High Commissioner for Refugees Regional Representation for Central Europe, 2010 [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: <http://www.unhcr-centraleurope.org/pdf/what-we-do/monitoring-the-border/border-management/refugees-at-the-border-country-reports-from-central-europe-2009.html>

UNHCR. *Tlumočení při práci s uprchlíky* [online]. Ženeva: Agentura OSN pro uprchlíky, 2009 [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: http://www.meta-ops.cz/sites/default/files/manual_pro_tlumocniky.pdf

VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 13. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 978-80-7400-321-9.

VLČEK, Eduard. *Dokumenty ke studiu moderních dějin státu a práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0859-8.

VLČEK, Petr. Srovnávací výzkum v pedagogice: některé úvahy o metodologii problémového přístupu. *Pedagogická orientace: Vědecký časopis České pedagogické společnosti*. 2015, **25**(3), 394–412. ISSN 18059511.

WADENSJÖ, Cecilia. *Interpreting as interaction*. London: Longman, 1998. ISBN 978-058-2289-109.

Akademické práce:

CERVANOVÁ, Anna. *Politika azylu a uprchlictví v Evropské unii: Studentská vědecká a odborná činnost*. Praha, 2012. Studentská vědecká a odborné činnosti. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta.

CHYTKOVÁ, Vanda. *Problematika poradenství v azylových střediscích*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Milan Přadka.

KOUBA, Karel. *Metody příčinného vysvětlení v kvalitativním politologickém výzkumu*. 2011, s. 21. Disertace. Univerzita Palackého, Katedra politologie a evropských studií. Vedoucí práce Doc. PhDr. Blanka ŘÍCHOVÁ, CSc.

LHOTOVÁ, Jana. *Arménská komunita v ČR na pozadí konceptu transnacionální migrace*. Praha, 2009. Diplomová práce. Karlova univerzita, Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Tomáš Kučera.

Právní předpisy:

ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1 [cit. 2016-11-02]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

ČESKO. Vládní nařízení č. 269/1939 Sb., o seznámech stálých soudních znalců. In: *Sbírky zákonů a nařízení státu československého*, 1939 [cit. 2016-11-02]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=8134&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

ČESKO. Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1967, částka 14 [cit. 2016-11-02]. Dostupné také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonStruct.jsp?idBiblio=30965&fulltext=&nr=37~2F1967&part=&name=&rpp=15#local-content>

ČESKO. Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1967, částka 14 [cit. 2016-11-02]. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1967-36>

ČESKO. Zákon. č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků. In: *Sbírky zákonů a nařízení státu československého*, 1959.

ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 66 [cit. 2016-11-02]. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141#Top>

ČESKO. Zákon č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnících. In: *Sbírky zákonů a nařízení státu československého*, 1949.

ČESKO. Zákon č. 325/1999 o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 106 [cit. 2016-11-02]. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

ITÁLIE. Vyhláška prezidenta republiky č. 21/2015 ze dne 12. ledna 2015 o nařízení o postupech pro udělování a odnímání mezinárodní ochrany. In: *Úřední věstník č. 53*. 2015 [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://www.abuondiritto.it/it/materiali/50-dpr-n21-del-12-gennaio-2015/file.html>

ITÁLIE. Vyhláška prezidenta republiky č. 447/1988, Sb., o schválení trestního řádu. In: *Úřední věstník č. 250*. 1988 [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:1988-09-22;447>

MAĎARSKO. Nařízení vlády č. 301/2007 Sb., k provedení zákona o azylu. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2007 [cit. 2016-11-04]. Dostupné také z: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=112508.322371

MAĎARSKO. Základní zákon Maďarska. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2011 [cit. 2016-11-04]. Dostupné také z: http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968

MAĎARSKO. Zákon č. 39/2001 Sb., o vstupu a pobytu. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2011 [cit. 2016-11-04]. Dostupné také z: <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=a0100039.TV>

MAĎARSKO. Zákon č. 80/2007, Sb. o azylu. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2007 [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/en-act-lxxx-2007-asylum-2007-%C3%A9vi-lxxx-t%C3%B6rv%C3%A9ny-mened%C3%A9kjogr%C3%B3l>

MAĎARSKO. Zákon č. 103/ 2016 Sb., kterým se mění zákon č. 53/1994 o soudním vymáhání, zákon č. 1996/38 o mezinárodní pomoci v trestních věcech, zákon č. 1998/19 o soudním řízení trestním, zákon č. 100/2012 o trestním zákoníku, zákon č. 180/2012 o spolupráci v oblasti trestního práva se sedmi členskými státy. In: *Sbírka maďarských zákonů*. 2016 [cit. 2016-11-04]. Dostupné také z: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=197961.328518

NĚMECKO. Zákon č. [AsylVfG] Sb. o azylu. In: *Spolková sbírka zákonů, část 1*. 2016 [cit. 2016-11-03]. Dostupné také z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_asylvfg/englisch_asylvfg.pdf

NĚMECKO. Zákon č. [BGBI. S. 1] Sb., o základním zákoně Spolkové republiky Německo. In: *Spolková sbírka zákonů, část 3*. 1949 [cit. 2016-11-03]. Dostupné také z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/js09/dejiny/web/prameny/09/Zakladni_zakon_SR_N_-_Grundgesetz_-_1949.pdf

NĚMECKO. Zákon č. [BVerfGG] Sb., o Spolkových h ústavních soudech. In: *Spolková sbírka zákonů, část 1*. 1975 [cit. 2016-11-03]. Dostupné také z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gvg/englisch_gvg.pdf

NĚMECKO. Zákon č. [StGB] Sb., o Spolkovém trestním řízení soudním (Spolkový trestní řád). In: *Spolková sbírka zákonů, část 1*. 2014 [cit. 2016-11-03]. Dostupné také z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/index.html

RADA. Listina základních práv Evropské unie 2007/C 303/01 ze dne 14. 12. 2007. In: *Úřední věstník Evropské unie C 303*, 2007, s. 17-35 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2007.303.01.0001.01.CES

RADA. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 439/2010 ze dne 19. května 2010 o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu. In: *Úřední věstník Evropské unie L 132*, L 132, 29.5.2010, s. 11-28 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32010R0439>

RADA. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení. In: *Úřední věstník Evropské unie L 280*, 26. 10. 2010, s. 1-7 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1481162327811&uri=CELEX:32010L0064>

RADA. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení. In: *Úřední věstník Evropské unie L 142*, 1. 6. 2012, s. 1-10 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32012L0013>

RADA. Usnesení Rady 2009/C 295/01 ze dne 30. listopadu 2009 o cestovní mapě pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení. In: *Úřední věstník Evropské unie C 295*, 4. 12. 2009, s. 1-3 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1481162410693&uri=CELEX:32009G1204\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1481162410693&uri=CELEX:32009G1204(01))

Valné shromáždění OSN. Mezinárodní pakt ze dne 19. prosince 1966 o občanských a politických právech. New York: Valné shromáždění OSN.

Valné shromáždění OSN. *Všeobecná deklarace lidských práv*. Paříž: Valné shromáždění OSN, 10. prosince 1948.

Internetové zdroje:

About Red T. *Red T: Protecting Translators and Interpreters Worldwide* [online]. Red T, 2011 [cit. 2016-11-08]. Dostupné z: <http://red-t.org/about.html>

About us. *Hungarian Office for Translation and Attestation* [online]. [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <http://www.offi.hu/en/company/about-us>

About us. *Menedék Hungarian Association for Migrants* [online]. [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <http://menedek.hu/en/about-us>

Artemisszió Foundation. *Artemisszió Alapítvány* [online]. 2014 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: http://artemisszio.blog.hu/2014/06/17/artemisszio_foundation

Asylum Procedure. *Office of Immigration and Nationality* [online]. [cit. 2016-11-21]. Dostupné z: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=521:asylum-procedure&Itemid=728&lang=en#

BOLSHOVA, Natalia. German non-profit organizations to help migrants. *Russian International Affairs Council* [online]. 2012 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=337

BRODERSEN, Imke. Dolmetscher zwischen allen Stühlen. *DVÜD: Deutscher Verband der freien Übersetzer und Dolmetscher* [online]. 2016 [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://dvud.de/2016/05/dolmetscher-zwischen-allen-stuehlen/>

Chi Siamo: Associazione Nazionale dei Traduttori e degli Interpreti del Ministero dell'Interno. *ANTIMI* [online]. [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: http://www.antimi.org/index.php?&set=548&dom_id=&dom_sld=antimi&dom_tld=org&no_tags=1&sito_gratis=&sito=&local_page=chi-siamo

Chi siamo. *NAGA: NAGA - Associazione Volontaria di Assistenza Socio-Sanitaria e per i Diritti di Cittadini Stranieri, Rom e Sinti* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.cir-onlus.org/en/what/what-we-do>

Consigli territoriali per l'immigrazione. *Ministero dell'Interno* [online]. 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.interno.gov.it/it/temi/immigrazione-e-asilo/politiche-migratorie/consigli-territoriali-limmigrazione>

Constitution. *EULITA* [online]. the European Legal Interpreters and Translators Association, 2010 [cit. 2016-12-04]. Dostupné z: <http://www.eulita.eu/constitution>

Der Paritätische Wohlfahrtsverband. *Der PARITÄTISCHE Gesamtverband* [online]. 2014 [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://www.der-paritaetische.de/verband/>

Der PARITÄTISCHE Gesamtverband [online]. 2014 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.der-paritaetische.de/verband/>

European Union: European Asylum Support Office (EASO). *Refworld* [online]. United Nations High Commissioner for Refugees, 2016 [cit. 2016-11-08]. Dostupné z: <http://www.refworld.org/publisher/EASO.html>

FITCHETT, Linda. AIIC, Red T and FIT introduce the first Conflict Zone Field Guide. *AIIC* [online]. AIIC, 2011 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://aiic.net/page/3853/aiic-red-t-and-fit-introduce-the-first-conflict-zone-field-guide/lang/1>

Freie Wohlfahrtspflege Deutschland. *Bundesarbeitsgemeinschaft der Freien Wohlfahrtspflege* [online]. BAGFW [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.bagfw.de/ueber-uns/freie-wohlfahrtspflege-deutschland/>

Freie Wohlfahrtspflege – Ihre Spitzenverbände. *Bundesarbeitsgemeinschaft der Freien Wohlfahrtspflege* [online]. BAGFW [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.bagfw.de/ueber-uns/mitgliedsverbaende/>

Hungary: Migrant's Help Association of Hungary (MIGHelp). *SIRIUS network* [online]. [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://www.sirius-migrationeducation.org/hungary-migrants-help-association-of-hungary-mighelp/>

Information Points for Asylum Seekers in the Budapest Transit Zones. *Menedék Hungarian Association for Migrants* [online]. [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://menedek.hu/en/projects/information-points-for-asylum-seekers-in-the-budapest-transit-zones>

Instituce a organizace v ČR. *Migrace Online* [online]. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2014 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/uzitecne-zdroje/institutions-and-organizations-in-cze-3>

Integrace imigrantů v České republice. *International Organization for Migration: the migration agency* [online]. Praha [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.iom.cz/aktivity/integrace-imigrantu-v-ceske-republice>

Italian Council for Refugees (CIR). *Asylum Information Database* [online]. The Asylum Information Database [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: http://www.asylumineurope.org/reports/country/Italy/asylum-procedure/general/short-overview-asylum-procedure#footnoteref3_ysl3hqb

KATSCHINKA, Liese. LIT Search – Pilot project for an EU database of legal interpreters and translators. *EULITA* [online]. EULITA, 2015 [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: <http://eulita.eu/lit-search-%E2%80%93-pilot-project-eu-database-legal-interpreters-and-translators>

Kdo jsme. *Organizace pro pomoc uprchlíkům* [online]. [cit. 03-06-2016]. Dostupné z: <http://www.opu.cz/cs/kdo-jsme/>

Kdo jsme. *Slovo 21* [online]. [cit. 2016-10-09]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/index.php/ke-stazeni-2/bulletin-slovo?option=com_content&view=article&id=295

Komora soudních tlumočnicků české republiky [online]. [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <http://www.kstcr.cz/cz/kst-cr>

Komoří bulletin léto [online]. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, z. s., 2015, 2.(2) [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.cktzj.com/dokumenty>

L'Arci è. *Arci Associazione* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.arci.it/chi-siamo/dat/>

MEINING, Stefan, Ahmet SENYURT. *Verrat im Flüchtlingsheim: Wenn Übersetzer falsch übersetzen*. TV, Das Erste. 03.05.2016. 21:24 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.br.de/fernsehen/das-erste/sendungen/report-muenchen/videos-und-manuskripte/uebersetzer-fluechtlinge-verrat-102.html>

Members admitted by the Executive Committee of EULITA. *EULITA* [online]. the European Legal Interpreters and Translators Association, 2016 [cit. 2016-11-28]. Dostupné z: <http://www.eulita.eu/members-admitted-executive-committee-eulita>

Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky. *Stálá mise České republiky při OSN, OBSE a ostatních mezinárodních organizacích ve Vídni* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/ostatni_mezinarodni_organizace/mezinarodni_stredisko_pro_rozvoj/index.html

Migrants' organisations. *Federal Office for Migration and Refugees* [online]. 2015 [cit. 2016-10-09]. Dostupné z: <http://www.bamf.de/EN/Willkommen/VerbaendeOrganisationen/Migrantenorganisationen/migrantenorganisationen-node.html>

Návrh věcného záměru o zapsaných tlumočnicích a překladatelích. *Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, z.s.* [online]. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.cktzj.com/navrh-vecneho-zameru-o-zapsanych-tlumocnicich-a-prekladatelich>

Obecné informace. *MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2007 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1109>

Objectives and aims. *Federal Association of Interpreters and Translators* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.bdue.de/en/bdue/bdue/objectives-and-aims/>

Office of Immigration and Nationality. *Office of Immigration and Nationality* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=391&Itemid=666&lang=en

O nás. *International Organization for Migration: the migration agency* [online]. Praha [cit. 2016-09-08]. Dostupné z: <http://www.iom.cz/o-nas>

O nás. *Sdružení občanů zabývajících se emigranty* [online]. [cit. 2016-09-09]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=2

O PPI. *Poradna pro integraci* [online]. 2012 [cit. 2016-09-09]. Dostupné z: <http://p-pi.cz/O-PPI/>

Our Work. *European Council on Refugees and Exiles (ECRE)* [online]. Brussels [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <http://www.ecre.org/our-work/>

PICUM: Pětibodový akční plán pro posílení práv migrantů bez řádných dokladů. *Migrace Online* [online]. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2014 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/petibodovy-akcni-plan-prava-migrantu-bez-radnych-dokladu>

Pokyny pro vyhledávání soudního překladatele nebo tlumočníka. *Portál evropské e-Justice – Právo* [online]. 2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_legal_translator_or_an_interpreter-116-hu-cs.do?member=1

Politiche migratorie. *Ministero dell'Interno* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.interno.gov.it/it/temi/immigrazione-e-asilo/politiche-migratorie>

Právní poradenství. *Sdružení občanů zabývajících se emigranty* [online]. [cit. 06-06-2016]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=10

Právo členského státu - Maďarsko. *Portál evropské e-Justice - Právo* [online]. 2016 [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-hu-cs.do?member=1

Právo na informace v trestním řízení. *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. 2015 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX:32012L0013&qid=1481661324896>

Professione. *Associazione Italiana Traduttori e Interpreti Giudiziari* [online]. 2015 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.interpretigiudiziari.org/professione/>

Qualifizierte Dolmetscher und Übersetzer auch für Flüchtlinge. *BDÜ: Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer* [online]. 2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.bdue.de/de/fuer-presse-medien/presseinformationen/pm-detail/qualifizierte-dolmetscher-und-uebersetzer-auch-fuer-fluechtlinge/>

Regular procedure - Hungary. *Asylum Information Database* [online]. The Asylum Information Database [cit. 2016-12-08]. Dostupné z: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/Hungary/asylum-procedure/procedures/regular-procedure>

Selbstdarstellung. *Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://zwst.org/de/zwst-ueber-uns/selbstdarstellung/>

Services provided for refugees by the GRC. *Deutsches Rotes Kreuz* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <https://www.drk.de/en/aid-worldwide/what-we-do/refugee-relief/services-provided-for-refugees-by-the-grc/>

Sociální poradenství. *Sdružení občanů zabývajících se emigranty* [online]. [cit. 06-06-2016]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=15

Spravedlivý proces: právo podezřelých na tlumočení a překlad v trestním řízení. *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. 2015 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX:32010L0064&qid=1481660316429>

The BMT 2 Project. *Building Mutual Trust* [online]. London: Lucentum Digital Productions [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: <http://www.buildingmutualtrust.eu/the-bmt-project/bmt-2-project>

The Cooperative. *Cooperativa ITC* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.cooperativaitc.org/en/about-us/the-cooperative>

The objections of the European Commission are technical. *Website of the Hungarian Government* [online]. Ministry of Justice, 2015 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.kormany.hu/en/ministry-of-justice/news/the-objections-of-the-european-commission-are-technical>

The social welfare organisation of Germany's Protestant churches. *Diakonie Deutschland* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <https://www.diakonie.de/english/>

TRAILLD. *KU Leuven: RG Interpreting Studies* [online]. Leuven: KU Leuven, 2016 [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: http://www.arts.kuleuven.be/home/english/rg_interpreting_studies/research-projects/trailld

TRAINAC (completed). *European Lawyers' Foundation* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://europeanlawyersfoundation.eu/projects/eu-projects/past-projects/trainac/>

TUČKOVÁ, Petra. Azylové systémy se v Evropě stále liší. In: *EurActiv.cz: Zprávy z EU v českých souvislostech* [online]. Praha: EurActiv.com, 2015 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/vnitro-a-spravedlnost/data-azylove-systemy-se-v-eu-stale-lisi-012909/>

Über uns. *Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.zwst.org/de/zwst-ueber-uns/>

VILLARINO, Eliza. Top global development NGOs in Italy: A primer. *Devex* [online]. 2011 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <https://www.devex.com/news/top-global-development-ngos-in-italy-a-primer-77014>

Vorteile einer Mitgliedschaft beim DVÜD e. V. *DVÜD: Deutscher Verband der freien Übersetzer und Dolmetscher* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://dvud.de/kontakt/vorteile/>

What does Caritas do for refugees in Germany?. *Caritas Germany* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.caritas-germany.org/focus/currentissues/what-does-caritas-do-for-refugees-in-germany?searchterm=asylum>

What we do. *Caritas Germany* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.caritas-germany.org/aboutus/>

What we do. *CIR Consiglio Italiano per i Rifugiati* [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.cir-onlus.org/en/what/what-we-do>

Zedaka - Das jüdische Verständnis von Wohltätigkeit. *Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://zwst.org/de/zwst-ueber-uns/leitbild-zedaka/>

Anotace

Autor:	Bc. Tereza Bočková
Studijní obor:	Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad
Katedra:	Katedra anglistiky a amerikanistiky FF UPOL
Název česky:	Tlumočení pro migranty
Název anglicky:	Interpreting for Migrants
Vedoucí práce:	Mgr. Marie Sandersová, Ph.D.
Počet stran:	120
Počet znaků:	235 840
Počet příloh na CD:	1
Klíčová slova v ČJ:	tlumočení pro migranty komparativní studie dostupnost tlumočení migranti třetích zemí právní předpisy mezinárodní organizace
Klíčová slova v AJ:	interpreting for migrants comparative study availability of interpreting services migrants from developing countries legislation international organizations

Anotace v ČJ:

Tato diplomová práce slouží jako komparativní studie a jejím cílem je poskytnout koherentní mezinárodní pohled na tlumočnickou situaci pro migranty třetích zemí ve vybraných zemích se snahou posílit znalosti o daných oblastech. Diplomová práce srovnává situaci v Německu, Maďarsku, Itálii a České republice na základě popisu právních předpisů, které zmiňují tlumočení, popisu organizací zabývajících se poskytováním tlumočení pro migranty třetích zemí, popisu projektů Evropské unie snažící se o implementaci směrnic a popisu problémů, které jsou společné pro vybrané země, a těch, které jsou specifické uvnitř jednotlivých zemí.

Anotace v AJ:

The aim of this thesis is to provide a coherent view of interpreting for migrants from developing countries within selected states in the form of a comparative study, which should strengthen knowledge of these areas. The diploma thesis compares the current situation in Germany, Hungary, Italy and the Czech Republic based on a description of their legislation, which mentions interpretation, a description of organizations engaged in providing interpreting for such migrants, a description of projects of the European Union implementing directives, and a description of problems that are common for selected countries and those that are unique within each country.